

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут підготовки кадрів кримінальної міліції

Степанова Г.М., Симчук А.С., Гончар М.М., Хахуцяк О.Ю.

Дізнання в ОВС: процесуальна діяльність

(навчальний посібник у схемах і таблицях)

Київ 2010

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Стахівський С.М. – доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри кримінального процесу Київського національного університету внутрішніх справ;

Удалова Л.Д. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу Київського національного університету внутрішніх справ;

Лупало О.А. – кандидат юридичних наук, начальник Навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Київського національного університету внутрішніх справ;

Білоконь Е.М. – начальник Управління дізнання МВС України.

Авторський колектив:

Степанова Ганна Миколаївна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінально-процесуальної діяльності Навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Київського національного університету внутрішніх справ (теми 1 – 3, 5 – 7 у співавторстві, § 2 теми 4, § 2 теми 8, тестові завдання);

Симчук Анатолій Степанович – доцент кафедри кримінально-процесуальної діяльності Навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Київського національного університету внутрішніх справ (§ 1 теми 4, теми 6 – 7 у співавторстві, §1 теми 8);

Гончар Михайло Миколайович – доцент кафедри кримінально-процесуальної діяльності Навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Київського національного університету внутрішніх справ (теми 1 – 3 у співавторстві);

Хахуцяк Ольга Юріївна – кандидат юридичних наук, викладач кафедри кримінально-процесуальної діяльності Навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Київського національного університету внутрішніх справ (вступ, тема 5 у співавторстві, словник).

ЗМІСТ

Вступ	6
Список скорочень	9
Тема 1. Поняття та значення дізнання	10
§ 1. Поняття та завдання дізнання	10
§ 2. Поняття органів дізнання, їх повноваження та види діяльності	14
§ 3. Правовий статус начальника органу дізнання, особи, яка провадить дізнання та дізнавача	24
Тема 2. Порушення кримінальної справи органом дізнання	30
§ 1. Поняття та завдання стадії порушення кримінальної справи	30
§ 2. Учасники стадії порушення кримінальної справи органом дізнання	32
§ 3. Приводи і підстави до порушення кримінальної справи	37
§ 4. Процесуальний порядок порушення та відмови в порушенні кримінальної справи органом дізнання	
Тема 3. Провадження дізнання у кримінальних справах	50
§ 1. Види та процесуальний порядок провадження дізнання у кримінальних справах	50
§ 2. Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину	55
§ 3. Поняття, класифікація та процесуальний порядок провадження окремих слідчих дій органом дізнання	
3.1 Огляд	66
3.2 Освідування особи	70
3.3 Допит: свідка, потерпілого і підозрюваного	73
3.4 Очна ставка	84
3.5 Пред'явлення для впізнання	87
3.6 Обшук	91
3.7 Виймка	96
3.8 Накладення арешту на майно	99
3.9 Відтворення обстановки і обставин події	102
3.10 Проведення експертизи	105
Тема 4. Взаємодія органів дізнання з іншими структурними підрозділами ОВС	113

§ 1. Поняття, завдання та форми взаємодії	113
§ 2. Дії працівників слідчо-оперативної групи при проведенні огляду місця події	119
Тема 5. Зупинення і закінчення дізнання	126
Тема 6. Протокольна форма досудової підготовки матеріалів	133
Тема 7. Прокурорський нагляд	141
Тема 8. Оскарження дій і рішень органів дізнання	148
§ 1. Правові підстави оскарження дій і постанов органів дізнання	148
§ 2. Процесуальний порядок оскарження рішень органу дізнання	154
Тестові завдання	158
Словник	179
Література	183

ВСТУП

Україна є незалежною і правовою державою. Дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення в Україні, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу Основний Закон Конституція України – надає громадянам широкі права, поклавши на державні органи та посадові особи зобов'язання щодо їх забезпечення.

У державі не лише видаються закони та нормативно-правові акти, за допомогою яких закріплюються, регулюються та охороняються різні суспільні відносини, вона й сама пов'язана із законодавством, будує свою діяльність на основі права та обов'язкового його дотримання.

Нові реалії, в яких перебуває Україна після прийняття Конституції, проведення малої судової реформи, вимагають створення у державі ефективного кримінального судочинства, яке покликане сприяти посиленню боротьби зі злочинністю, забезпеченню невідворотності кримінальної відповідальності й максимальному гарантуванню прав і свобод громадян.

Важлива роль у розкритті злочинів і виявленні осіб, які їх вчинили, належить органам дізнання, поліпшення роботи яких і викликає необхідність удосконалення правової основи їх діяльності, від чого залежить успішне виконання завдань кримінального судочинства.

Проблеми правового регулювання й ефективності провадження дізнання досліджували вітчизняні процесуалісти: М.І. Бажанов, О.В. Баулін, Ю.М. Грошевий, А.М. Денисюк, М.В. Джиґа, А.Я. Дубинський, С.І. Лук'янець, М.М. Михеєнко, Д.П. Письменний, М.А. Погорецький, О.І. Поповченко, Д.О. Савицький, З.Д. Смітєнко, В.М. Сущенко, С.М. Стахівський, А.С. Чайковський, В.Ю.Шепітько, В.П.Шибіко та інші, так і вчені країн співдружності незалежних держав – Ю.М. Белозеров, В.О. Воронін, І.М. Гуткін, В.О. Іванов, А.П. Кругліков, В.М. Савицький, В.М. Шпільовий та інші.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових публікацій, питання про співвідношення дізнання та досудового слідства, дізнання та оперативно-розшукову діяльність, процесуальне положення органу дізнання й особи, яка провадить дізнання, дотепер залишаються дискусійними.

На зазначені вище органи покладається основний обсяг роботи щодо вирішення заяв та повідомлень про вчинені злочини та злочини, що готуються, провадження дізнання і протокольної форми досудової підготовки матеріалів виконується органами дізнання системи МВС України, діяльність яких регламентована різними відомчими нормативними актами.

Отже, необхідність комплексного наукового дослідження проблем правового регулювання провадження дізнання, перегляд багатьох положень кримінально-процесуального законодавства з питань дізнання потребують подальшого вивчення та вдосконалення. Але, говорячи сьогодні про вдосконалення провадження дізнання, на нашу думку, є обов'язковим врахуванням історичного розвитку цієї галузі. Світова історія розвитку інституту дізнання є невід'ємною складовою вдосконалення цієї проблеми.

Дізнання відоме кримінальному судочинству ще з другої половини XIX століття з «Наказу поліції Російської імперії про провадження дізнання». У той час дізнання здійснювалося чинами поліції з метою встановлення ознак вчиненого злочину шляхом опитування, спостережень, а також проведення невідкладних слідчих дій, якщо до прибуття судового слідчого на місце події могли бути втрачені сліди злочину.

Після прийняття Закону України «Про міліцію» 29 січня 1991 р. колегією МВС України прийнято рішення про поновлення спеціалізованої служби дізнання в усіх ланках системи МВС України – від міністерства до міськрайлінорганів внутрішніх справ на місцях, а 6 лютого 1991 р. наказом міністра № 38 створено Відділ контролю за дізнанням МВС України. Упродовж 1991 – 1993 років підрозділи штатного дізнання були створені в усіх органах внутрішніх справ України в областях та на залізницях.

Метою цього навчального посібника є теоретичне осмислення місця та ролі дізнання у системі кримінального процесу України, аналіз повноважень органу дізнання й особи, яка провадить дізнання, змісту їх кримінально-процесуальної діяльності з урахуванням норм Конституції України, чинного законодавства, сучасних досягнень кримінально-процесуальної науки.

Інформаційною базою навчального посібника є: Конституція України, закони України, чинний КПК України (зі змінами та доповненнями станом на 01.02.2008), керівні роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, накази й інструкції Генерального прокурора України, Міністерства внутрішніх справ та інших відомств.

Цей навчальний посібник може бути використаний у діяльності дізнавачів; начальників органів дізнання; слідчих та прокурорів, які здійснюють нагляд за дізнанням; у системі підвищення кваліфікації працівників органів дізнання і слідчих; у навчальному процесі юридичних вищих навчальних закладів при вивченні курсів «Кримінальний процес» та «Дізнання в органах внутрішніх справ».

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АРК	– Автономна Республіка Крим
ВАТ	– відкрите акціонерне товариство
ГУМВС	– Головне управління Міністерства внутрішніх справ
ДАІ	– державна автомобільна інспекція
ДТП	– дорожньо-транспортна пригода
ЖРЗПЗ	– журнал реєстрації заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються
ЗАТ	– закрите акціонерне товариство
ЗУ	– Закон України
КУпАП	– Кодекс України про адміністративні правопорушення
КК	– Кримінальний кодекс України
КПЗ	– Кримінально-процесуальний закон
КПК	– Кримінально-процесуальний кодекс України
КР	– карний розшук
МВС	– Міністерство внутрішніх справ України
МЗС	– Міністерство закордонних справ України
МНС	– Міністерство надзвичайних ситуацій України
МОЗ	– Міністерство охорони здоров'я України
ОВС	– органи внутрішніх справ України
ОД	– орган дізнання
ОРД	– оперативно-розшукова діяльність
ПКС	– порушення кримінальної справи
ППС	– патрульно-постова служба
ПФДПМ	– протокольна форма досудової підготовки матеріалів
СМЕ	– судово-медична експертиза
СОГ	– слідчо-оперативна група
ТОВ	– товариство з обмеженою відповідальністю
УМВС	– Управління Міністерства внутрішніх справ
УМВСТ	– Управління Міністерства внутрішніх справ на транспорті

Тема 1. *Поняття та значення дізнання*

§ 1. *Поняття та завдання дізнання*

Дізнання

```
graph TD; A[Дізнання] --> B[Термін "дізнання" походить від поширеного слова на Русі "дізнатися" – з'ясувати шляхом вивчення, розкрити таємницю, дошукатися до істини, тобто точно пересвідчитися та переконатися у чому-небудь1]; B --> C[основана на законі розшукова, доказувальна та правозастосовна діяльність наділених процесуальними повноваженнями органів адміністративної та оперативно-розшукової юрисдикції, спрямована на виявлення, попередження, запобігання й розкриття злочинів, розшук та викриття винних, забезпечення вирішення завдань кримінального судочинства2]; B --> D[одна із форм досудового розслідування, яка полягає у проведенні органом дізнання та уповноваженими ними службовими особами (дізнавачами) процесуальних дій щодо встановлення обставин злочину і винних у його вчиненні осіб, а також прийнятті відповідних рішень у кримінальній справі з метою досягнення загальних завдань кримінального судочинства3];
```

Термін “**дізнання**” походить від поширеного слова на Русі “*дізнатися*” – з’ясувати шляхом вивчення, розкрити таємницю, дошукатися до істини, тобто точно пересвідчитися та переконатися у чому-небудь¹

основана на законі розшукова, доказувальна та правозастосовна діяльність наділених процесуальними повноваженнями органів адміністративної та оперативно-розшукової юрисдикції, спрямована на виявлення, попередження, запобігання й розкриття злочинів, розшук та викриття винних, забезпечення вирішення завдань кримінального судочинства²

одна із форм досудового розслідування, яка полягає у проведенні органом дізнання та уповноваженими ними службовими особами (дізнавачами) процесуальних дій щодо встановлення обставин злочину і винних у його вчиненні осіб, а також прийнятті відповідних рішень у кримінальній справі з метою досягнення загальних завдань кримінального судочинства³

1. *Новий тлумачний словник української мови* / Уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпущко: У 4 т. – К., 2000. – Т. 1 – С. 744.

2. *Макаренко Є.І., Тертишник В.М., Лобойко Я.М., Літинський В.В., Шиян А.Г.* Дізнання в міліції та в митних органах: Навч. посіб. – Дніпропетровськ: ПП “Ліра ЛТД”. – 2003. – С. 8-9.

3. *Джиги М.В., Баулін О.В., Лук’янець С.І., Стахівський С.М.* Проведення дізнання в Україні: Навч.-практ. посіб. – К., 1999. – С. 15.

Правова основа діяльності органу дізнання

Конституція України

закони України, які регулюють діяльність дізнання

Кримінальний кодекс України

Кримінально-процесуальний кодекс України

Укази і розпорядження Президента України

постанови Кабінету Міністрів України

постанови та рішення Верховного Суду України

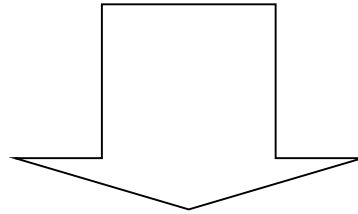
рішення Конституційного Суду України

накази та вказівки Генерального прокурора
України

нормативно-правові акти Міністерства
внутрішніх справ України

Міжнародні угоди, ратифіковані Верховною Радою України

**Основним завданням
дізнання є**

**встановлення особи, яка
вчинила злочин**

Безпосередні завдання дізнання

(статті 2, 23, 23¹, 29 КПК)

охорона прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві

швидке і повне розкриття злочинів

викриття винних

виявлення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину та вжиття заходів для їх усунення

вжиття заходів щодо забезпечення цивільного позову і передачі кримінальної справи слідчому

Відмінність дізнання від досудового слідства

**Примітка:* Органи дізнання не мають тієї процесуальної самотійності, якою наділений слідчий, і тому в ході розслідування зобов'язані виконувати всі вказівки прокурора. Оскарження одержаних вказівок вищестоящому прокуророві не зупиняє їх виконання.

Якщо в КПК вказано: “Орган дізнання ...”, то ці процесуальні дії та рішення проводяться після затвердження їх начальником ОД (статті 4, 97, ч. 1 ст. 98, ст. 99, ст. 106, ч. 2 ст. 109, ст. 165² КПК)

§ 2. Поняття органу дізнання, повноваження та види діяльності

Органи дізнання

```
graph TD; A[Органи дізнання] --> B[державні органи та посадові особи, які уповноважені законом вживати процесуальних, розшукових та інших заходів щодо виявлення ознак злочину, здійснювати досудове розслідування у формі дізнання з метою встановлення обставин злочину та осіб, які його вчинили, а також виконувати інші види кримінально-процесуальної діяльності для забезпечення інтересів досудового слідства і правосуддя у кримінальних справах4]; A --> C[державні органи та посадові особи оперативно-розшукової чи адміністративної юрисдикції, наділені правом провадження кримінально-процесуальних дій у разі, коли немає можливості їх провадити слідчими, які виконують процесуальну функцію розслідування, забезпечуючи виконання завдань кримінального процесу і досягнення мети правосуддя5];
```

державні органи та посадові особи, які уповноважені законом вживати процесуальних, розшукових та інших заходів щодо виявлення ознак злочину, здійснювати досудове розслідування у формі дізнання з метою встановлення обставин злочину та осіб, які його вчинили, а також виконувати інші види кримінально-процесуальної діяльності для забезпечення інтересів досудового слідства і правосуддя у кримінальних справах⁴

державні органи та посадові особи оперативно-розшукової чи адміністративної юрисдикції, наділені правом провадження кримінально-процесуальних дій у разі, коли немає можливості їх провадити слідчими, які виконують процесуальну функцію розслідування, забезпечуючи виконання завдань кримінального процесу і досягнення мети правосуддя⁵

4. Джига М.В., Баулін О.В., Лук'янець С.І., Стахівський С.М. Проведення дізнання в Україні: Навч.-практ. посіб. – К., 1999. – С. 51.

5. Макаренко Є.І., Тертишник В.М., Лобойко Л.М., Ліпинський В.В., Шиян А.Г. Дізнання в міліції та в митних органах: Навч. посіб. – Дніпропетровськ: ПП "Ліра ЛТД". – 2003. – С. 24.

Органи дізнання у системі ОВС України

```
graph TD; A[Органи дізнання у системі ОВС України] --> B[міліція]; A --> C[командири внутрішніх військ МВС України];
```

міліція

командири внутрішніх військ
МВС України

Структура підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України

(наказ МВС України від 02.09.2008 № 422 “Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України”)

Структура підрозділів затверджується в установленому порядку міністром внутрішніх справ України

Повноваження органів дізнання

міліція

у справах про будь-який злочин в тому числі і віднесених до компетенції ОД зазначених в ст. 101 КПК
(п. 1 ст. 101 КПК)

податкова міліція

у справах про ухилення від сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, а також у справах про приховування валютної виручки
(п. 1¹ ст. 101 КПК)

органи безпеки

у справах, віднесених законом до їх відання
(п. 2 ст. 101 КПК)

**начальники органів управління Військової служби
правопорядку у Збройних Силах України та їх
заступники з питань провадження дізнання**

**у справах про злочини, вчинені військовослужбовцями Збройних Сил України та
військовозобов'язаними під час проходження ними зборів, працівниками Збройних Сил України
під час виконання ними службових обов'язків або в розташуванні військової частини, а
командири (начальники) військових частин, з'єднань, начальники військових установ – у справах
про злочини, вчинені підлеглими їм військовослужбовцями і військовозобов'язаними під час
проходження ними зборів, а також у справах про злочини, вчинені працівниками Збройних Сил
України у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків або в розташуванні військової частини,
з'єднання, установи чи на військових об'єктах**
(п. 3 ст. 101 КПК)

командири кораблів

у справах про злочини, вчинені підлеглими їм
військовослужбовцями, а також у справах про
злочини, вчинені працівниками Збройних Сил України
у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків
під час походу за межами України
(п. 3¹ ст. 101 КПК)

митні органи

у справах про контрабанду
(п. 4 ст. 101 КПК)

**начальники установ виконання покарань, слідчих
ізоляторів, лікувально-трудових профілакторіїв**

у справах про злочини проти встановленого порядку
несення служби, вчиненні працівниками цих установ,
а також у справах про злочини, вчинені в розташуванні
зазначених установ
(п. 5 ст. 101 КПК)

**органи державного пожежного
нагляду**

у справах про пожежі і порушення
протипожежних правил
(п. 6 ст. 101 КПК)

органи прикордонної служби

у справах про порушення державного кордону*
(п. 7 ст. 101 КПК)

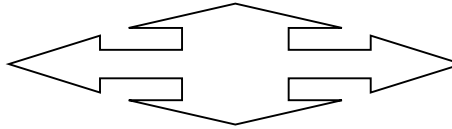
**капітани морських суден, що перебувають
у далекому плаванні****

Примітка: *Не зважаючи на те, що ст. 331 КК Незаконне перетинання державного кордону із кримінального кодексу виключена на підставі Закону № 1723 – IV (1723-15) від 18.05.2004 законодавець не вніс змін до п. 7 ст. 101 КПК

**Капітани морських суден, що перебувають у далекому плаванні проводять дізнання у справах про будь-який злочин, в тому числі і віднесених до компетенції ОД зазначених в ст. 101 КПК

Види діяльності органів дізнання

Оперативно-розшукова діяльність

Адміністративна діяльність

Кримінально-процесуальна діяльність

прийняття, реєстрація, розгляд, перевірка заяв та повідомлень про злочини
(статті 95, 97 КПК)

вжиття заходів щодо запобігання злочину або його припинення
(ст. 97 КПК)

провадження дізнання у справах про тяжкі злочини (частини 4, 5 ст. 12 КК – тяжкі та особливо тяжкі злочини)
(ч. 2 ст. 104 КПК)

провадження дізнання у справах про злочини, що не є тяжкими (частини 2, 3 ст. 12 КК – злочини невеликої та середньої тяжкості)
(ч. 1 ст. 104 КПК)

провадження слідчих дій у порядку виконання доручень і вказівок слідчого
(ч. 3 ст. 114 КПК)

провадження за протокольною формою досудової підготовки матеріалів
(статті 425, 426 КПК)

провадження слідчих дій у порядку виконання окремих доручень слідчого або іншого органу дізнання
(ст. 118 КПК)

Оперативно-розшукова діяльність

```
graph TD; A[Оперативно-розшукова діяльність] --> B[система гласних та негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів6]; A --> C[система гласних та негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються уповноваженими на те суб'єктами відповідно до закону та інших нормативних актів, з використанням оперативних та оперативно-технічних засобів і спрямовані на розв'язання завдань пошуку і фіксації фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп, розвідувально-підривної діяльності спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки суспільства і держави7];
```

система гласних та негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів⁶

система гласних та негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються уповноваженими на те суб'єктами відповідно до закону та інших нормативних актів, з використанням оперативних та оперативно-технічних засобів і спрямовані на розв'язання завдань пошуку і фіксації фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп, розвідувально-підривної діяльності спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки суспільства і держави⁷

6. ст. 2 Закону України від 18.02.1992 “Про оперативно-розшукову діяльність”.

7. Макаренко Є.І., Тертишник В.М., Лобойко Л.М., Літинський В.В., Шиян А.Г. Дізнання в міліції та в митних органах: Навч. посіб. – Дніпропетровськ: ПП “Ліра ЛТД”. – 2003. – С. 27.

Завдання оперативно-розшукової діяльності

(ст. 1 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”)

пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України

здійснення розвідувально-підривної діяльності спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства

отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави

Відмінність процесуальної та оперативно-розшукової діяльності

За правовими підставами

Процесуальна діяльність – ч. 1 ст. 94 КПК

ОРД – ст. 6 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”

За завданнями

Процесуальна діяльність – статті 2, 104 КПК

ОРД – ст. 1 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”

За принципами

Процесуальна діяльність – статті 4, 14 – 22 КПК та інші (гласність, публічність, змагальність і диспозитивність тощо)

*ОРД – ст. 4 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”
(конспіративність, конфіденційність, зашифрованість)*

За суб’єктами

Процесуальна діяльність – ст. 101 КПК

ОРД – ст. 5 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”

За методами діяльності

Процесуальна діяльність – провадження процесуальних дій

ОРД – здійснення оперативно-розшукових заходів

За правовими наслідками

Процесуальна діяльність – ст. 109 КПК

ОРД – ст. 10 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”

Використання матеріалів ОРД

як докази у кримінальній справі

протоколи з відповідними додатками,
складеними уповноваженими
органами за результатами оперативно-
розшукових заходів
(ч. 2 ст. 65 КПК)

для отримання фактичних даних, **які можуть бути доказами**
у кримінальній справі

як приводи і підстави до порушення кримінальної справи,
або проведення невідкладних слідчих дій

для попередження, припинення і розслідування злочинів,
розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку
злочинців та осіб, які безвісти зникли

для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних
органів та осіб, які беруть участь у кримінальному
судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, осіб, які
конфіденційно співробітничали або співробітничали з
розвідувальними органами України, та членів їх сімей

для взаємного інформування підрозділів, уповноважених
здійснювати оперативно-розшукову діяльність та інших
правоохоронних органів

для інформування державних органів відповідно до їх
компетенції
(ст. 10 Закону України від 18.02.1992 “Про оперативно-розшукову
діяльність”)

Матеріали оперативно-розшукової діяльності, які можуть передаватися слідчим (особам, які провадять дізнання) для використання у розслідуванні злочинів

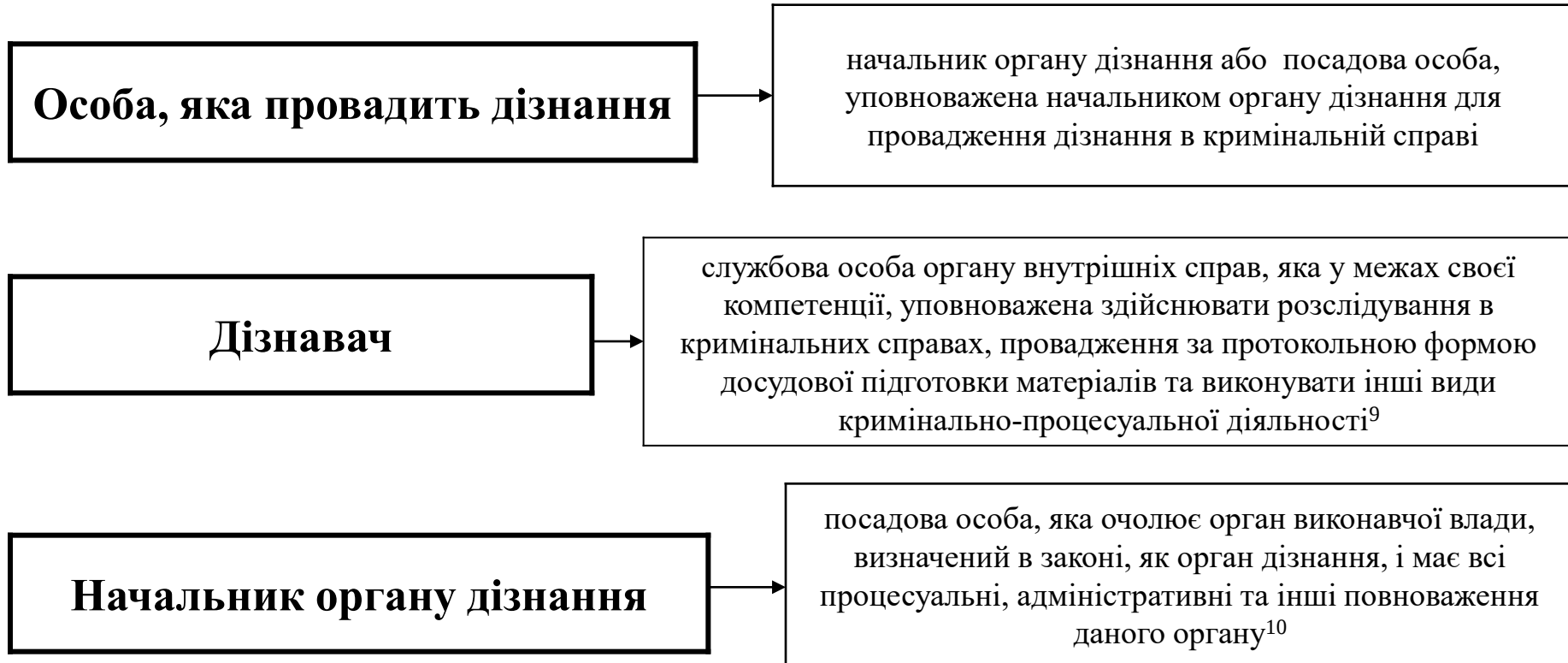
рапорти уповноважених осіб щодо встановлення у результаті проведення ОРД ознак злочину і підстав до порушення кримінальної справи (зазначення обставин вчиненого злочину, прізвища й адреси встановленого потерпілого, свідка; місця знаходження речового доказу, документа або прилучення їх до рапорту, якщо вони були отримані від громадян або вилучені безпосередньо працівником органу дізнання і т.п.)

складені оперативним працівником протоколи, в яких зафіксовані факти злочинної діяльності (обман покупців, затримання викраденого вантажу, вилучення знарядь вчинення злочинів і предметів злочинного зазіхання, порушення технології виготовлення продукції тощо)

протоколи про застосування науково-технічних засобів, в яких зазначається час, місце та інші обставини їх виконання, з приєднанням фотознімків, аудіо-відеозаписів

інші документи – пояснення опитаних осіб, результати перевірок за обліками, довідки про результати проведення ОРЗ (по квартирному опитування громадян, повідомлень, зроблених ними по телефону або за допомогою інших засобів зв'язку, тощо)⁸

§ 3. Правовий статус начальника органу дізнання, дізнавача та особи, яка провадить дізнання

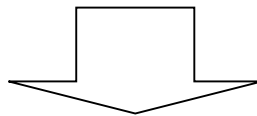
Примітка: Начальник ОД може самостійно здійснювати провадження у справі (в такому випадку він набуває статусу особи, яка провадить дізнання) або доручити провадження своїм підлеглим. Коло таких осіб, визначено в відомих нормативних актах.

В міліції до провадження дізнання допускають всі особи оперативно-начальницького складу, включаючи ДІМ, які мають спеціальну освіту або практичний досвід роботи

9. п. 6.1 Положення про підрозділи дізнання в органах внутрішніх справ України затвердженого наказом МВС України від 02.09.2008 № 422 “Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України”.

10. Джига М.В., Баулін О.В., Лук’янець С.І., Стахівський С.М. Проведення дізнання в Україні: Навч.-практ. посіб. – К., 1999. – С. 55.

Розмежування повноважень ОД та особи, яка провадить дізнання

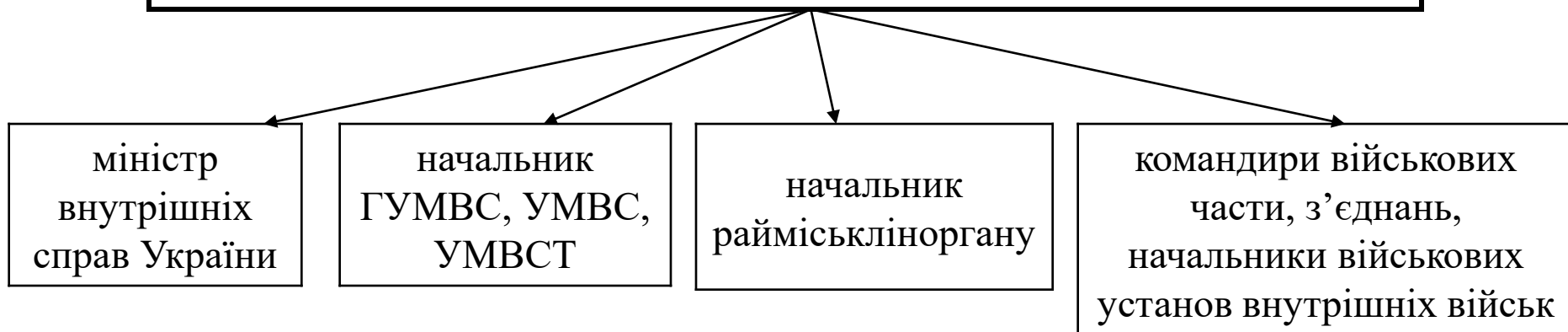
Якщо КПК передбачено: “Орган дізнання ...”, – такі процесуальні дії та рішення повинні бути затверджені начальником ОД (статті 4, 97, ч. 1 ст. 98, статті 99, 106, ч. 2 ст. 109, ст. 165² та інші).

Наприклад, відповідно до ст. 106 КПК “**Орган дізнання** вправі затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину ...”, отже протокол затримання підлягає затвердженню начальником ОД.

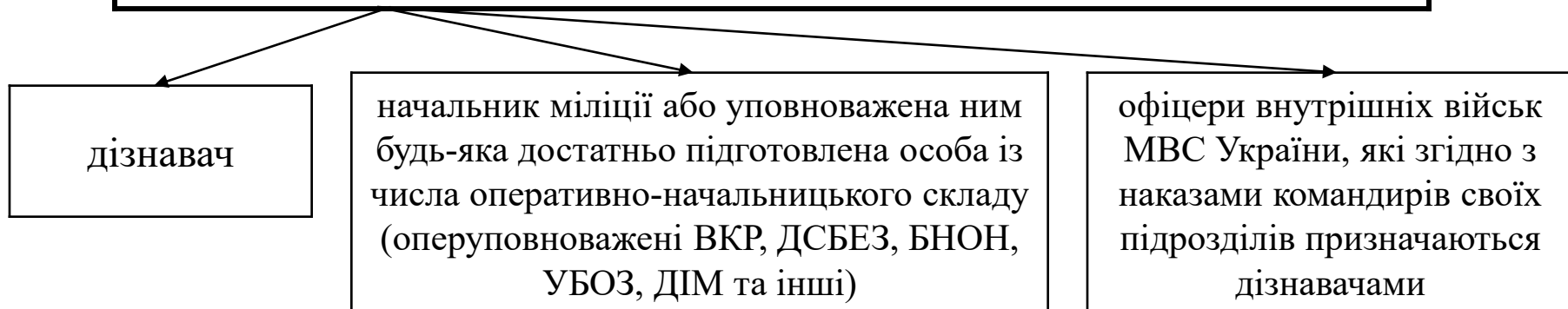
Якщо КПК передбачено: “Особа, яка провадить дізнання ...”, – такі процесуальні дії та рішення вона здійснює самостійно (ч. 2 ст. 21, ч. 3 ст. 26, ч. 5 ст. 44, ч. 2 ст. 46, частини 5, 6 ст. 47, ч. 2 ст. 49, ч. 1 ст. 50, ч. 1 ст. 51 КПК та інші).

Наприклад, відповідно до ст. 49 КПК “Про визнання громадянина потерпілим чи відмову в цьому особа, **яка провадить дізнання ...** виносить постанову”, отже цю постанову затверджувати у начальника ОД не потрібно

Начальником ОД в системі ОВС є

Особою, яка провадить дізнання в системі ОВС є

Примітка: Міністр внутрішніх справ України, начальники ГУМВС, УМВС, УМВСТ, райміськліноргану одночасно є і начальниками міліції (частини 7, 8 ст. 7 Закону України від 20.12.1990 “Про міліцію”)

Повноваження особи, яка провадить дізнання у прийнятій до свого провадження справі

викликати осіб як свідків, потерпілих і підозрюваних для допиту
(ст. 66 КПК)

призначати експертизи
(статті 75, 76 КПК)

залучати перекладачів, спеціалістів, експертів для виконання їх обов'язків під час проведення розслідування
(ст. 66 КПК)

приєднувати до справи речові докази
(статті 78, 79 КПК)

при провадженні дізнання всі рішення про спрямування дізнання і про провадження слідчих дій приймає самостійно за винятком випадків, коли законом передбачено одержання згоди від суду (судді), прокурора або начальника ОД і несе повну відповідальність за їх законне і своєчасне проведення

оцінювати докази за своїм внутрішнім переконанням
(ст. 67 КПК)

вимагати від підприємств, установ, організацій, службових осіб і громадян пред'явлення предметів і документів, які мають значення для встановлення необхідних у справі фактичних даних
(ст. 66 КПК)

вимагати від керівників підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності проведення ревізій і відомчих перевірок
(ст. 66 КПК)

визнавати осіб потерпілими, цивільними позивачами, цивільними відповідачами, представниками зазначених учасників процесу
(статті 49, 50, 51, 52 КПК)

до першого допиту підозрюваного роз'яснити йому право мати захисника і надати можливість захищатися встановленими у законі заходами та забезпечити охорону його особистих і майнових прав
(ст. 21 КПК)

→ вирішувати питання про участь захисника у кримінальній справі
(ч. 5 ст. 44, частини 2, 5 ст. 46, частини 5, 6 ст. 47 КПК)

→ вживати всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного, об'єктивного дослідження обставин справи, виявити обставини, як такі що викривають, так і такі, що виправдовують підозрюваного, а також обставини, що пом'якшують та обтяжують його відповідальність, не покладаючи при цьому обов'язок доказування на нього
(частини 1, 2 ст. 22 КПК)

→ виявляти причини і умови, які сприяли вчиненню злочину
(ст. 23 КПК)

→ вживати заходів до забезпечення цивільного позову
(ст. 29 КПК)

→ заявляти самовідвід при наявності однієї з обставин, що виключають його участь у справі
(ст. 60 КПК)

→ роз'яснювати особам, які беруть участь у справі, їх права і забезпечувати можливість здійснення цих прав
(ст. 53 КПК)

→ забезпечувати належне оформлення протоколів проведення слідчих дій
(статті 84, 85, 85¹, 85² КПК)

→ забезпечувати зберігання речових доказів і документів, які мають значення для справи
(статті 79, 80, 83 КПК)

→ вирішувати питання про відвід, заявлений під час дізнання перекладачу, експерту і спеціалісту
(ст. 62 КПК)

→ виконувати вказівки начальника органу дізнання та прокурора
(ч. 3 ст. 227 КПК)

Примітка: Даний перелік повноважень не є вичерпним.

Особа, яка провадить дізнання у кримінальній справі, не може одночасно здійснювати ще й оперативно-розшукову діяльність

Відвід особи, яка провадить дізнання

(ст. 60 КПК)

коли вона є потерпілим, свідком, цивільним позивачем, цивільним відповідачем або родичем кого-небудь з них, а також родичем обвинуваченого

коли вона або її родичі заінтересовані в результаті справи

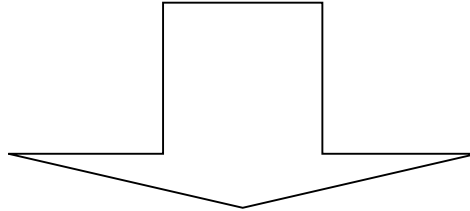
коли вона брала участь у справі як експерт, спеціаліст, перекладач, захисник або представник інтересів потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача

при наявності інших обставин, які викликають сумнів у їх об'єктивності

при наявності зазначених підстав особа, яка провадить дізнання, повинна заявити самовідвід

заява подається прокуророві, який розглядає її протягом 24 годин

Кримінальна відповідальність особи, яка проводить дізнання

за завідомо незаконні затримання, привід або арешт
(ст. 371 КК)

притягнення завідомо невинного до кримінальної
відповідальності
(ст. 372 КК)

примушування давати показання
(ст. 373 КК)

порушення права на захист
(ст. 374 КК)

Тема 2. Порушення кримінальної справи органом дізнання

§ 1. Поняття та завдання стадії порушення кримінальної справи

Порушення кримінальної справи –
є першою початковою стадією кримінального процесу.

Суть її полягає в тому, що компетентні органи повинні встановити наявність чи відсутність передбачених законом приводів і підстав для того, щоб прийняти рішення про порушення або відмову в порушенні кримінальної справи¹¹

11. Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України: Підручник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999. – С. 188.

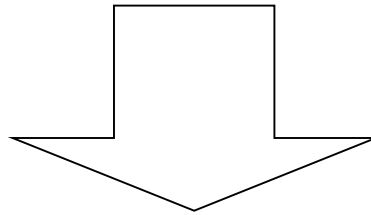
Термін “порушення кримінальної справи” включає такі ПОНЯТТЯ

*як стадія
кримінального
процесу*

*як процесуальний правовий
інститут, який регулює
порядок прийому, перевірки
заяв та повідомлень про
злочини*

*як рішення про початок
розслідування кримінальної
справи*

Завдання стадії порушення кримінальної справи

**прийняття, реєстрація, розгляд, перевірка
заяв та повідомлень про злочини, прийняття
щодо них рішень, виявлення та запобігання
злочинам¹²**

Етапи стадії порушення кримінальної справи

1-й етап – прийняття заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини – вчинення компетентними посадовими особами державних органів, які ведуть кримінальний процес, сукупності дій, пов'язаних із отриманням від фізичних та юридичних осіб інформації про вчинений або підготовлюваний злочин

(ч. 1 ст. 97 КПК)

2-й етап – реєстрація прийнятих джерел інформації про злочин – фіксація факту прийняття її відповідним органом із присвоєнням порядкового номера і стислим записом отриманих відомостей у реєстраційному документі

(п. 3.1 наказу МВС України від 14.04.2004 № 400 “Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються”)

3-й етап - перевірка заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини – здійснюється за допомогою передбачених законом засобів і спрямована на встановлення підстав до прийняття рішення

(ч. 4 ст. 97 КПК)

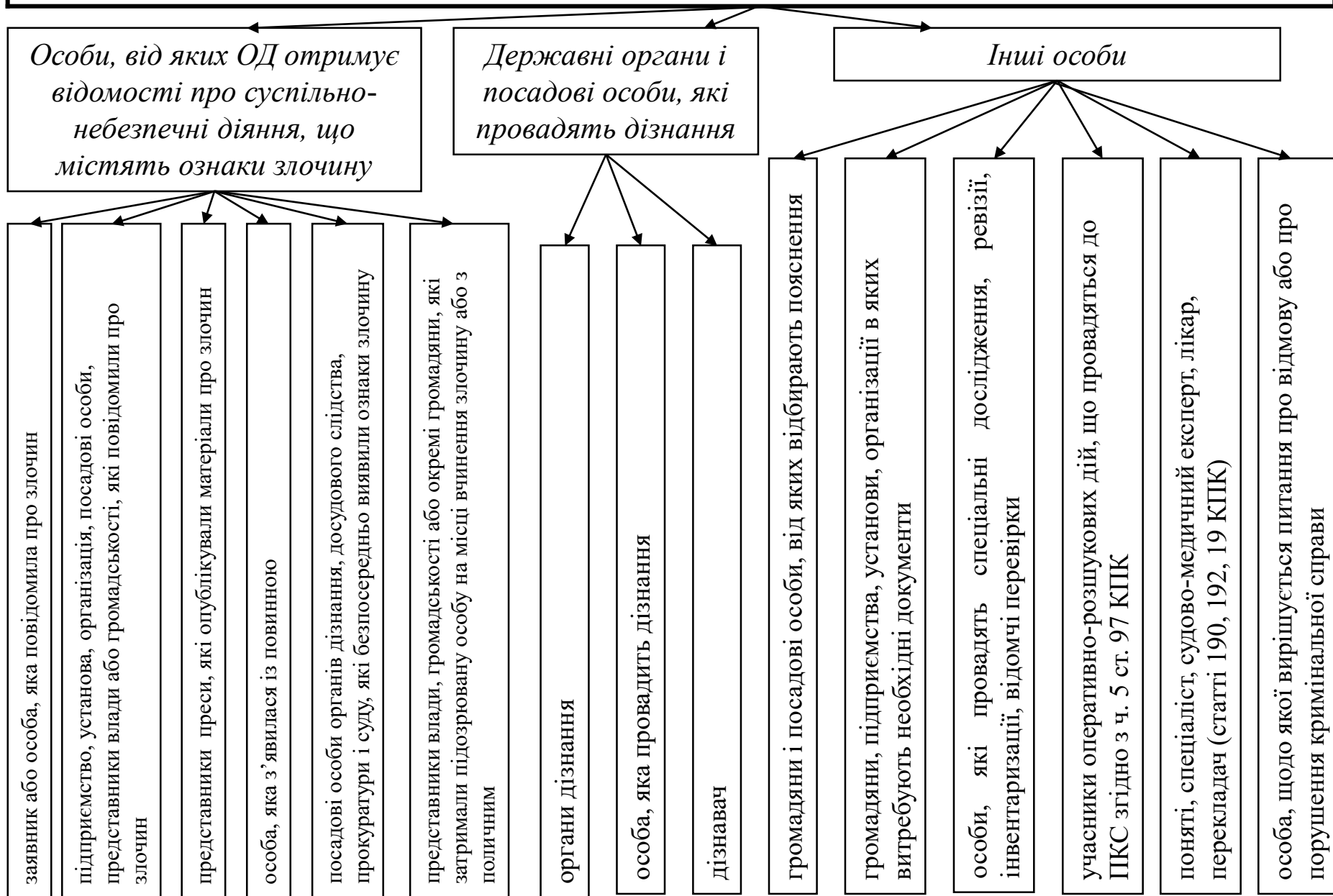
4-й етап - вирішення заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини – орган дізнання, слідчий, прокурор чи суддя приймають одне з таких рішень:

- 1) порушити кримінальну справу;
- 2) відмовити в порушенні кримінальної справи;
- 3) направити заяву або повідомлення за належністю¹³.

(ч. 2 ст. 97 КПК)

§ 2. Учасники стадії порушення кримінальної справи

Учасники стадії порушення кримінальної справи ОД

Права

Заявник

Обов'язки

подавати заяву державною або іншою мовою, якою він володіє, і користуватися послугами перекладача (ст. 19 КПК)

особисто викласти аргументи, знайомитися з протоколом усної заяви та робити зауваження або доповнення

власноручно викладати заяву або повідомлення про вчинені або підготовлювані злочини

одержувати письмове повідомлення про рішення, прийняте за його заявою

на забезпечення безпеки за наявності відповідних підстав (п. 1 ч. 2 ст. 52¹ КПК)

відмовитися давати пояснення щодо себе, членів сім'ї та близьких родичів, коло яких визначено Законом (ч. 1 ст. 63 Конституції України)

оскаржувати дії і рішення працівників ОД (статті 99¹, 110, 236¹, 236⁵)

особа, яка в усній чи письмовій формі повідомила орган дізнання, слідчого, прокурора, суддю або суд про вчинений або підготовлюваний щодо неї злочин¹⁴

давати правдиві пояснення про вчинення злочину

підписувати заяву про злочин

з'являтися за викликом до органів досудового розслідування, прокурора і суду

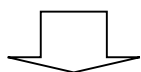
не перешкоджати встановленню об'єктивної істини за поданою заявою

пред'являти всі необхідні документи, що підтверджують факт вчинення злочину і дані про особу, яка його вчинила

Примітка: Заявник попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину за ст. 383 КК

14. Симчук А.С. Заявник як суб'єкт кримінального процесу // Реформування кримінального та кримінально-процесуального законодавства України: сучасний стан та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2005. – С.182-183.

Права

звертатися з дозволу особи, яка провадить дізнання із запитаннями до осіб, які беруть участь у проведенні слідчої дії

робити заяви, пов'язані з виявленням, закріпленням і вилученням доказів

на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, передбачених законами України
(п. 6 ч. 2 ст. 52¹ КПК)

ознайомлюватись з протоколом слідчої дії, в якій він бере участь, робити зауваження щодо його змісту

на відшкодування витрат, пов'язаних із явкою за викликом, а також на винагороду, якщо виконання дорученої йому роботи не входить в його обов'язки по службі
(ст. 92 КПК)

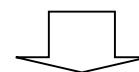
Спеціаліст

(ст. 128¹ КПК)

не заінтересована в результатах справи особа, яка володіє спеціальними знаннями і навиками та сприяє особі, яка провадить дізнання у виявленні, закріпленні та вилученні доказів; звертає увагу на обставини пов'язані з виявленням та закріпленням доказів; дає пояснення з приводу спеціальних питань, які виникають при проведенні слідчих дій

Обов'язки

з'явитися на виклик

брати участь у проведенні слідчої дії, використовуючи свої спеціальні знання і навички для сприяння особі, яка провадить дізнання у виявленні, закріпленні та вилученні доказів

звертати увагу особи, яка провадить дізнання на обставини, пов'язані з виявленням та закріпленням доказів

давати пояснення з приводу спеціальних питань, які виникають при проведенні слідчої дії

мати при собі і кваліфіковано використовувати відповідні науково-технічні засоби та нести особисту відповідальність за повноту і правильність їх використання¹⁵

не розголошувати дані досудового розслідування без дозволу особи, яка провадить дізнання
(ст. 121 КПК)

Примітка: В разі відмови або ухилення спеціаліста від виконання своїх обов'язків особа, яка провадить дізнання повідомляє про це адміністрацію підприємства, установи, організації за місцем роботи спеціаліста або громадську організацію для відповідного реагування

15. “Положення про діяльність експертно-криміналістичних підрозділів ОВС” затверджене Наказом МВС України від 09.03.1992 № 140.

Права

робити зауваження з приводу
проведення слідчих дій, які
підлягають обов'язковому
занесенню до протоколу

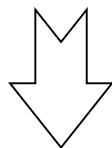
знайомитися з протоколом
слідчої дії, у проведенні якої
брали участь

на забезпечення безпеки
шляхом застосування заходів,
передбачених законами
України
(п. 6 ч. 2 ст. 52¹ КПК)

на відшкодування витрат
пов'язаних із явкою за
викликом
(ст. 92 КПК)

Поняті

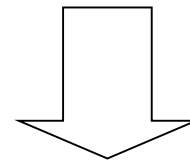
(ст. 127 КПК)

не заінтересовані в
результатах кримінальної
справи особи, які
запрошуються особою, яка
провадить дізнання,
слідчим чи прокурором для
засвідчення факту
проведення, слідчих дій

Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного,
обвинуваченого і потерпілого, працівники органів дізнання та
досудового слідства
(ч. 4 ст. 127 КПК)

Обов'язки

бути присутнім при
проведенні слідчої дії

засвідчити своїми
підписами відповідність
записів у протоколі
виконання дій

§ 3. Приводи і підстави до порушення кримінальної справи

Приводи до порушення кримінальної справи

(ч. 1 ст. 94 КПК)

передбачені кримінально-процесуальним законом джерела, з яких орган дізнання, слідчий, прокурор, суддя отримують відомості про суспільно-небезпечні діяння, що містять ознаки злочину

заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян

повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину або з поличним

явка з повинною

повідомлення, опубліковані в пресі

безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину

Примітка: Цей перелік є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає

Підстави до порушення кримінальної справи

достатні данні, які вказують на наявність ознак злочину
(ч. 2 ст. 94 КПК)

протокол заяви або повідомлення про злочин, чи протокол повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину або з поличним, чи явка з повинною, чи повідомлення опубліковані в пресі, чи рапорт працівника ОД, слідчого, прокурора про безпосереднє виявлення ознак злочину
(ч. 1 ст. 94, статті 95, 96, 97 КПК)

пояснення від окремих громадян чи посадових осіб
(ч. 4 ст. 97 КПК)

витребувані необхідні документи
(ч. 4 ст. 97 КПК)

протоколи з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів
(ч. 5 ст. 97, ч. 2 ст. 65 КПК)

протокол ОМП
(частини 2, 3 ст. 190 КПК)

протокол огляду кореспонденції
(ч. 3 ст. 187, ч. 3 ст. 187¹ КПК)

протокол зняття інформації з каналів зв'язку
(ч. 3 ст. 187, ч. 4 ст. 187¹ КПК)

Примітка: Цей перелік є вичерпним, але для вирішення питання про ПКС **наявність всіх цих даних не обов'язкова**. Це залежить від обставин вчинення злочину.

Наприклад: Біля кафе гр-н А. наніс удар ножем у груди гр-ну Б., у присутності очевидців. Для вирішення питання про ПКС, у даному випадку, може бути достатньо протоколу повідомлення про злочин, протоколу ОМП, пояснення очевидців та довідки з лікувальної установи про ступінь тяжкості тілесних ушкоджень, а при огляді трупа з численними пораненнями – протоколу повідомлення про злочин та протоколу ОМП

Види звернень до органу внутрішніх справ про вчинені або підготовлювані злочини

Заява

звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності (ст. 3 ЗУ від 02.10.1996 “Про звернення громадян”)

Повідомлення

письмове чи усне інформування підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості, окремих громадян органа дізнання, особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора, суд про виявлений ними злочин (підготовлюваний або вчинений), або затримання осіб на місці вчинення злочину чи з поличним¹⁷

Явка з повинною

особисте, добровільне письмове чи усне повідомлення заявником органу дізнання, дізнавачу, слідчому, прокурору, судді або суду про злочин, вчинений чи підготовлюваний ним до порушення проти нього кримінальної справи. Якщо кримінальну справу вже порушено за наявності ознак злочину таке повідомлення має бути зроблено до винесення постанови про притягнення його як обвинуваченого (ч. 1 ст. 96 КПК)

Анонімне звернення

без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого не можливо встановити особу (ст. 8 ЗУ від 02.10.1996 “Про звернення громадян”)

Примітка: Анонімні звернення не підлягають розгляду та вирішенню (ст. 8 Закону України від 02.10.1996 “Про звернення громадян”). Але згідно п. 3.2. наказу МВС України від 14.04.2004 № 400 “Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються” реєструються лише в режимно-секретних підрозділах і передаються до відповідних служб для використання при розкритті злочинів або запобіганні їм

17. Симчук А.С. Приводи до порушення кримінальної справи. – Рукопис.

Види заяв про злочини

(ст. 95 КПК)

Усні

пересвідчитися в особі заявника

попередити заявника про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину за ст. 383 КК, про що відмітити в протоколі

скласти протокол усної заяви, який підписують заявник та посадова особа, яка прийняла заяву

Зареєструвати в ЖРЗПЗ відразу після їх надходження у черговій частині ОВС (реєстрація – цілодобово) (наказ МВС України від 14.04.2004 № 400 “Про порядок прийняття, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються”)

Письмові

письмова заява повинна бути підписана особою від якої вона подається

до порушення кримінальної справи слід пересвідчитись в особі заявника

попередити заявника про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину за ст. 383 КК і відібрати від нього відповідну підписку

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ відмовляти у прийнятті заяв про злочини

(ст. 97 КПК)

Види повідомлень про злочини

(ст. 95 КПК)

УСНІ

ПИСЬМОВІ

громадян
(ч. 1 ст. 95 КПК)

представників влади, громадськості
(ч. 1 ст. 95 КПК)

представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину або з поличним
(ч. 5 ст. 95 КПК)

повідомлення підприємств, установ,
організацій і посадових осіб
(ч. 4 ст. 95 КПК)

Реєструються в ЖРЗПЗ відразу після їх надходження у черговій частині ОВС (реєстрація – цілодобово)
(наказ МВС України від 14.04.2004 № 400 “Про порядок прийняття, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються”)

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ відмовляти у прийнятті повідомлень про злочини

(ст. 97 КПК)

Відмінність заяви від повідомлення

за суб'єктом звернення

заява

громадянин

повідомлення

підприємство,
установа,
організація,
посадова особа,
представник влади,
громадськості

зацікавленістю особи

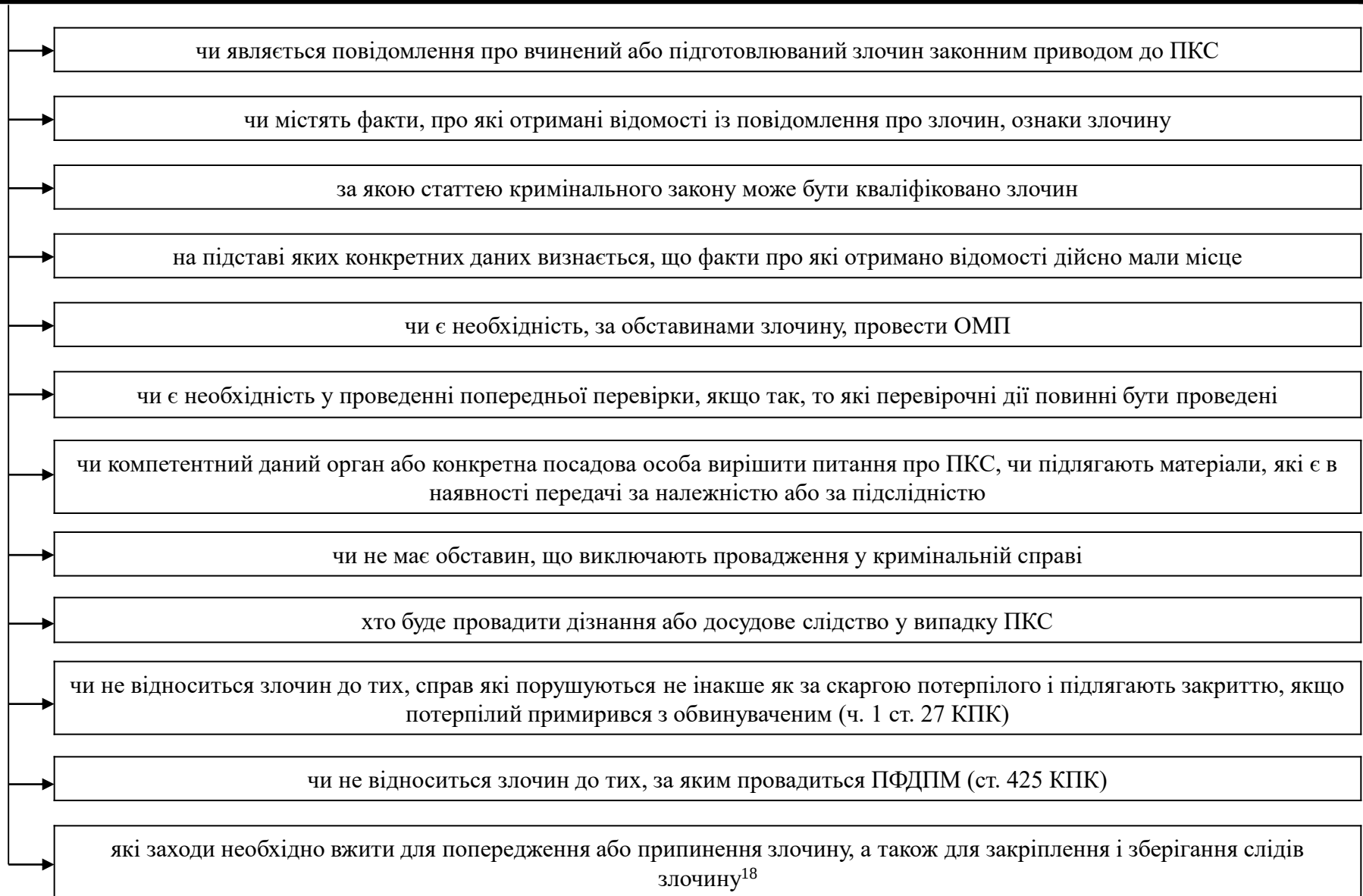
заява

про вчинений
або
підготовлений
щодо неї злочин

повідомлення

про вчинений або
підготовлюваний
злочин щодо інших
осіб

Питання, які необхідно вирішити по заяві або повідомленню щодо злочину до прийняття рішення про відмову або ПКС

Засоби збирання доказів у стадії порушення кримінальної справи

прийняття заяви або повідомлення про вчинені або підготовлювані злочини
(ч. 1 ст. 97 КПК)

прийняття явки з повинною
(частини 1, 2 ст. 96 КПК)

відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб
(ч. 4 ст. 97 КПК)

витребування необхідних документів
(ч. 4 ст. 97 КПК)

проведення оперативно-розшукової діяльності (з дозволу суду)
(ч. 5 ст. 97 КПК, Закон України від 15.02.1995 “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” тощо)

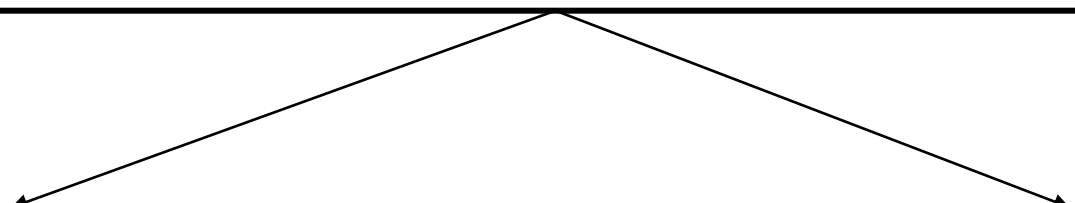
проведення ревізій і аудиторських перевірок
(ст. 17 ЗУ “Про аудиторську діяльність”)

проведення огляду місця події
(ч. 2 ст. 190 КПК)

проведення дослідження та судово-медичного огляду
(наказ МОЗ України від 17.01.1995 № 6 “Про розвиток та вдосконалення судово медичної служби України”)

накладення арешту на кореспонденцію та її огляд і зняття інформації з каналів зв’язку
(ч. 3 ст. 187 КПК)

Строки прийняття рішення за заявою або повідомленням про злочин


```
graph TD; A[Строки прийняття рішення за заявою або повідомленням про злочин] --> B[не пізніше трьох днів (ч. 2 ст. 97 КПК)]; A --> C[не більше десяти днів, коли необхідно перевірити заяву або повідомлення про злочин до порушення справи (ч. 4 ст. 97 КПК)];
```

не пізніше трьох днів
(ч. 2 ст. 97 КПК)

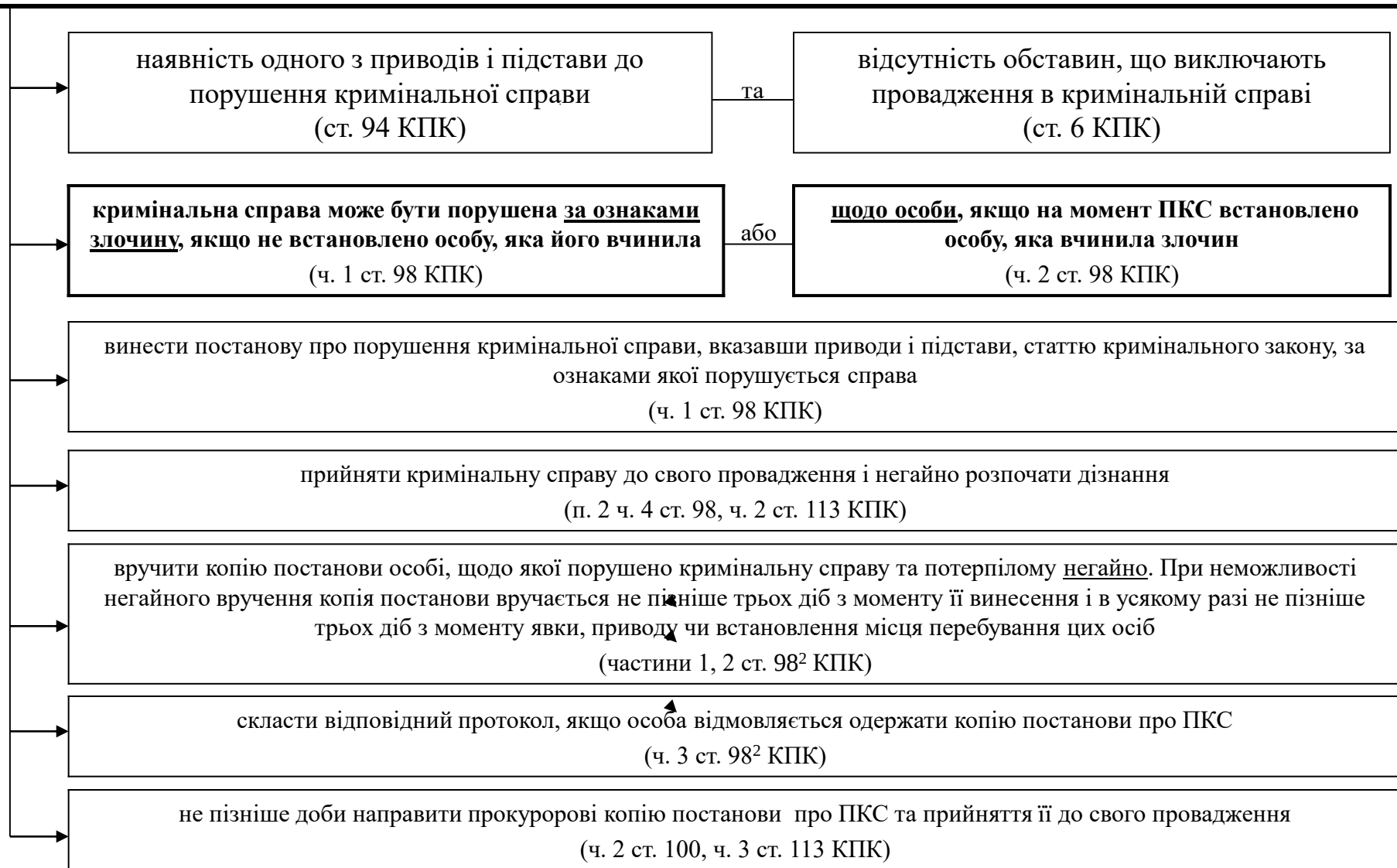
не більше десяти днів, коли
необхідно перевірити заяву
або повідомлення про злочин
до порушення справи
(ч. 4 ст. 97 КПК)

**Десятиденний строк розгляду заяв або повідомлень про злочин
продовженню не підлягає**

Примітка: Проведення за протокольною формою досудової підготовки матеріалів здійснюється не пізніше як у десятиденний строк. Цей строк може бути продовжено відповідним прокурором, але не більш як до двадцяти днів (ч. 1 ст. 426 КПК)

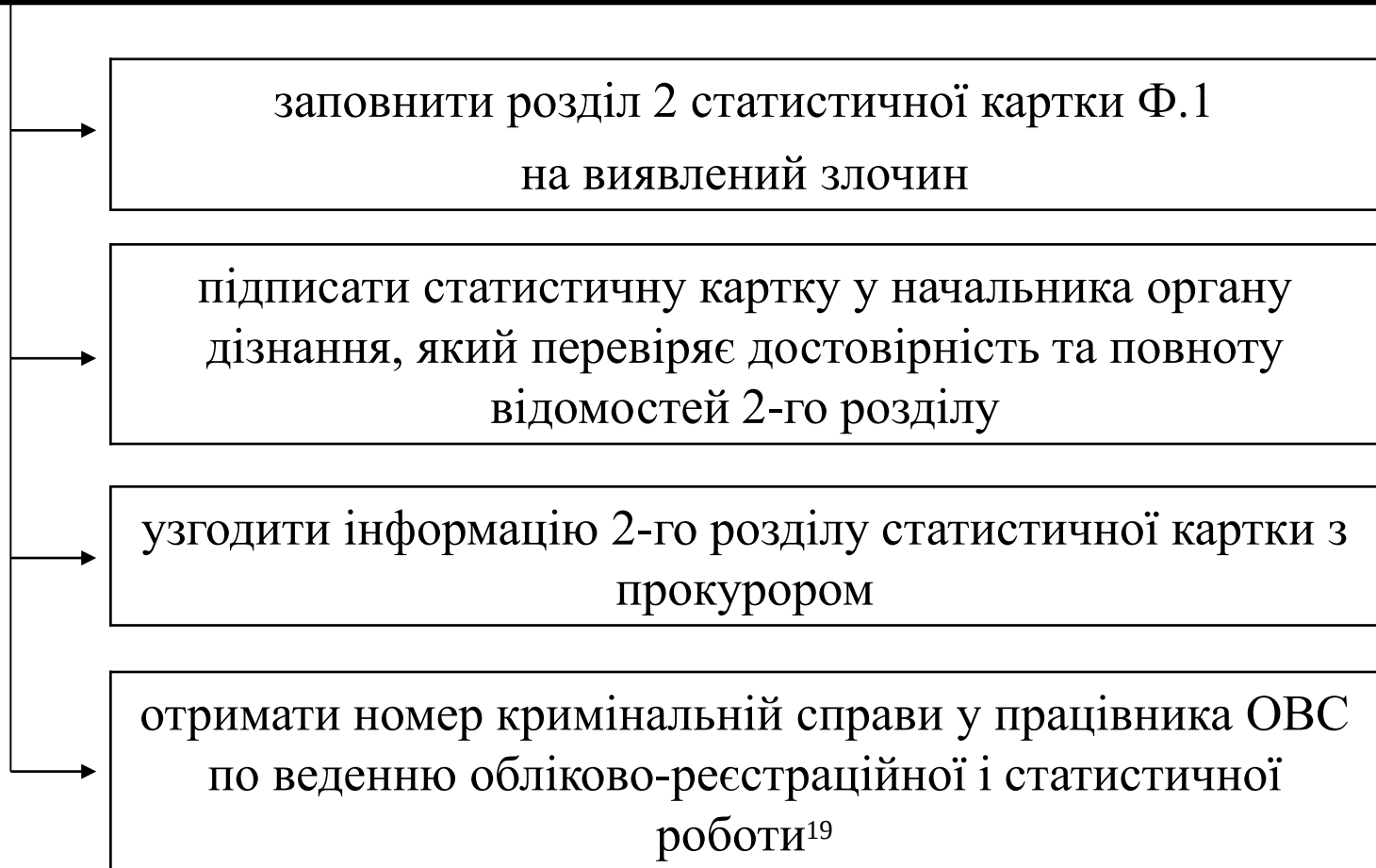
§ 4. Процесуальний порядок порушення та відмови в порушенні кримінальної справи органом дізнання

Процесуальний порядок порушення кримінальної справи ОД

Примітка: Постанова про ПКС може бути оскаржена відповідно до ст. 236⁷ КПК (див. Тема 8)

Дії особи, яка провадить дізнання після винесення постанови про ПКС

19. п. 6.2.1 Інструкції про єдиний облік злочинів затвердженої наказом Генерального прокурора України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Міністерства юстиції України від 26.03.2002 № 20 / 84 / 293 / 126 / 18 / 5 “Про затвердження інструкції про єдиний облік злочинів”.

Процесуальний порядок відмови у порушенні кримінальної справи ОД

відсутність підстав до порушення кримінальної справи (обставини, що виключають провадження в кримінальній справі)
(ч. 1 ст. 99, ст. 6 КПК)

винести постанову про відмову в порушенні кримінальної справи
(ч. 1 ст. 99 КПК)

затвердити постанову у начальника органу дізнання

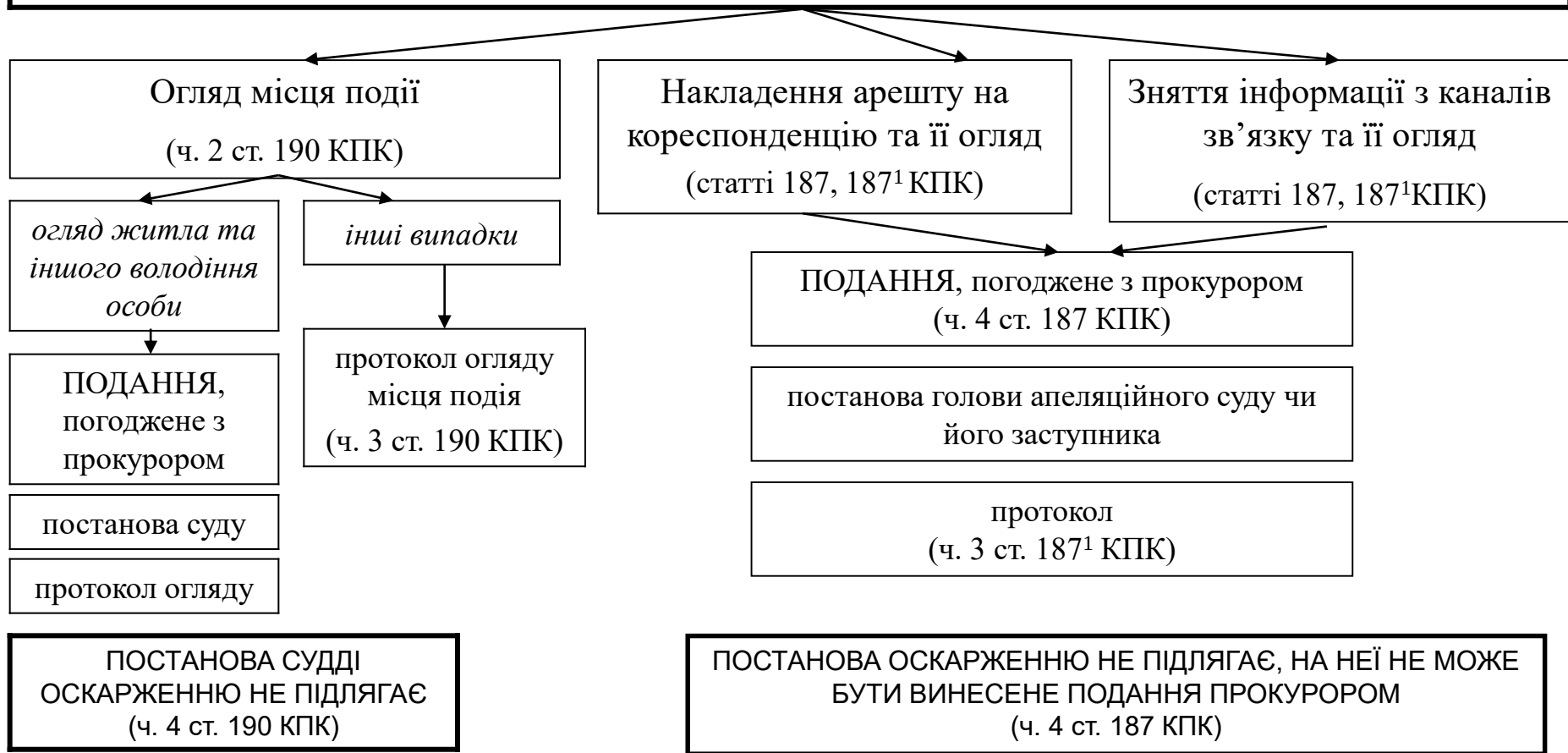
повідомити заінтересованих осіб і підприємства, установи, організації
(ч. 1 ст. 99 КПК)

не пізніше доби направити копію постанови прокуророві
(ч. 2 ст. 100 КПК)

якщо матеріали перевірки містять дані про наявність у діянні особи адміністративного чи дисциплінарного проступку чи іншого порушення громадського порядку, ОД відмовивши в порушенні кримінальної справи, повинен надіслати заяву або повідомлення на розгляд громадської організації, службі в справах неповнолітніх, трудовому колективу або власнику підприємства, установи, організації чи уповноваженому ним органу для вжиття відповідних заходів впливу або передати матеріали для застосування в установленому порядку заходів адміністративного стягнення
(ч. 2 ст. 99 КПК)

Примітка: Постанова про порушення кримінальної справи може бути оскаржена відповідно до ч. 1 ст. 99, ст. 236¹, ч. 1 ст. 99¹ КПК (див. Тема 8)

Слідчі дії, проведення яких дозволяється до порушення кримінальної справи та процесуальні документи, які складаються за результатами їх проведення

Примітка: Огляд житла чи іншого володіння особи без дозволу суду проводиться: 1) у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна; 2) за безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину; 3) за письмовою згодою володільця (ч. 5 ст. 190 КПК).

Огляд кореспонденції проводиться в установі зв'язку з участю понятих із числа службовців цієї установи, а за необхідності – і з участю спеціаліста (ч. 1 ст. 187¹ КПК).

Про кожен випадок проведення огляду складається окремий протокол (ч. 3 ст. 187¹ КПК).

Постанова виноситься в режимі, який забезпечує нерозголошення даних досудового слідства або ОРД (ч. 10 ст. 187 КПК).

Віднесення зняття інформації з каналів зв'язку до слідчої дії в літературі є дискусійним питанням

Тема 3. Проведення дізнання у кримінальних справах

§ 1. Види та процесуальний порядок проведення дізнання у кримінальних справах

Стаття 104 КПК передбачає порядок проведення дізнання

```
graph TD; A[Стаття 104 КПК передбачає порядок проведення дізнання] --> B[у справах про злочини, що не є тяжкими (ч. 1 ст. 104 КПК)]; A --> C[у справах про тяжкі злочини (ч. 2 ст. 104 КПК)];
```

*у справах про злочини,
що не є тяжкими*

(ч. 1 ст. 104 КПК)

*у справах про тяжкі
злочини*

(ч. 2 ст. 104 КПК)

Класифікація злочинів залежно від ступеня тяжкості

(ст. 12 КК)

НЕВЕЛИКОЇ
ТЯЖКОСТІ

СЕРЕДНЬОЇ
ТЯЖКОСТІ

ТЯЖКІ

ОСОБЛИВО
ТЯЖКІ

за який передбачене
покарання у виді
позбавлення волі
на строк не більше
двох років, або інше,
більш м'яке
покарання

за який
передбачене
покарання
у виді
позбавлення волі
на строк не
більше п'яти
років

за який
передбачене
покарання
у виді
позбавлення волі
на строк не
більше десяти
років

за який передбачене
покарання
у виді позбавлення
волі на строк понад
десять років або
довічного
позбавлення волі

Примітка: Враховуючи невідповідність ст. 104 КПК зі ст. 12 КК та ст. 108 КПК, на наш погляд, під злочинами, що не є тяжкими слід розуміти злочини невеликої та середньої тяжкості, а до тяжких – тяжкі та особливо тяжкі злочини

Види дізнання в кримінальних справах

```
graph TD; A[Види дізнання в кримінальних справах] --> B[про злочини невеликої та середньої тяжкості]; A --> C[про тяжкі та особливо тяжкі злочини];
```

*про злочини
невеликої та
середньої
тяжкості*

*про тяжкі та
особливо тяжкі
злочини*

Строки провадження дізнання

(ст. 108 КПК)

не більше десяти днів з моменту порушення кримінальної справи, про тяжкий або особливо тяжкий злочин
(ч. 2 ст. 108 КПК)

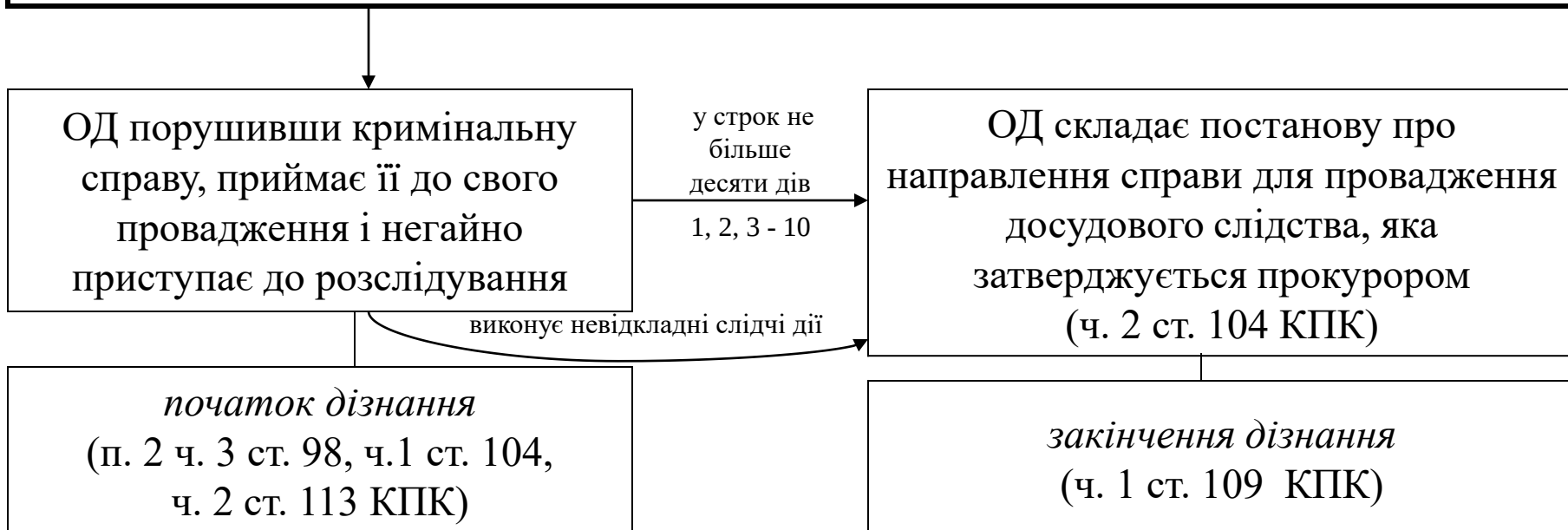
не більше десяти днів, починаючи з моменту встановлення особи, яка вчинила злочин, у справі про злочин, що не є тяжким або особливо тяжким
(ч. 1 ст. 108 КПК)

не більше п'яти діб з моменту обрання до підозрюваного запобіжного заходу, передбаченого ст. 165² КПК
(ч. 3 ст. 108 КПК)

Примітка: Строки провадження дізнання продовженню не підлягають

Порядок провадження дізнання у справах про тяжкі та особливо тяжкі злочини

(санкція статті КК передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк більше п'яти років)

Примітка: 1, 2, 3 ... 10 днів означає, що ОД в будь-який момент після ПКС може передати її слідчому в таких випадках:

- встановлення особи, яка вчинила злочин (ч. 2 ст. 104 КПК);
- слідчий вправі в будь-який момент приступити до провадження досудового слідства не чикаючи виконання ОД дій, передбачених ст. 104 КПК (ч. 4 ст. 114 КПК);
- прокурор дав вказівку ОД про передачу кримінальної справи слідчому (п. 9 ч. 1, ч. 3 ст. 227 КПК).

Під невідкладними слід розуміти такі слідчі дії не проведення яких може негативно вплинути на хід розслідування. Невідкладність слідчих дій обумовлюється обставинами справи.

Незалежно від того чи були проведені ОД всі невідкладні слідчі дії чи не проведено жодної, чи встановлена особа, яка вчинила злочин, чи не встановлена при перебігу десятиденного строку кримінальна справа підлягає обов'язковій передачі слідчому. Десятиденний строк провадження дізнання продовженню не підлягає

Порядок провадження дізнання у справах про злочини невеликої та середньої тяжкості

(санкція статті КК передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк не більше п'яти років)

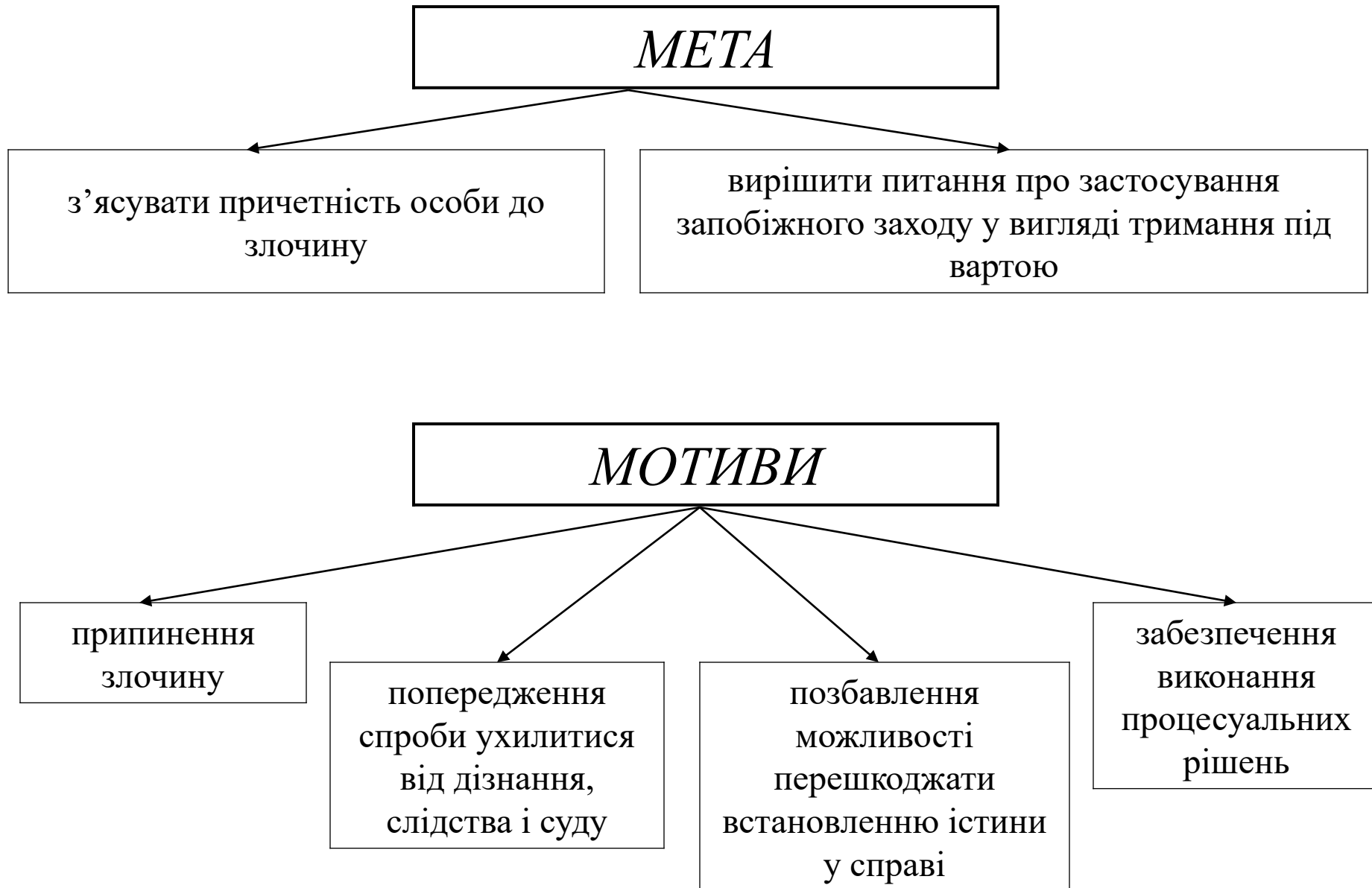
Примітка: 1. Оскільки КПК не встановлено строк провадження дізнання з моменту порушення кримінальної справи до встановлення особи, яка вчинила злочин, на наш погляд, слід керуватися нормами матеріального права, а саме ст. 49 КК, яка передбачає строки давності притягнення до кримінальної відповідальності.

2. В теорії особа, яка вчинила злочин вважається встановленою коли є досить доказів про вчинення злочину певною особою, а на практиці – з моменту винесення постанови про притягнення її як обвинуваченого слідчим.

3. Лише у постанові про передачу кримінальної справи слідчому ОД констатує факт встановлення особи, яка вчинила злочин.

4. Якщо проведені всі можливі слідчі дії і особа, яка вчинила злочин не встановлена, орган дізнання зупиняє провадження дізнання у справі за п. 3 ст. 206, ст. 209 КПК

§ 2. Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину

ПІДСТАВИ

коли особу застали при
вчиненні злочину або
безпосередньо після
його вчинення

коли очевидці в тому
числі й потерпілі, прямо
вказуть на дану особу,
що саме вона вчинила
злочин

коли на підозрюваному
або на його одязі, при
ньому або в його житлі
буде виявлено явні сліди
злочину

наявність інших даних,
що дають підстави
підозрювати особу у
вчиненні злочину

показання свідків,
потерпілих, які не були
очевидцями злочину

показання підозрюваного
або обвинуваченого

матеріали ревізій або
аудиторської перевірки

явка з повинною тощо

лише у
тому
разі

коли ця особа
намагалася втекти

коли вона не має
постійного місця
проживання

коли не встановлено
особи підозрюваного

Процесуальний порядок затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину (ст. 106 КПК)

*винесена постанова про порушення кримінальної справи
(ст. 98 КПК)*

при наявності однієї з підстав зазначених в ст. 106 КПК

про кожний випадок затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, ОД зобов'язаний скласти протокол із зазначенням підстав, мотивів, дня, години, року, місяця, місця затримання, пояснень затриманого, часу складання протоколу про роз'яснення підозрюваному в порядку, передбаченому ч. 2 ст. 21 КПК, права мати побачення із захисником з моменту затримання. Протокол підписується особою, яка його склала, і затриманим
(ч. 3 ст. 106 КПК)

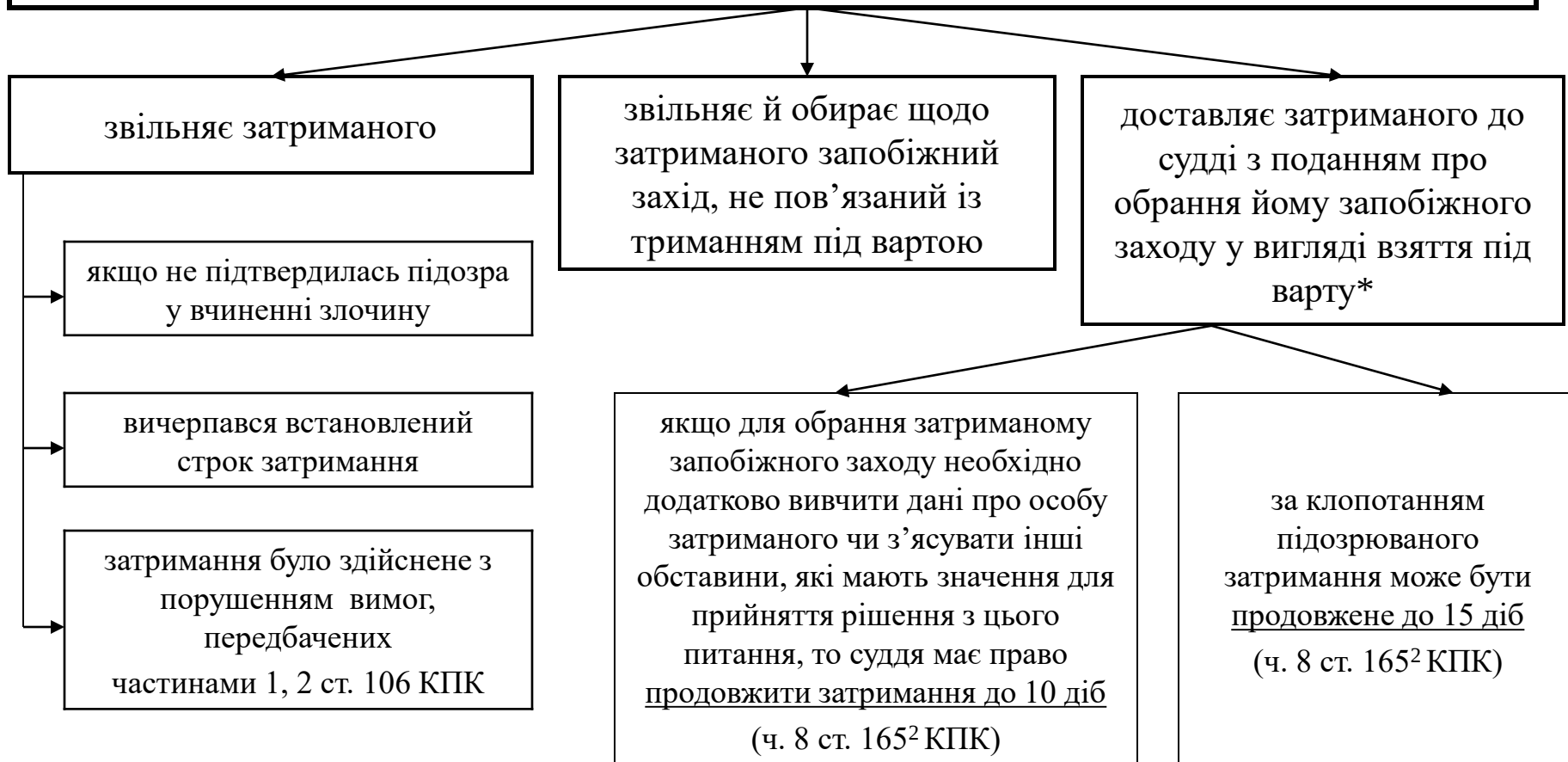
копія протоколу з переліком прав та обов'язків негайно вручається затриманому і направляється прокурору. На вимогу прокурора йому також надсилаються матеріали, що стали підставою затримання
(ч. 4 ст. 106 КПК)

про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, ОД негайно повідомляє одного з її родичів, а у разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків негайно повідомляє також і відповідний розвідувальний орган
(ч. 5 ст. 106 КПК)

при затриманні підозрюваного проводиться його особистий обшук з додержанням вимог ст. 184 КПК. Про обшук та його наслідки складається протокол, який підписують: особа, яка провадила затримання, поняті, підозрюваний та інші особи, які брали участь у проведенні цієї слідчої дії
(ст. 85, п. 2 ч. 4 ст. 184, ч. 6 ст. 185 КПК)

Примітка: З моменту складання протоколу затримання особа набуває прав підозрюваного. Про роз'яснюються їй цих прав зазначається у названому протоколі (ч. 3 ст. 43¹ КПК)

Рішення, які приймає орган дізнання протягом сімдесяти двох годин після затримання підозрюваного у вчиненні злочину

Примітка: З моменту затримання у порядку ст. 106 КПК особа набуває статусу підозрюваного

* На постанову судді протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення, або захисник чи представник. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови суду

§ 3. Поняття, класифікація та процесуальний порядок провадження окремих слідчих дій органом дізнання

СЛІДЧІ ДІЇ

```
graph TD; A[СЛІДЧІ ДІЇ] --> B[процесуальні дії слідчого чи особи, яка провадить дізнання, що здійснюються, як правило, у стадії досудового розслідування до визначених правил і напрямів щодо збирання і перевірки доказів20]; A --> C[процесуальні дії з метою збирання, виявлення, фіксації, перевірки, дослідження доказів у кримінальній справі21]; A --> D[частина процесуальних дій, що пов'язана із виявленням, фіксацією та перевіркою доказів у кримінальній справі22]; A --> E[частина процесуальних дій, що пов'язана із виявленням, фіксацією та перевіркою доказів у кримінальній справі, слідчі дії мають точну назву23];
```

процесуальні дії слідчого чи особи, яка провадить дізнання, що здійснюються, як правило, у стадії досудового розслідування до визначених правил і напрямів щодо збирання і перевірки доказів²⁰

процесуальні дії з метою збирання, виявлення, фіксації, перевірки, дослідження доказів у кримінальній справі²¹

частина процесуальних дій, що пов'язана із виявленням, фіксацією та перевіркою доказів у кримінальній справі²²

частина процесуальних дій, що пов'язана із виявленням, фіксацією та перевіркою доказів у кримінальній справі, слідчі дії мають точну назву²³

20. Дубинский А.Я. Производство предварительного расследования органами внутренних дел. – К., 1987. – С. 46.

21. Кучинська О.П., Кучинська О.А. Кримінальний процес України: Навч. посіб. – К.: Прецедент, 2005. – С. 102.

22. Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України: Підручник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999. – С. 234.

23. Ляш А.О. Кримінальний процес (особлива частина): Навч. посібник для дистанційного навчання. – К.: Університет “Україна”, 2006. – С. 82.

Класифікація слідчих дій

**За характером і призначенням слідчі дії
поділяються**

основні
та
додаткові

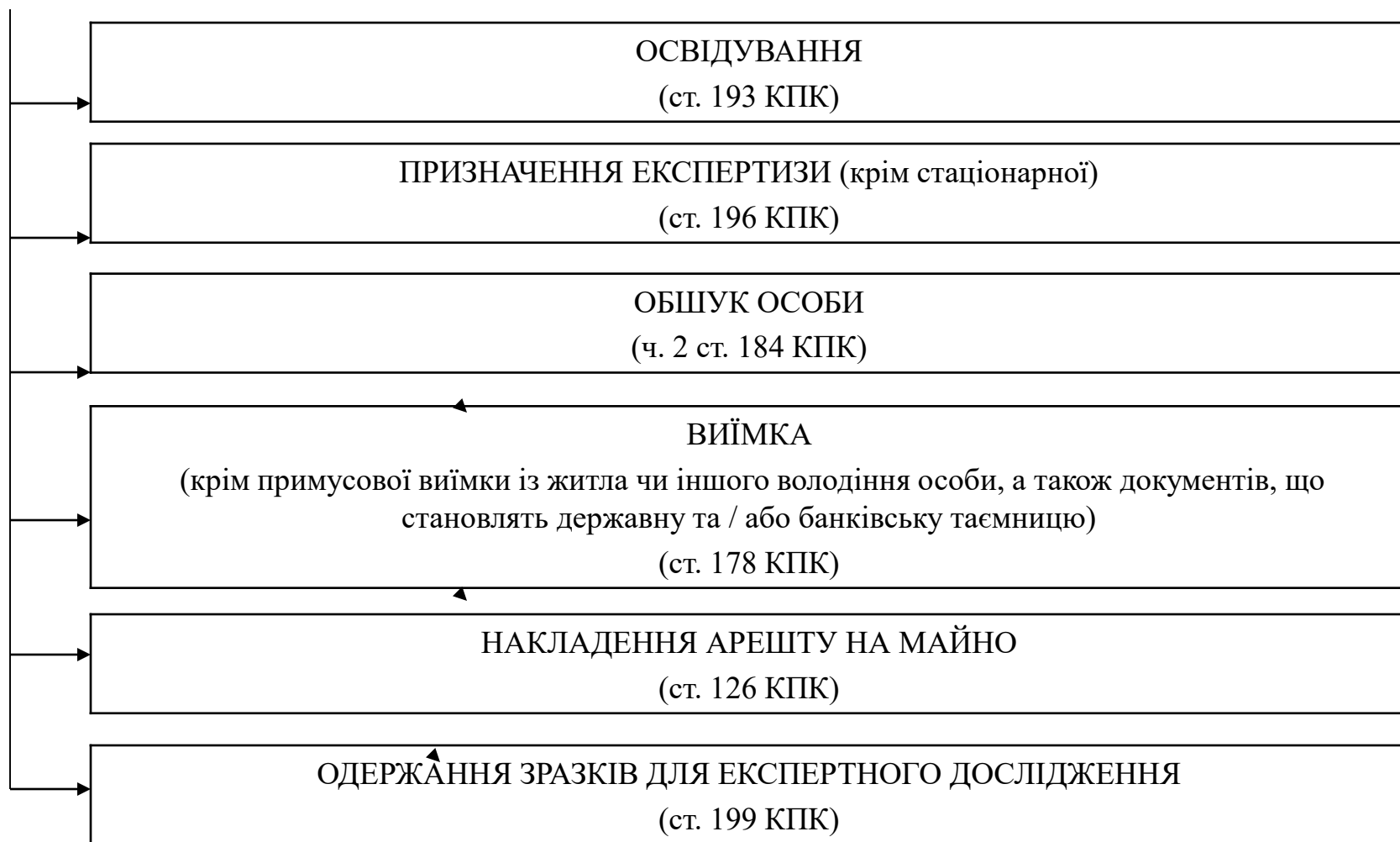
первинні
та
повторні

невідкладні
та
інші

обов'язкові
та
не обов'язкові

За процесуальною формою слідчі дії поділяються на такі, що проводяться

За постановою особи, яка провадить дізнання

Примітка: Постанови особи, яка провадить дізнання, винесені відповідно до закону у кримінальній справі, яка перебуває в її провадженні, є обов'язковими для виконання всіма підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами та громадянами

БЕЗ ПОСТАНОВИ

допит свідка,
підозрюваного
(статті 107, 167, 170 КПК)

огляд (крім житла чи іншого володіння особи)
(ст. 190 КПК)

відтворення обстановки та обставин події
(ст. 194 КПК)

пред'явлення для впізнання
(статті 174 – 176 КПК)

затримання підозрюваного
(ст. 106 КПК)

**За постановою ОД із санкції прокурора або
його заступника**

ОБШУК

(за винятком житла чи іншого володіння особи)

(ст. 177 КПК)

За постановою ОД, яку затверджує прокурор

ЕКСГУМАЦІЯ ТРУПА

(ч. 2 ст. 192 КПК)

За рішенням (постановою) суду

огляд житла чи іншого володіння особи
(ч. 4 ст. 190 КПК)

обшук житла чи іншого володіння особи
(ч. 5 ст. 177 КПК)

виїмка документів що становлять державну та/або банківську таємницю
(ч. 3 ст. 178 КПК)

примусова виїмка із житла чи іншого володіння
(ч. 4 ст. 178 КПК)

накладення арешту на кореспонденцію, її огляд, виїмка і зняття інформації з каналів зв'язку[^](голови або заступника голови апеляційного суду)
(статті 187, 187¹ КПК)

проведення стаціонарної судово-медичної або
судово-психіатричної експертизи
(ч. 1 ст. 205 КПК)

ЗА УЧАСТЮ ПОНЯТИХ

обшук
(ст. 181 КПК)

виїмка
(ст. 181 КПК)

огляд
(ст. 190 КПК)

огляд і виїмка кореспонденції та дослідження інформації, знятої з каналів зв'язку
(ст. 187¹ КПК)

пред'явлення для впізнання
(статті 174, 175 КПК)

відтворення обстановки та обставин події
(ст. 194 КПК)

ексгумація трупа
(ч. 2 ст. 192 КПК)

накладення арешту на майно
(ст. 126 КПК)

Вимоги КПК щодо процедурної сторони слідчих дій

як процесуальної форми (обов'язкових умов), порушення якої тягне за собою виключення доказової інформації з процесу доказування

→ слідчі дії може провадити тільки уповноважена на це посадова особа

→ слідчі дії провадяться тільки після порушення кримінальної справи (лише у виняткових випадках до порушення кримінальної справи може бути проведено ОМП, накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку та їх огляд)

(ч. 2 ст. 190, статті 187, 187¹ КПК)

→ обов'язковість ведення протоколу

(ст. 84 КПК)

3.1 Огляд

ОГЛЯД

(ст. 190 – 192 КПК)

МЕТА

виявлення слідів
злочину

виявлення інших
речових доказів

з'ясування
обставинки злочину

з'ясування інших
обставин, які мають
значення для справи

ВИДИ ОГЛЯДУ

(статті 190, 192 КПК)

місцевості

приміщення

предметів

документів

трупа

ВИМОГИ (процесуальна форма)

наявність підстави для його проведення
(один із приводів до порушення кримінальної справи, передбачений ч. 1 ст. 94 КПК)

огляд житла чи іншого володіння особи – лише за вмотивованою постановою суду (ч. 4 ст. 190 КПК),
а огляд кореспонденції – за рішенням голови або заступника голови апеляційного суду

присутність не менше двох понятих, а при огляді трупа ще й з участю судово-медичного експерта чи лікаря; огляд кореспонденції – за участю понятих із числа службовців установи зв'язку,
а при необхідності – із участю спеціаліста
(ч. 1 ст. 191, ч. 1 ст. 192, ч. 1 ст. 187¹ КПК)

проводиться, як правило, вдень (ч. 1 ст. 191 КПК)

присутність володільця житла чи іншого володіння або будь-кого з повнолітніх членів її сім'ї, а при неможливості забезпечити їх участь – представника житлової організації або представника місцевої влади,
а в приміщеннях підприємств, установ, організацій їх представника

вилучаються при огляді лише ті предмети і документи, які необхідні для встановлення істини у справі

усі вилучені предмети і документи підлягають негайному огляду і опечатуванню. При неможливості огляду тимчасово опечатується у закритому вигляді, поки не буде здійснено їх остаточний огляд і опечатування. Ці дії здійснюються у присутності тих осіб, які брали участь у огляді

особам, які перебувають на місці вчинення злочину, забороняється без дозволу особи, яка проводить огляд,
будь-що змінювати або вилучати до закінчення огляду

під час ОМП підлягають обов'язковому вилученню знаряддя злочину і предмети, що містять на собі сліди злочину чи осіб, що його вчинили, і можуть бути визнані речовими доказами

Невідкладні випадки проведення огляду житла чи іншого володіння особи без постанови суду

врятування життя
людей та майна

безпосереднє
переслідування осіб, які
підозрюються у вчиненні
злочину

з письмової згоди
володільця

у невідкладних випадках у
разі відсутності особи або
неможливості отримання
від неї згоди

ДОКУМЕНТИ

```
graph TD; A[ДОКУМЕНТИ] --> B[подання органу розслідування  
– постанова судді – протокол  
(при огляді житла чи іншого  
володіння особи, огляді  
кореспонденції)]; A --> C[у всіх інших  
випадках – протокол]
```

подання органу розслідування
– постанова судді – протокол
(при огляді житла чи іншого
володіння особи, огляді
кореспонденції)

у всіх інших
випадках – протокол

3.2 Освідування

Освідування

(ст. 193 КПК)

МЕТА

виявити або засвідчити
наявність у підозрюваного
(обвинуваченого) або у
потерпілого чи свідка
особливих прикмет

виявити або засвідчити
на тілі сліди злочину

встановити стан
освідуваної особи

ВИМОГИ (процесуальна форма)

винести постанову про освідкування

пред'явити постанову особі (направити копію в бюро СМЕ або до лікарні) та роз'яснити учасникам їх права та обов'язки

не допускаються дії, які принижують гідність освіддуваної особи або небезпечні для її здоров'я

ДОКУМЕНТИ

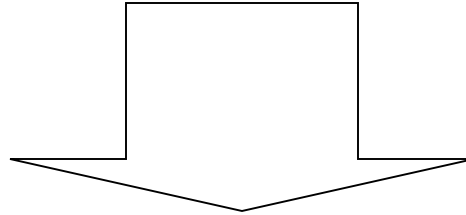
```
graph TD; A[ДОКУМЕНТИ] --> B[при освідуванні особою, яка провадить дізнання: ПОСТАНОВА – ПРОТОКОЛ]; A --> C[при освідуванні судово-медичним експертом або лікарем: ПОСТАНОВА (ВКАЗІВКА) – АКТ (судово- медичний експерт); ПОСТАНОВА (ВКАЗІВКА) – ДОВІДКА (лікар)];
```

*при освідуванні особою, яка
провадить дізнання:*
ПОСТАНОВА – ПРОТОКОЛ

*при освідуванні судово-медичним
експертом або лікарем:*
ПОСТАНОВА (ВКАЗІВКА) – АКТ
(судово- медичний експерт);
ПОСТАНОВА (ВКАЗІВКА) – ДОВІДКА
(лікар)

3.3 Допит свідка, потерпілого і підозрюваного

ДОПИТ

слідча дія, яка полягає в одержанні особою, яка провадить дізнання у передбаченому законом порядку показань від потерпілого, свідка, підозрюваного, експерта про обставини, які мають значення для правильного вирішення кримінальної справи

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

ніхто не повинен піддаватися катуванню (тортурам) та іншому жорстокому, нелюдському або принижуючому гідність поводженню і покаранню
(ст. 5 Загальної декларації прав людини і ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права)

забороняється домагатись показань обвинуваченого та інших осіб, які беруть участь у справі, шляхом насильства, погроз та інших незаконних заходів
(ч. 3 ст. 22 КПК)

ст. 373 КК передбачає кримінальну відповідальність за примушення давати *показання шляхом незаконних дій*, або за ті самі дії, *поєднані із застосуванням насильства або із знуцанням над особою*

показання та відповіді на запитання в протоколі викладаються від першої особи (тобто “Я”) і по можливості дослівно
(ч. 4 ст. 170 КПК)

встановити особу

роз’яснити вимоги ч. 1 ст. 63 Конституції України, права та обов’язки (ст. 53 КПК)

вжити заходів, щоб викликані в одній і тій справі не могли зноситися між собою до закінчення допиту
(ч. 3 ст. 167, ч. 5 ст. 143 КПК)

допитуються окремо і у відсутності інших (свідки, потерпілі, підозрювані)
(ч. 3 ст. 167, ч. 5 ст. 143 КПК)

забезпечити участь перекладача (ч. 2 ст. 19 КПК) особи, яка розуміє знаки німого або глухого (статті 169, 144 КПК)

вжити заходи, щоб не були розголошені відомості про особу щодо якої здійснюються заходи безпеки
(ст. 52³ КПК)

забороняється ставити запитання, у формулюванні яких міститься відповідь або підказка до неї (навідні питання)
(ч. 4 ст. 170, ч. 6 ст. 143 КПК)

Допит свідка і потерпілого

(ст. 63 Конституції України,
статті 68 – 71, 166 – 170, 302 – 307, 279, 52¹, 49, 171, 172, 308 КПК)

як свідок може бути викликана будь-яка особа,
про яку є дані, що їй відомі обставини, які
відносяться до справи

(ч. 1 ст. 68 КПК)

потерпілою визнається особа, якій злочином
заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду

(ч. 1 ст. 49 КПК)

Предмет допиту свідка і потерпілого

(про що вони можуть бути допитані)

(статті 68, 72 КПК)

про обставини, які підлягають встановленню по даній
справі

(статті 64, 433, 23 КПК)

у т.ч. про факти, що характеризують особу
підозрюваного

його взаємовідносини з підозрюваним

ВИМОГИ (процесуальна форма)

врахувати вимоги ст. 69 КПК

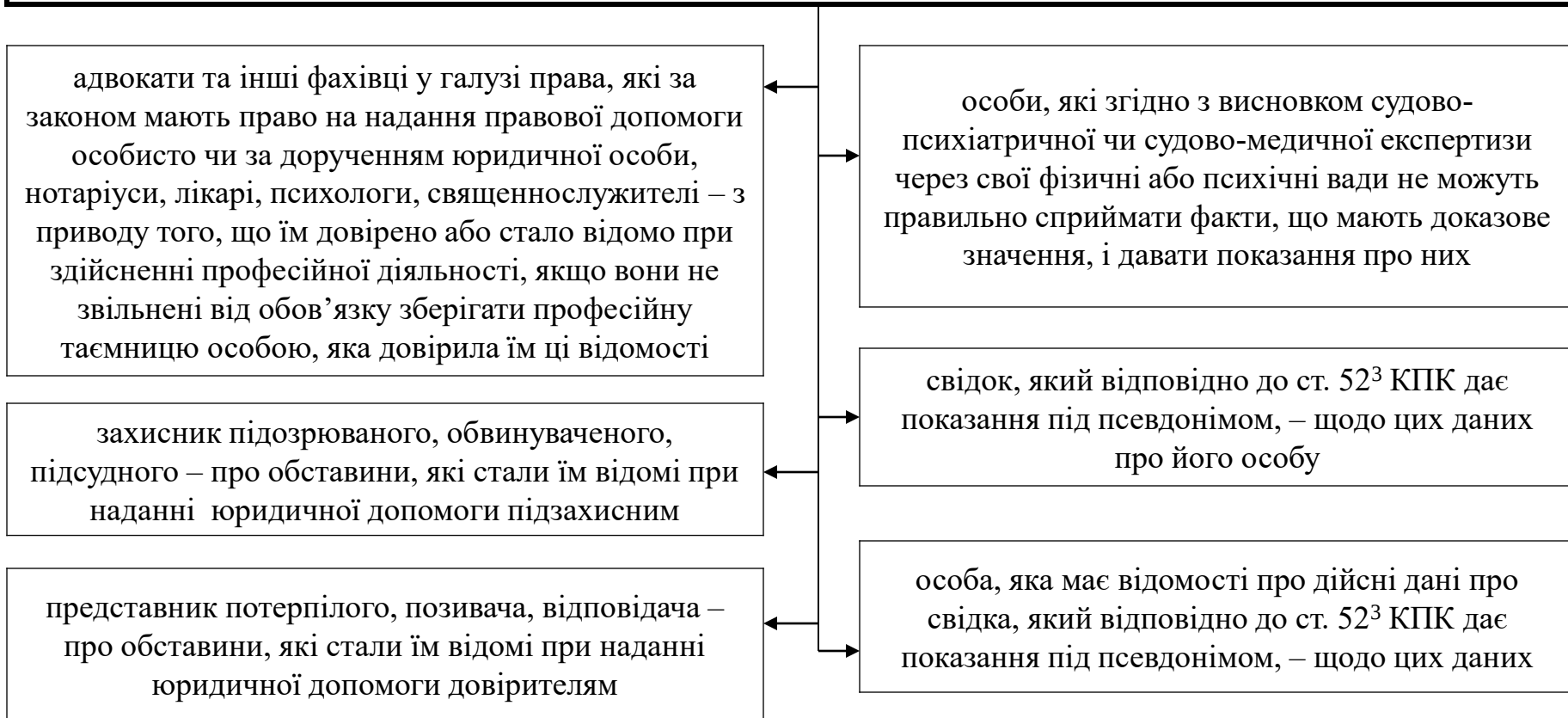
винести постанову про визнання потерпілим
(ст. 49 КПК)

забезпечити участь педагога для допиту неповнолітнього свідка (потерпілого) віком до 14 років, а за розсудом слідчого – віком до 16 років, та при необхідності – лікаря, батьків чи інших представників неповнолітнього
(ч. 1 ст. 168 КПК)

попередити свідка про кримінальну відповідальність за відмову давати показання і за дачу завідомо неправдивих показань відповідно до статей 384 і 385 КК, а потерпілого – тільки за ст. 384 (свідкові і потерпілому, які не досягли 16 років роз'яснити обов'язок говорити тільки правду
(ч. 4 ст. 167, ч. 2 ст. 171 КПК)

Особи, які не підлягають допиту як свідки

(ч. 1 ст. 69 КПК)

Не можуть без їх згоди бути допитані як свідки:

- 1) особи, які мають право дипломатичної недоторканності;
- 2) працівники дипломатичних представництв – без згоди дипломатичного представника

Особи, які мають право відмовитися давати показання як свідки

(ч. 2 ст. 69 КПК)

члени сім'ї, близькі родичі, усиновленні, усиновителі
підозрюваного, обвинуваченого, підсудного

особа, яка своїми показаннями викривала б себе, членів сім'ї,
близьких родичів, усиновленого, усиновителя у вчиненні
злочину

*Особа, яка провадить дізнання перед допитом осіб, зазначених у
частинах 1, 2 ст. 69 КПК, зобов'язана роз'яснити їм право відмовитися давати
показання, про що зазначається у протоколі допиту*

ДОКУМЕНТИ

```
graph TD; A[ДОКУМЕНТИ] <--> B[ДОПИТ СВІДКА]; A <--> C[ДОПИТ ПОТЕРПІЛОГО]; B --> D[протокол]; C --> E[постанова — протокол];
```

ДОПИТ СВІДКА

ДОПИТ
ПОТЕРПІЛОГО

протокол

постанова —
протокол

Допит підозрюваного

(статті 43¹, 73, 107, 134, 135 КПК)

Підозрюваний – це особа

- 1) затримана по підозрінню у вчиненні злочину;
 - 2) до якої застосовано запобіжний захід до винесення постанови про притягнення її як обвинуваченого
- (ч. 1 ст. 43¹ КПК)

Предмет допиту підозрюваного

(про що підозрюваний вправі давати показання)

- з приводу обставин, що стали підставою для його затримання або застосування запобіжного заходу;
 - з приводу всіх інших відомих йому обставин по справі
- (ч. 1 ст. 73 КПК)

ВИМОГИ (процесуальна форма)

→ особу затримано в порядку статей 106 або 115 КПК, або винесена постанова про обрання запобіжного заходу
(ст. 43¹ КПК)

→ роз'яснено право цій особі на захист ст. 21 КПК

→ особі повідомлено, у вчиненні якого злочину вона підозрюється, про що робиться відмітка в протоколі її допиту
(ч. 3 ст. 107 КПК)

ДОКУМЕНТИ **(підозрюваного)**

→ протокол затримання (в порядку статей 106 або 115 КПК)

постанова про обрання запобіжного заходу

→ протокол допиту підозрюваного

Примітка: Затримання підозрюваного у вчиненні злочину в порядку статей 106 або 115 КПК можна оскаржити до суду згідно ч. 7 ст. 106 КПК.

На постанову судді про обрання запобіжного заходу протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення, або її захисником чи законним представником. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови суду (ч. 9 ст. 106 КПК).

3.4 Очна ставка

Очна ставка

(статті 172, 173 КПК)

МЕТА

встановити чиї показання відповідають фактичним обставинам справи (а не усунення суперечностей, які є в показаннях раніше допитаних осіб)

ПІДСТАВА

суперечності раніше допитаних осіб

ВИМОГИ (процесуальна форма)

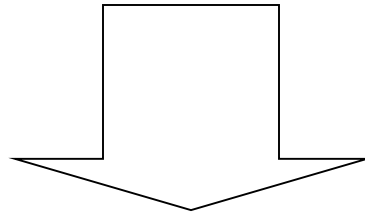
особи повинні попередньо бути допитані
(ст. 172 КПК)

в показаннях є суперечності
(ст. 172 КПК)

свідки попереджаються про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за дачу завідомо неправдивих показань за статтями 385 і 384 КК

не дозволяється оголошення показань, даних учасниками очної ставки на попередніх допитах, до дачі ними показань на очній ставці та запису їх до протоколу
(ч. 3 ст. 173 КПК)

ДОКУМЕНТИ

протокол очної ставки

3.5 Пред'явлення для впізнання

Пред'явлення для впізнання

(статті 174, 175 КПК)

МЕТА

**встановити тотожність
(схожість) або відмінність особи чи
предмету, які впізнаючий сприймав при
обставинах, зв'язаних із вчиненням
злочину**

ВИДИ

передбачені кримінально-процесуального кодексу України

ОСОБИ

ПРЕДМЕТІВ

ПО ФОТОЗНІМКАХ

ПОЗА ВІЗУАЛЬНЕ

ВИМОГИ (процесуальна форма)

попередній допит впізнаючого про зовнішній вигляд особи і її прикмети або про ознаки предмету, за якими він відрізняє його з-поміж інших та обставини, при яких їх сприймав

впізнаючий МОЖЕ впізнати особу чи предмет

присутність не менше двох, а при поза візуальному впізнанні – чотирьох понятих

недопустимість показу особи, яка пред'являється впізнаючому до початку слідчої дії

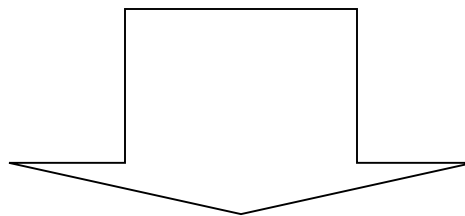
пред'явлення об'єкту серед декількох інших, загальним числом не менше трьох, які мають різких відмін: особи – у зовнішності та одягу, предмети – однорідні

особі, яка пред'являється для впізнання, пропонується зайняти будь – яке місце серед інших осіб, які пред'являються

якщо декілька осіб можуть впізнати, то об'єкт пред'являється окремо у відсутності інших впізнаючих

якщо впізнаючим є свідок, якому виповнилось 16 років, його попереджують про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за дачу завідомо неправдивих показань за статтями 385 і 384 КК, а якщо це потерпілий – за дачу завідомо неправдивих показань за ст. 384 КК

ДОКУМЕНТИ

протокол впізнання

3.6 Обшук

Обшук

(статті 177, 180 – 186 КПК)

МЕТА

знаряддя злочину

речі і цінності, здобуті злочинним шляхом

інші предмети і документи, які мають значення для встановлення істини у справі

об'єкти, заборонені до обігу, на придбання яких необхідний дозвіл (отрута, зброя, наркотичні чи вибухові речовини і радіоактивні); незаконно виготовлені алкогольні напої, тютюнові вироби або інші підакцизні товари (ст. 204 КК); підроблені гроші, державні цінні папери чи білети державної лотереї (ст. 199 КК)

забезпечення цивільного позову

розшук осіб, які вчинили злочин, трупів чи тварин

ПІДСТАВА

достатні дані вважати, що знаряддя злочину, речі і цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети і документи, які мають значення для встановлення істини у справі чи забезпечення цивільного позову, а також, що розшукувані особи, трупи чи тварини знаходяться в певному приміщенні або місці чи в будь-якої особи

Види обшуку

(статті 177, 180 – 186 КПК)

```
graph TD; A[Види обшуку] --- B[приміщення]; A --- C[місцевості]; A --- D[володіння]; A --- E[особи];
```

приміщення

місцевості

володіння

особи

ВИМОГИ (процесуальна форма)

наявність підстави

винесення постанови
(крім житла чи іншого володіння особи)

отримання санкції прокурора чи його заступника
(крім невідкладних випадків)

внесення подання, узгодженого з прокурором до суду, та отримання вмотивованої постанови суду на проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи (за винятком невідкладних випадків)

пред'явлення постанови особі і роз'яснення прав і обов'язків всім присутнім, а також обов'язковість видачі предметів і документів та вказати місце, де переховується злочинець

забезпечення присутності двох понятих і особи, яка займає дане приміщення, а при відсутності її – представника житлово-експлуатаційної організації або місцевої Ради народних депутатів, на підприємствах, установах, організаціях – присутність представника

→ забезпечення присутності прокурора і представника МЗС, а також згоду дипломатичного представника на проведення обшуку у приміщеннях осіб, які користуються правом дипломатичної недоторканості

→ обшук співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків здійснюється тільки в присутності офіційних представників цього органу (ч. 5 ст. 184 КПК)

→ при обшуку уникати не викликаних необхідністю пошкоджень дверей, замків та інших предметів

→ обшук провадиться особою однієї статі і в присутності понятих тієї ж статі

→ не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи

→ вжиття заходів до того, щоб не були розголошені обставини особистого життя обшукуваного та інших осіб, які проживають або тимчасово перебувають у цьому приміщенні

→ провадиться, як правило, вдень

→ всі документи і предмети, які підлягають вилученню, пред'явити понятим та іншим присутнім особам, перелічити їх у протоколі з зазначенням їх назви, кількості, міри, ваги, матеріалу, з якого вони виготовлені, та індивідуальних ознак

→ занесення до протоколу заяви обшукуваних, понятих і відповідних представників

→ обов'язкове вручення особі у якої проведено обшук, її представникові чи представникові підприємства, установи, організації, копії протоколу обшуку

ВИМОГИ (процесуальна форма)

Невідкладні випадки проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи без постанови суду

врятування життя чи майна

безпосереднє переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочину (при цьому у протоколі обшуку зазначаються причини, які обумовили проведення обшуку без постанови судді, протягом доби копія протоколу обшуку направляється прокурору)

у невідкладних випадках, обшук (за винятком житла чи іншого володіння особи) може бути проведений без санкції прокурора, але з наступним повідомленням прокурора (копія протоколу обшуку) в добовий строк про проведений обшук та його результати

Без винесення постанови обшук особи та виїмка у неї предметів і документів можуть бути проведені у таких випадках

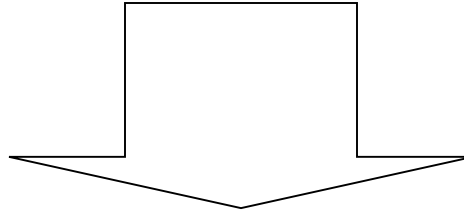
при затриманні підозрюваного

за наявності достатніх підстав вважати, що особа, яка знаходиться в приміщенні, де проводиться обшук чи примусова виїмка, приховує при собі предмети або документи, які мають значення для встановлення істини у справі

при фізичному захопленні підозрюваного уповноваженими на те особами, якщо є достатні підстави вважати, що затриманий має при собі зброю або інші предмети, які становлять загрозу для оточуючих, чи намагається звільнитися від доказів, які викривають його чи інших осіб у вчиненні злочину

при взятті підозрюваного під варту

ДОКУМЕНТИ

протокол (при обшуку особи у 4-х вищезазначених випадках (у 2-х екземплярах)

постанова – протокол (у 2-х, а без санкції прокурора – у 3-х екземплярах)

подання органу розслідування – постанова судді – протокол
(у 2-х екземплярах)
(при обшуку житла чи іншого володіння особи)

3.7 Виїмка

Виїмка

(статті 178 – 183, 185, 186, 187¹ КПК)

МЕТА

вилучення предметів і документів, що мають значення для
справи

ПІДСТАВА

точні дані, що предмети чи документи, які мають значення
для справи, знаходяться у певної особи чи в певному місці

ВИМОГИ (процесуальна форма)

наявність підстави

винесення постанови (крім житла чи іншого володіння особи)

дозвіл при виїмці документів, що становлять державну та/або банківську таємницю, та порядок виїмки погодити з керівником відповідної установи

внесення подання, за погодженням з прокурором до судді, та отримати постанову суду про проведення примусової виїмки з житла чи іншого володіння особи

пред'явлення постанови особі і роз'яснення прав і обов'язків всім присутнім, а також обов'язковість видачі предметів і документів

присутність двох понятих і особи, яка займає дане приміщення, а при відсутності її – представника житлово-експлуатаційної організації або місцевої Ради народних депутатів, на підприємствах, установах, організаціях – присутність їх представника

присутність прокурора і представника МЗС, а також згода дипломатичного представника на проведення виїмки у приміщеннях осіб, які користуються правом дипломатичної недоторканості

проводиться, як правило, вдень

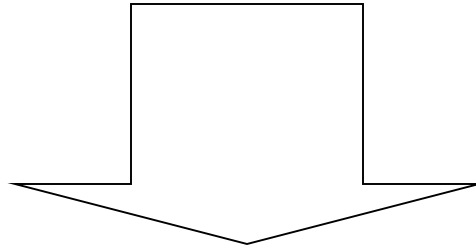
всі документи і предмети, які підлягають вилученню, пред'явити понятим та іншим присутнім особам, перелічити їх у протоколі з зазначенням їх назви, кількості, міри, ваги, матеріалу, з якого вони виготовлені, та індивідуальних ознак

забезпечити охорону державної або банківської таємниці при виїмці та огляді

занести до протоколу заяви осіб, в присутності яких проводиться виїмка

обов'язково вручити особі (представнику) копію протоколу виїмки

ДОКУМЕНТИ

постанова – протокол

подання – постанова судді – протокол
(при примусовій виїмці з житла чи іншого
володіння особи)

3.8 Накладання арешту на майно

Накладення арешту на майно

(статті 125, 126 КПК)

МЕТА

забезпечення цивільного позову

забезпечення можливої конфіскації майна

ПІДСТАВИ

в кримінальній справі заявлений цивільний позов

санкція статті Кримінального кодексу України передбачає конфіскацію майна

ВИМОГИ (процесуальна форма)

наявність підстави

винесення постанови

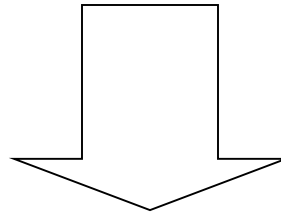
пред'явлення постанови особі і роз'яснення прав і обов'язків всім присутнім

присутність не менше двох понятих

не підлягають опису предмети першої потреби, перелік яких визначено в Додатку до Кримінального кодексу України

особи, яким передано майно, попереджаються про кримінальну відповідальність за його незбереження під розписку за ст. 388 КК

ДОКУМЕНТИ

постанова – протокол – опис майна
(як додаток до протоколу)

3.9 Відтворення обстановки і обставин події

Відтворення обстановки і обставин події

(ст. 194 КПК)

МЕТА

перевірка і уточнення результатів допиту свідка, потерпілого, підозрюваного або даних, отриманих при провадженні огляду та інших слідчих дій на місці

при необхідності за участю спеціаліста, свідка, потерпілого і підозрюваного відтворити обстановку і умови, в яких ті чи інші події могли відбуватися в дійсності

ПІДСТАВА

результати допитів або інших слідчих дій

ВИМОГИ (процесуальна форма)

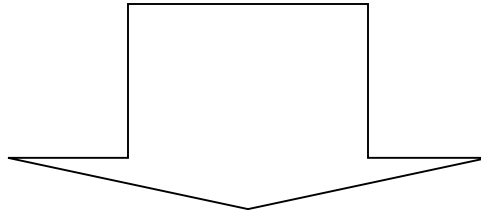
→ особи попередньо допитані чи одержані
результати інших слідчих дій

→ присутність не менше двох понятих

→ проводиться на МІСЦІ або в обстановці і умовах,
в яких ці події могли відбуватися в дійсності

→ не допускаються дії, що принижують гідність
осіб, які беруть у них участь або є небезпечні для
їх здоров'я

ДОКУМЕНТИ

протокол відтворення обстановки і
обставин події

3.10 Проведення експертизи

Призначення і проведення експертизи

(статті 75 – 77, 196 – 205 КПК)

МЕТА

дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які мають значення для справи і дача по них висновку

ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРИЗНАЧЕННЯ

необхідність у наукових, технічних або інших
спеціальних знаннях

ПІДСТАВА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ

постанова про призначення експертизи

Обов'язкове призначення експертизи

(ст. 76 КПК)

для встановлення причин смерті

для встановлення тяжкості і характеру тілесних ушкоджень

для визначення психічного стану підозрюваного або обвинуваченого при наявності в справі даних, які викликають сумнів щодо його осудності

для встановлення статевої зрілості потерпілої в справах про злочини, передбачені ст. 155 КК

для встановлення віку підозрюваного або обвинуваченого, якщо це має значення для вирішення питання про його кримінальну відповідальність і якщо про це немає відповідних документів і неможливо їх одержати

Види експертиз, що передбачені КПК

(статті 75, 203 КПК)

→ Основна (первинна)

→ Додаткова (якщо експертиза буде визнана неповною або не досить ясною)

→ Повторна (коли висновок експерта буде визнано необґрунтованим чи таким, що суперечить іншим матеріалам справи або інакше викликає сумніви в його правильності)

→ Комісійна (коли декілька експертів в одній галузі проводять дослідження і дають загальний висновок)

→ Комплексна (коли декілька експертів в різних галузях проводять дослідження і кожен з них складає свій висновок)

Види судових експертиз за предметом дослідження

ВИМОГИ (процесуальна форма)

наявність підстави для призначення експертизи

визначити, яку саме експертизу і кому призначати

зібрати всі матеріали, необхідні для її проведення

визначити коло питань, які необхідно поставити перед експертом

винести постанову про призначення експертизи

якщо у справі призначається кілька експертиз, про кожну з них складається окрема
постанова

ознайомити підозрюваного з постановою про призначення експертизи, про що скласти
протокол

ознайомити підозрюваного з висновком експерта, про що скласти протокол

попередити експерта про кримінальну відповідальність за відмову від дачі висновку за
ст. 385 КК, а також за дачу завідомо неправдивого висновку за ст. 384 КК (коли
експертиза проводиться в експертній установі, експерт сам зазначає у вступній частині
висновку, що він попереджений про це)

ДОКУМЕНТИ

постанова про призначення експертизи
(ч. 2 ст. 196 КПК)

протокол про ознайомлення підозрюваного з постановою
про призначення експертизи
(частини 2, 4 ст. 197 КПК)

висновок експерта
(ст. 200 КПК)

протокол ознайомлення підозрюваного з висновком
експерта
(частини 2, 3 ст. 202 КПК)

якщо стаціонарна експертиза: подання + вказане вище

Примітка: На постанову судді про направлення обвинуваченого на стаціонарну експертизу прокурором, обвинуваченим, його захисником чи законним представником протягом 3 діб може бути подана апеляція до апеляційного суду. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді (ч. 2 ст. 205 КПК)

Процесуальні документи, копії яких, згідно з КПК, направляються прокуророві

Тема 4. Взаємодія підрозділів дізнання з іншими структурними підрозділами ОВС

§ 1. Поняття, завдання та форми взаємодії

Взаємодія –

процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємозумовленість і зв'язок

Взаємодія підрозділів дізнання з іншими структурними підрозділами ОВС – заснована на законі та інших нормативних актах, координована за проміжною і кінцевою метою, місцем і часом діяльність органів і підрозділів, що мають різну компетенцію, яка здійснюється на стадії порушення кримінальної справи та досудового розслідування при процесуальному керівництві особою, яка провадить дізнання, та правильному поєднанні й ефективному використанні притаманних лише їм повноважень, методів, засобів, форм, і направлена на швидке, повне розкриття злочину та викриття винних

ПРАВОВА ОСНОВА ВЗАЄМОДІЇ

Закони України

Кримінально-процесуальний кодекс України

Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18.02.1992

Закон України “Про міліцію”
від 20.12.1990

Закон України “Про службу безпеки України” від 25.03.1992

Закон України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” від 30.06.1993

Закон України “Про прокуратуру”
від 05.11.1991

Інші закони

Підзаконні нормативні акти, зокрема актів обмеженого використання різного ступеня конфіденційності

Наказ МВС України від 04.10.2003 № 1155 “Про вдосконалення реагування на повідомлення про злочин, інші правопорушення і події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України”

Наказ МВС України від 02.09.2008 № 422 “Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України”

Інструкція з організації взаємодії органів досудового слідства з оперативними службами органів внутрішніх справ України у розкритті та розслідуванні вчинених злочинів затверджена Наказом МВС України від 07.09.2005 № 777

Наказ МВС України від 08.09.2005 № 760 “Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового слідства з оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України у виявленні, документуванні та розслідуванні злочинів у сфері економіки”

Наказ МВС України від 30.04.2004 № 458 “Про затвердження Положення про основи організації розкриття органами внутрішніх справ України злочинів загально - кримінальної спрямованості”

Головні принципи взаємодії

(п. 4. 2 Інструкції з організації діяльності підрозділів дізнання в органах внутрішніх справ України та їх взаємодії з іншими структурними підрозділами органів внутрішніх справ у розкритті злочинів та розслідуванні кримінальних справ затвердженої наказом МВС України від 02.09.2008 № 422 “Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України”)

відповідності спільної діяльності вимогам чинного законодавства та відомчим нормативним актам

організуючій ролі та відповідальності дізнавача за якісне розслідування кримінальних справ, його процесуальній самостійності в прийнятті рішень, за винятком випадків, коли законодавством передбачено одержання санкції прокурора, рішення суду та затвердження рішення начальником органу внутрішніх справ

самостійності оперативних служб органів внутрішніх справ у виборі, у межах чинного законодавства, засобів та методів оперативно-розшукової діяльності

узгодженому плануванні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, активному використанні досягнень науки і техніки в попередженні, розкритті злочинів та розслідуванні кримінальних справ

безперервності організації роботи з розкриття злочинів

конфіденційності та нерозголошенні даних розслідування і оперативно-розшукової діяльності

Головні завдання взаємодії

(п. 4. 1 Інструкції з організації діяльності підрозділів дізнання в органах внутрішніх справ України та їх взаємодії з іншими структурними підрозділами органів внутрішніх справ у розкритті злочинів та розслідуванні кримінальних справ затвердженої наказом МВС України від 02.09.2008 № 422 “Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України”)

попередження, розкриття злочинів та якісне розслідування кримінальних справ у найкоротші строки

притягнення до відповідальності осіб, винних у скоєнні злочину

вжиття заходів щодо забезпечення відшкодування завданої потерпілим шкоди

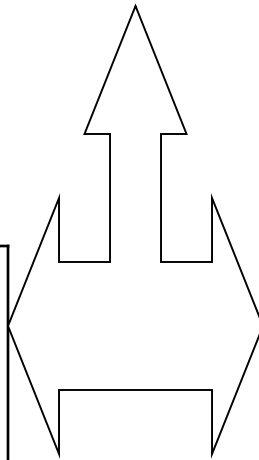
спільна діяльність з розшуку і встановлення злочинців

Примітка: Персональна відповідальність за організацію взаємодії підрозділів дізнання з іншими структурними підрозділами покладається на начальника органу внутрішніх справ

Необхідні вимоги взаємодії

чітке розмежування
функцій взаємодії

взаємна погодженість
рішень і дій особи, яка
провадить дізнання з
іншими структурними
підрозділами ОВС

Форми взаємодії

Процесуальна –
способи співробітництва підрозділів дізнання з іншими структурними
підрозділами ОВС, які регламентовані кримінально – процесуальним
законом

Непроцесуальна –
способи співробітництва підрозділів дізнання з іншими структурними
підрозділами ОВС, які регламентовані відомчими нормативними
актами²⁴

24. Дубинский А.Я. Производство предварительного расследования органами внутренних дел: Учебное пособие. – Киев: НИ и РИО Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф.Э. Дзержинского, 1987. – С. 38.

Доручення і вказівки, що надходять ОД

Доручення – обов’язкова для виконання пропозиція дізнавача працівникам інших структурних підрозділів ОВС провести оперативно-розшукові заходи і слідчі дії

Вказівка – це конкретизація пропозиції дізнавача працівникам інших структурних підрозділів ОВС щодо проведення оперативно-розшукових заходів і слідчих дій

Обов’язкові вимоги до доручення

- назва підрозділу, якому направляється доручення

- зазначення, від кого виходить доручення

- коротке викладення сутності справи, за якою дається доручення

- посилання на юридичні підстави для давання доручення (посилання на відомчі накази МВС України)

- зміст доручення, тобто питання, які підлягають вирішенню

- вказівка про порядок (послідовність) виконання доручення

- доцільні і тактичні прийоми проведення процесуальної дії

- строк виконання

- вказівка, у кого можна отримати додаткові роз’яснення для завдання

- відомості, які слід врахувати при виконанні доручення чи рекомендації, як проводиться при отриманні певного результату

Доручення і вказівки дізнавача працівникам інших структурних підрозділів про проведення розшукових та слідчих дій, не передбачених узгодженим планом, надсилаються їх керівникам у письмовій формі у визначеному законодавством порядку через начальника ОВС. Термін виконання доручення дізнавача не повинен перевищувати 10 діб.

У разі неможливості виконання доручення в зазначений термін питання про його продовження вирішується за погодженням із дізнавачем і начальником органу внутрішніх справ.

З метою контролю за якістю та повнотою виконання доручення дізнавача матеріали щодо його виконання надаються дізнавачу працівниками структурних підрозділів лише після їх доповіді начальникові ОВС

(4.15 Інструкції з організації діяльності підрозділів дізнання в органах внутрішніх справ України та їх взаємодії з іншими структурними підрозділами ОВС у розкритті злочинів та розслідуванні кримінальних справ затвердженої наказом МВС України від 02.09.2008 № 422 “Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України”)

§ 2. Дії працівників слідчо-оперативної групи при проведенні огляду місця події

ПРАЦІВНИКА КАРНОГО РОЗШУКУ

узгодження із дізнавачем основних напрямів ОРЗ для з'ясування відомостей про осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, та фактичних даних, що мають значення для його розкриття

опитують громадян, які були на місці події, працівників міліції, що першими прибули до місця вчинення злочину

здійснюють поквартирний чи подвірний з метою виявлення очевидців злочину, збирання відомостей, що можуть бути використані для його розкриття

встановлення часу, місця, обставин вчинення злочину

встановлення кількості злочинців, їх прикмети, наявність озброєння, транспортних засобів та напрям, в якому вони зникли, які сліди ними залишені на місці події

визначаються щодо можливості використання службової собаки з метою встановлення напрямку руху злочинця

встановлення слідів через опір потерпілих у разі подолання перешкод могли залишитися на одязі або тілі злочинця

встановлення викрадених речей, їх прикмети та індивідуальні ознаки

забезпечує якісне виконання доручень і вказівок керівника ОВС і особи, яка провадить дізнання, що належать до компетенції карного розшуку

інформує керівника ОВС, особу, яка провадить дізнання про одержану щодо злочинців інформацію для використання в їх розшуку та затриманні, встановлення речових доказів, майна та цінностей, здобутих злочинним шляхом

відібрання пояснень від очевидців

складає мотивований рапорт про проведені на місці події заходи, який протягом доби передається начальникові ОВС²⁶

ЕКСПЕРТА

виявлення, фіксація, вилучення та пакування матеріальних об'єктів, що можуть бути засобами для розкриття злочину і виявлення винних

проводить попереднє дослідження (без надання письмового висновку)

консультують особу, яка проводить дізнання, працівника карного розшуку з питань щодо можливості дослідження виявлених на місці злочину об'єктів, доцільності поставлення на вирішення експертизи тих чи інших питань

приймають рішення про обстеження прилеглої до місця події території для виявлення слідів та матеріальних об'єктів, придатних для з'ясування обставин, що підлягають доказуванню, загублених або викинутих злочинцем знарядь злочину, предметів із числа ним викрадених, інших речей, що мають значення для розкриття злочину²⁷

Працівників ДСБЕЗ

вживають заходів щодо отримання інформації про осіб, причетних до вчинення злочинів загально-кримінальної спрямованості, які надсилають до підрозділів карного розшуку для перевірки²⁸

ДІЛЬНИЧНОГО ІНСПЕКТОРА МІЛІЦІЇ

надають допомогу працівникам карного розшуку в розкритті тяжких, особливо тяжких і середньої тяжкості злочинів, вчинених на території адміністративних діляниць, що ними обслуговуються

у взаємодії з працівниками оперативних підрозділів, які здійснюють ОРД, проводять на діляницях систематичну роботу з виявлення осіб та фактів, що становлять оперативний інтерес

до прибуття СОГ забезпечують охорону місця події, збереження слідів злочинців, організовують надання невідкладної допомоги потерпілим особам

з'ясовують обставини вчинення злочину, встановлюють його свідків, можливих учасників, прикмети злочинців, про що негайно доповідають керівникам СОГ, ОВС або черговим чергової частини

за допомогою членів СОГ, міліціонерів ППС, працівників інших підрозділів здійснюють обхід дворів, квартир, проводять бесіди з громадянами, які на момент вчинення злочину могли перебувати у районі місця події

визначають коло осіб з числа громадян, які мешкають на території обслуговування і які підлягають перевірці на можливу причетність до вчиненого злочину, забезпечують збирання інформації про них, беруть участь у їх перевірці

організують та особисто вживають заходів для переслідування і затримання осіб, які вчинили злочин

виконують вказівки керівника СОГ²⁹

Працівників КМСН

залучають до складу СОГ для відпрацювання висунутих версій про причетність неповнолітніх до вчинення конкретних злочинів

беруть участь у розкритті всіх злочинів, пов'язаних із неповнолітніми

здійснюють перевірку неповнолітніх, які перебувають на профілактичних обліках в ОВС

виявляють неповнолітніх, які у ймовірний час вчинення конкретного злочину були відсутні без поважних причин на заняттях у навчальних закладах, на роботі чи вдома

перевіряють на причетність до вчинення злочину неповнолітніх осіб, які утримуються в приймальниках-розподільниках для неповнолітніх ОВС та притулках служби у справах неповнолітніх, проводять з ними розвідувальні бесіди

відпрацьовують криміногенні місця концентрації або скупчення неповнолітніх та молоді, квартири-нічліжки, горища, підвали, можливі місця збуту викрадених речей тощо

здійснюють взаємний обмін оперативною інформацією про осіб та факти, що становлять інтерес, з підрозділами карного розшуку³⁰

ПРАЦІВНИКІВ КІНОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ

на місці події визначає шляхи підходу та відходу злочинців, з дозволу керівника СОГ забезпечують застосування розшукової собаки для розшуку та затримання злочинців, виявлення втрачених або загублених ними речей, предметів чи залишених слідів

згідно із вказівкою керівника оперативної групи беруть участь у проведенні інших розшукових заходів

складає акт огляду місця події і залучення розшукової собаки³¹

Працівників ДАІ

→ виїжджають у складі СОГ на місця ДТП, злочинів, учинених у процесі дорожнього руху (незаконних заволодінь транспортними засобами, розбійних нападів на водія або пасажирів, їх пограбування, крадіжок вантажу) і беруть участь в огляді цих місць

→ до прибуття СОГ забезпечують охорону місця події, збереження слідів злочину, надають невідкладну допомогу потерпілим особам або організовують їх доставляння до лікувальної установи

→ з'ясовують обставини вчинення злочину, встановлюють свідків, прикмети злочинців та транспортних засобів, які ними користувалися, ймовірні шляхи їх зникнення, про що доповідають керівникові СОГ, черговій частині ОВС і вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи злочинці або тих що використовувалися при вчиненні злочину

→ надсилають запити до наявних баз даних автоматизованих інформаційно-пошукових систем для перевірки транспортних засобів, які можуть бути пов'язані із вчиненням злочину

→ спільно з працівниками карного розшуку, інших підрозділів ОВС, виявляють під час нагляду за дорожнім рухом на маршрутах і постах, виставлених згідно із затвердженими дислокаціями, транспортні засоби, якими незаконно заволоділи злочинці або ті, що використовувалися при вчиненні злочинів у процесі дорожнього руху

→ беруть участь у розшуку і затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів³²

Тема 5. Зупинення і закінчення дізнання

Зупинення досудового розслідування –

вимушене припинення процесуальної діяльності по порушеній кримінальній справі внаслідок появи обставин, які не дозволяють здійснити подальше провадження і закінчити слідство³³

Зупинення дізнання –

передбачене кримінально-процесуальним законом рішення органу дізнання про вимушену тимчасову перерву у кримінальній справі (про злочини невеликої та середньої тяжкості) внаслідок появи обставини, яка не дозволяє здійснити подальше провадження і закінчити дізнання

Примітка: Зупинення провадження триває до того часу, поки не буде усунена підстава зупинення або не виникне необхідність у проведенні процесуальних та слідчих дій

33. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 4-те вид., доп. і переробл. – К: Видавництво А.С.К., 2003. – С. 682.

Підстави та процесуальний порядок зупинення провадження дізнання у справі

ПІДСТАВИ

коли не встановлено особу, яка
вчинила злочин
(п. 3 ч. 1 ст. 206, ст. 209 КПК)

у постанові про відкриття провадження про розгляд скарги на
постанову про ПКС суддя вирішує питання про доцільність
зупинення слідчих дій у справі на час розгляду скарги
(ч. 2 ст. 236⁸ КПК)

ПОРЯДОК

необхідно провести всі необхідні і можливі слідчі дії
для встановлення особи, яка вчинила злочин
(ч. 3 ст. 206 КПК)

винести мотивовану постанову про зупинення
провадження дізнання
(ч. 4 ст. 206 КПК)

копію постанови направити прокуророві
(ч. 4 ст. 206 КПК)

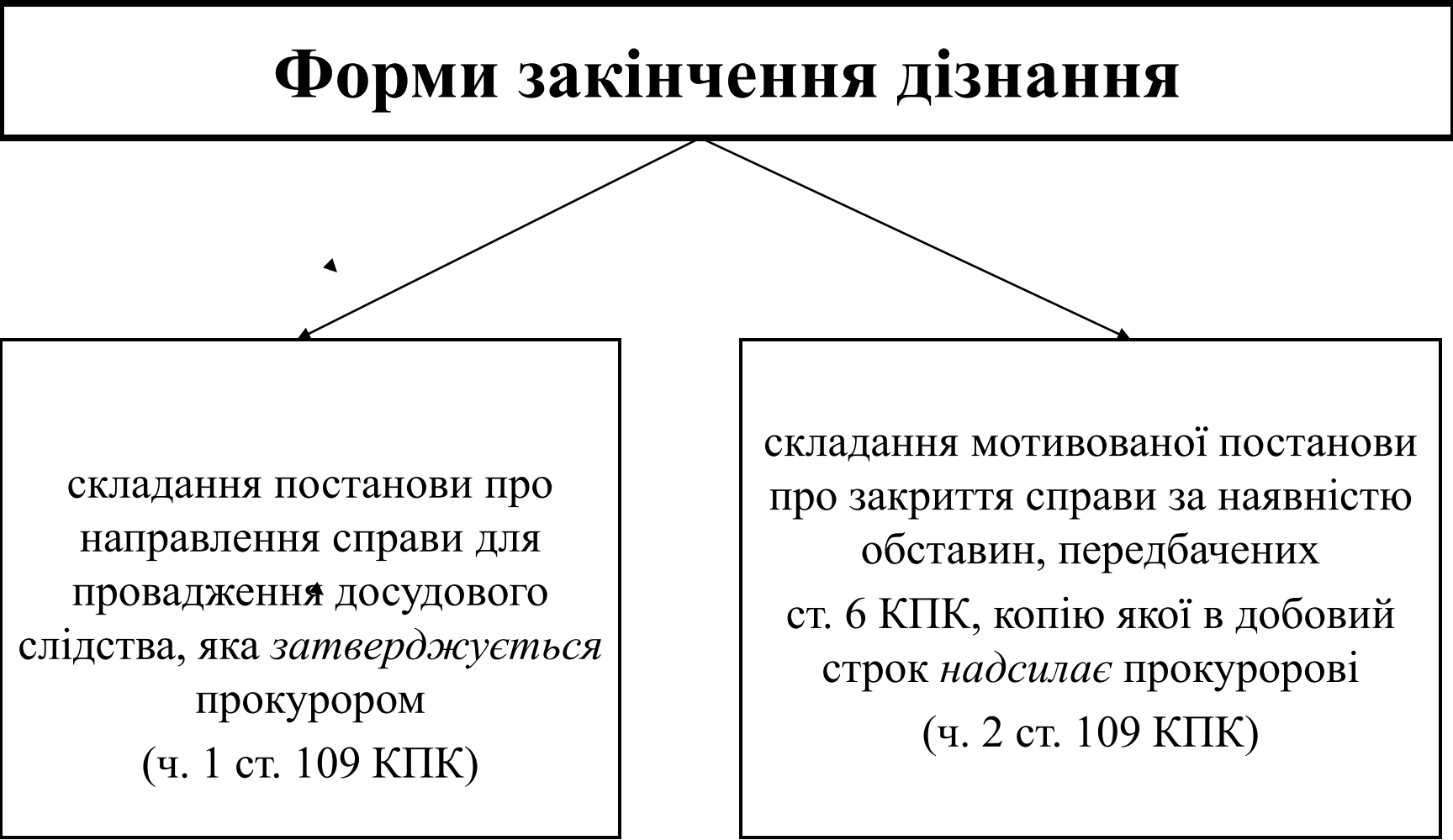
безпосередньо і через органи дізнання вжити заходів
до встановлення особи, що вчинила злочин
(ст. 209 КПК)

суддя виносить постанову про відкриття
провадження про розгляд скарги та зупинення
слідчих дій
(ч. 2 ст. 236⁸ КПК)

Підстави та процесуальний порядок відновлення провадження у справі

Форми закінчення дізнання


```
graph TD; A[Форми закінчення дізнання] --> B[складання постанови про направлення справи для провадження досудового слідства, яка затверджується прокурором (ч. 1 ст. 109 КПК)]; A --> C[складання мотивованої постанови про закриття справи за наявністю обставин, передбачених ст. 6 КПК, копію якої в добовий строк надсилає прокуророві (ч. 2 ст. 109 КПК)];
```

складання постанови про
направлення справи для
провадження досудового
слідства, яка *затверджується*
прокурором
(ч. 1 ст. 109 КПК)

складання мотивованої постанови
про закриття справи за наявністю
обставин, передбачених
ст. 6 КПК, копію якої в добовий
строк *надсилає* прокуророві
(ч. 2 ст. 109 КПК)

Закриття кримінальної справи

являє собою заключний етап розслідування, на якому компетентний орган (слідчий, орган дізнання, прокурор) підводить підсумок проведеної по справі роботи та на основі оцінки сукупності зібраних і перевірених доказів формулює в постанові висновок про неможливість подальшого провадження у зв'язку з наявністю передбачених законом обставин, а також вирішує питання, що витікають з прийнятого рішення по справі³⁴

юридичний акт, відповідно до якого закінчується досудове слідство та процесуальне провадження у кримінальній справі, вирішується доля зібраних у справі речових доказів та майна, на яке був накладений арешт, відміняються обрані запобіжні заходи, а правовідносини учасників процесу після оскарження прийнятого рішення переводяться в русло цивільних правовідносин³⁵

34. Советский уголовный процесс / Акад. МВД СССР. Под ред. С.В. Бородин. М. – 1982. – С. 350.

35. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. – К.: А.С.К., 2002. – С. 705.

Обставини, які згідно із законом виключають провадження кримінальної справи і є підставою для її закриття

Реабілітуючи – підстави, відповідно до яких особа визнається невинною у вчиненні злочину, добропорядною та реабілітованою або які вказують, що подія та склад злочину відсутні

Нереабілітуючи – підстави, що за наявності складу злочину тягнуть за собою звільнення особи від кримінальної відповідальності

Формально-процесуальні – підстави, згідно яких закривається кримінальна справа з огляду на наявність рішень щодо певного факту, які набули юридичної сили, чи відсутності волевиявлення певних учасників процесу при умові, що за законом справа порушується лише за наявності такого волевиявлення

Закриття кримінальної справи за реабілітуючими обставинами

```
graph TD; A[Закриття кримінальної справи за реабілітуючими обставинами] --- B[за відсутністю події злочину  
(п. 1 ч. 1 ст. 6 КПК)]; A --- C[за відсутністю в діянні складу злочину  
(п. 2 ч. 1 ст. 6 КПК)]; A --- D[щодо особи, яка не досягла на час вчинення суспільно небезпечного діяння одинадцятирічного віку  
(п. 5 ч. 1 ст. 6 КПК)];
```

за відсутністю події злочину
(п. 1 ч. 1 ст. 6 КПК)

за відсутністю в діянні складу злочину
(п. 2 ч. 1 ст. 6 КПК)

щодо особи, яка не досягла
на час вчинення суспільно небезпечного
діяння одинадцятирічного віку
(п. 5 ч. 1 ст. 6 КПК)

Закриття справи за нереабілітуючими обставинами

внаслідок акту амністії, якщо він усуває застосування
покарання за вчинене діяння, а також у зв'язку з
помилуванням окремих осіб

(п. 4 ч. 1 ст. 6 КПК)

щодо померлого, за винятком випадків, коли провадження
в справі є необхідним для реабілітації померлого або
відновлення справи щодо інших осіб за нововиявленими
обставинами

(п. 8 ч. 1 ст. 6 КПК)

Закриття справи за формально – процесуальними обставинами

за примиренням обвинуваченого, підсудного з потерпілим у справах, які порушуються не інакше як за скаргою потерпілого, крім випадків передбачених частинами 2 – 4 ст. 27 КПК

(п. 6 ч. 1 ст. 6 КПК)

за відсутністю скарги потерпілого, якщо справу може бути порушено не інакше як за його скаргою, крім випадків, коли прокуророві надано право порушувати справи і за відсутності скарги

потерпілого ч. 3 ст. 27 КПК

(п. 7 ч. 1 ст. 6 КПК)

щодо особи, про яку є вирок по тому ж обвинуваченню, що набрав законної сили, або ухвала чи постанова суду про закриття справи з тієї ж підстави

(п. 9 ч. 1 ст. 6 КПК)

щодо особи, про яку є не скасована постанова органу дізнання, слідчого, прокурора про закриття справи по тому ж обвинуваченню

(п. 10 ч. 1 ст. 6 КПК)

якщо про відмову в порушенні справи по тому ж факту є не скасована постанова органу дізнання, слідчого, прокурора

(п. 11 ч. 1 ст. 6 КПК)

Тема 6. *Протокольна форма досудової підготовки матеріалів*

Протокольна форма досудової підготовки матеріалів (ПФДПМ)

особлива форма досудового провадження у кримінальному процесі, змістом якої є встановлення у спрощеному і прискореному порядку ознак очевидних злочинів, що не становлять великої суспільної небезпеки, за допомогою спеціальних засобів доказування без порушення кримінальної справи, за результатами якого складають протокол про обставини вчинення злочину³⁶

є особливим видом провадження у стадії порушення кримінальної справи, а не особливою формою досудового розслідування, бо воно провадиться тільки у формі дізнання чи досудового слідства і не є адміністративно-процесуальною діяльністю, бо врегульована нормами КПК³⁷

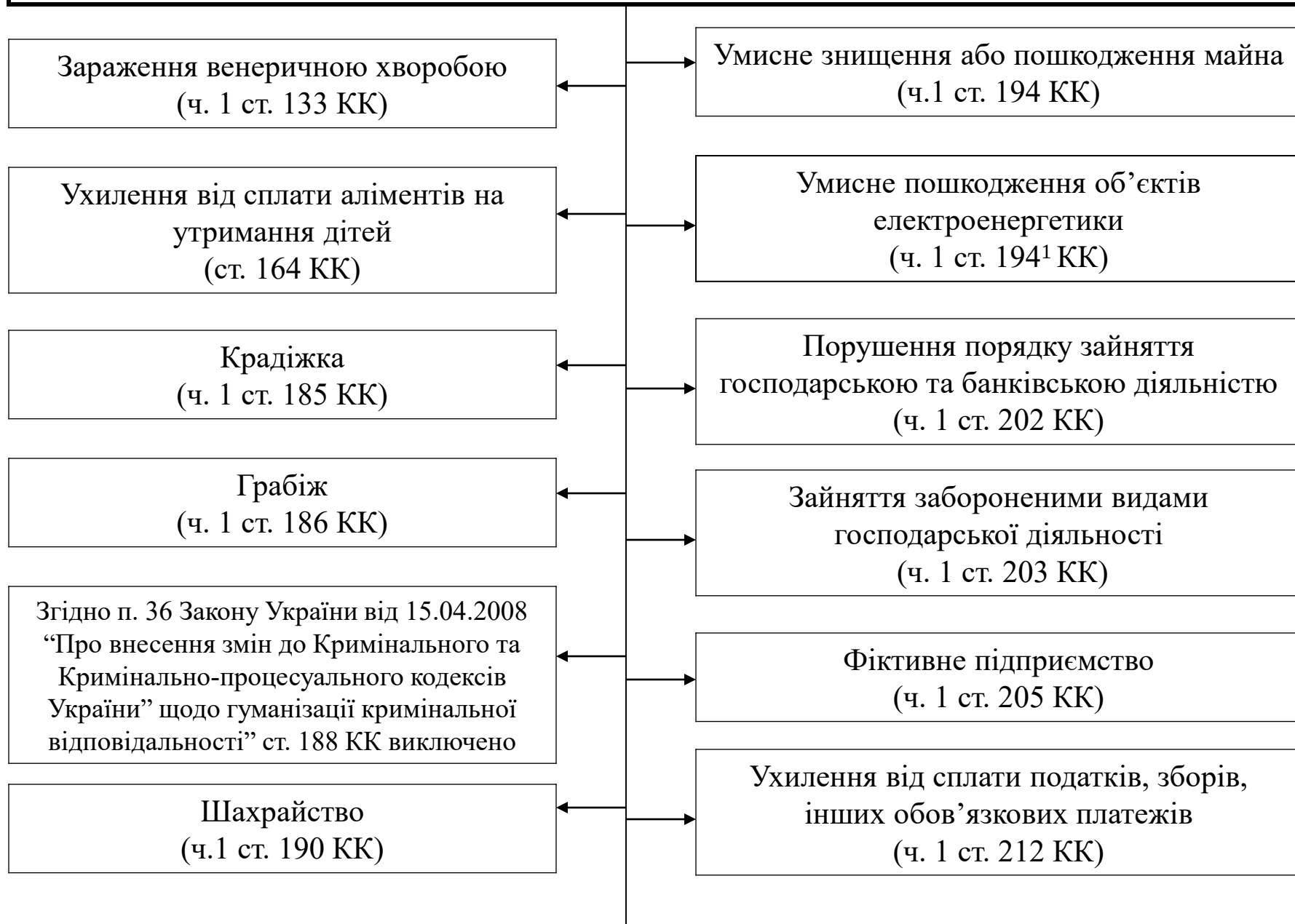
не різновидність дізнання і досудового слідства, і не змішане провадження. Воно є самостійною формою встановлення обставин вчиненого злочину, що характеризується специфічними ознаками, які відрізняють її від дізнання та слідства. Це провадження здійснюється до порушення кримінальної справи³⁸

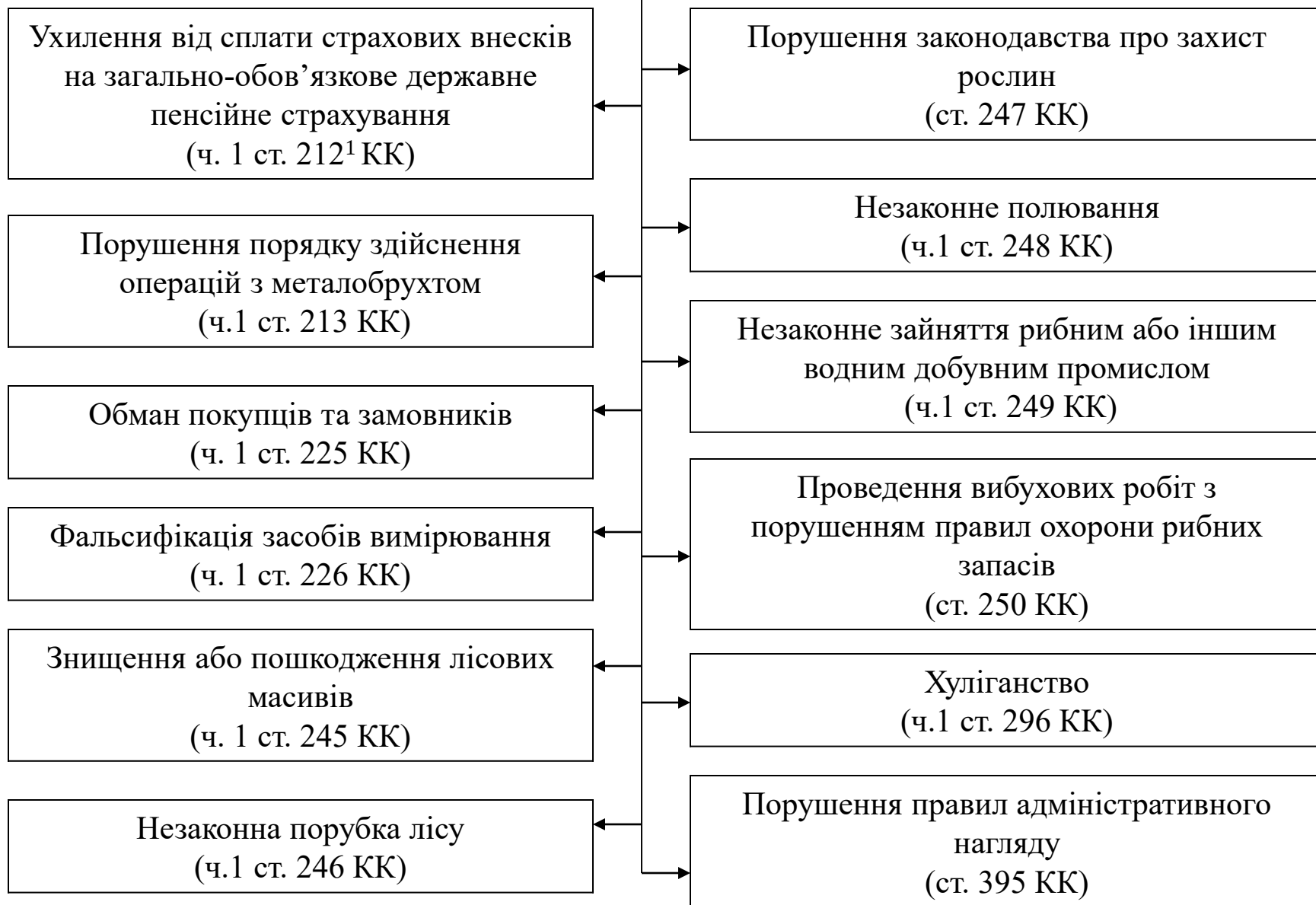
36. Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальне право: Курс лекцій: Навч. посіб. – К.: Істина, 2007 – С. 393.

37. Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України: Підручник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999. – С. 493.

38. Джига М.В., Баулін О.В., Лук'янець С.І., Стахівський С.М. Провадження дізнання в Україні: Навч.-практ. посіб. – К., 1999. – С. 138.

Здійснення провадження за протокольною формою досудової підготовки матеріалів
(ст. 425 КПК)

Примітка: Перелік злочинів, щодо яких може проводитись ПФДПМ, є вичерпним і такий порядок не поширюється на інші злочини

Підстави застосування ПФДПМ

наявність достатніх даних, що свідчать про вчинення злочину, який входить до переліку ст. 425 КПК

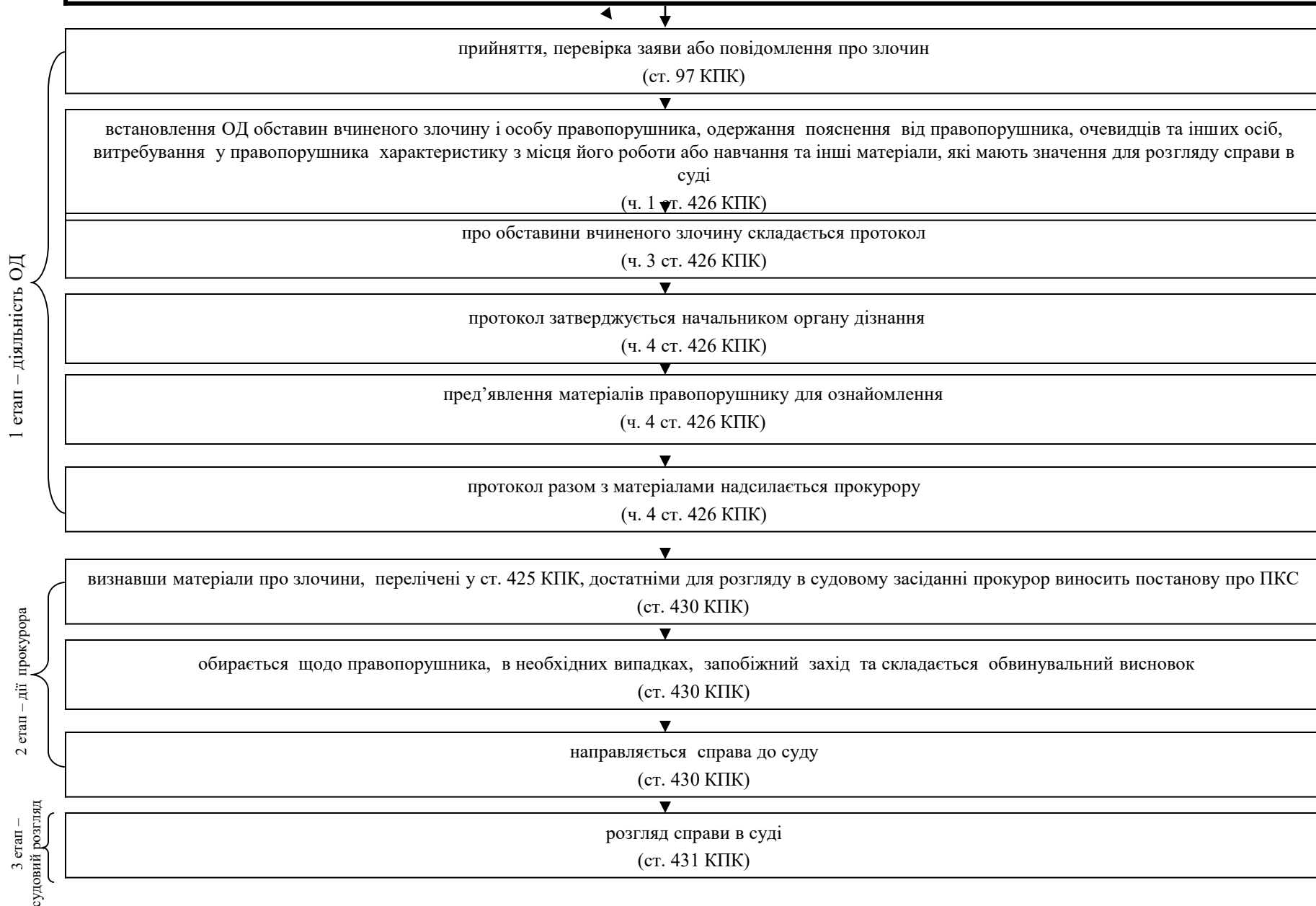
очевидність факту вчинення злочину

відсутність перешкод для здійснення протокольного провадження

встановлення і наявність правопорушника

достатність даних про обставини, що підлягають доказуванню без провадження слідчих дій, за винятком огляду місця події

Етапи реалізації ПФДПМ

Досудову підготовку матеріалів по протокольній формі у міліції здійснюють

особа, яка провадить дізнання

дільничні інспектори міліції

оперуповноважені відділу (відділення) карного розшуку

оперуповноважені відділу (відділення) боротьби з економічною злочинністю

Учасники протокового провадження

Правопорушник – це особа, щодо якої готується протокольна форма досудової підготовки матеріалів

Очевидець – це особа, яка володіє будь-якими відомостями, що стосуються діяння, у зв'язку з яким готується протокольна форма досудової підготовки матеріалів

Інші особи – це особи, які не є очевидцями, проте мають відомості про обставини, що стосуються вчиненого діяння, й особи правопорушника

Під іншими особами слід розуміти:

- постраждалих від злочину, які не є очевидцями;
- спеціалістів, понятих та інших осіб, які були присутні під час огляду місця події;
- осіб, які дають пояснення зі слів очевидців чи правопорушника;
- осіб, які своїми свідченнями сприяють встановленню обставин вчиненого злочину та особи правопорушника⁴⁰

40. Баулін О.В., Карпов Н.С., Поповченко О.І., Савицький Д.О. Спрощене досудове провадження в Україні: історія, сучасність, перспективи: Навчальний посібник. – К.: Семенко Сергій, 2004 – С. 65-67.

Строки провадження протокольної форми досудової підготовки матеріалів

не пізніш як у десятиденний строк
(ч. 1 ст. 426 КПК)

строк може бути продовжено відповідним прокурором, але не більш як до двадцяти днів
(ч. 1 ст. 426 КПК)

справи про злочини, перелічені ст. 425 КПК, підлягають розгляду в суді не пізніш як у десятиденний строк з моменту надходження матеріалів до суду
(ст. 431 КПК)

Примітка: Визнавши матеріали за злочини, за якими здійснюється провадження за протокольною формою досудової підготовки матеріалів достатніми для розгляду в судовому засіданні, згідно ст. 430 КПК постанову про порушення кримінальної справи виносить прокурор

Підстави для повернення суддею ПФДПМ для провадження дізнання або досудового слідства

досудова підготовка матеріалів проведена про злочин, не передбачений ст. 425 КПК

правопорушник є неповнолітнім чи особою, яка через свої фізичні або психічні вади не може сама реалізувати своє право на захист, у справах яких відповідно до ст. 111 КПК провадження досудового слідства є обов'язковим

зібраних матеріалів недостатньо для розгляду справи у суді

є підстави для пред'явлення правопорушникові обвинувачення у злочині, про який досудова підготовка матеріалів не проводилась, або в злочині у справі, про який повинні проводитись дізнання чи досудове слідство

є підстави для притягнення до кримінальної відповідальності інших осіб, коли окремий розгляд справи щодо них не можливий

матеріали досудової підготовки не були пред'явлені правопорушнику для ознайомлення

зміст протоколу про обставини вчиненого злочину не відповідає вимогам ч. 3 ст. 426 КПК

протокол не затверджений начальником ОД чи не санкціонований прокурором або його заступником

орган дізнання застосував щодо правопорушника запобіжний захід

в ході досудової підготовки проведені не передбачені ст. 426 КПК слідчі дії (крім ОМП)

правопорушник зник і місце знаходження його не відоме⁴¹

41. п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 6 від 27.06.1986 “Про практику застосування судами України законодавства про протокольну форму досудової підготовки матеріалів”.

Тема 7. Прокурорський нагляд за діяльністю органу дідання

Прокурорський нагляд

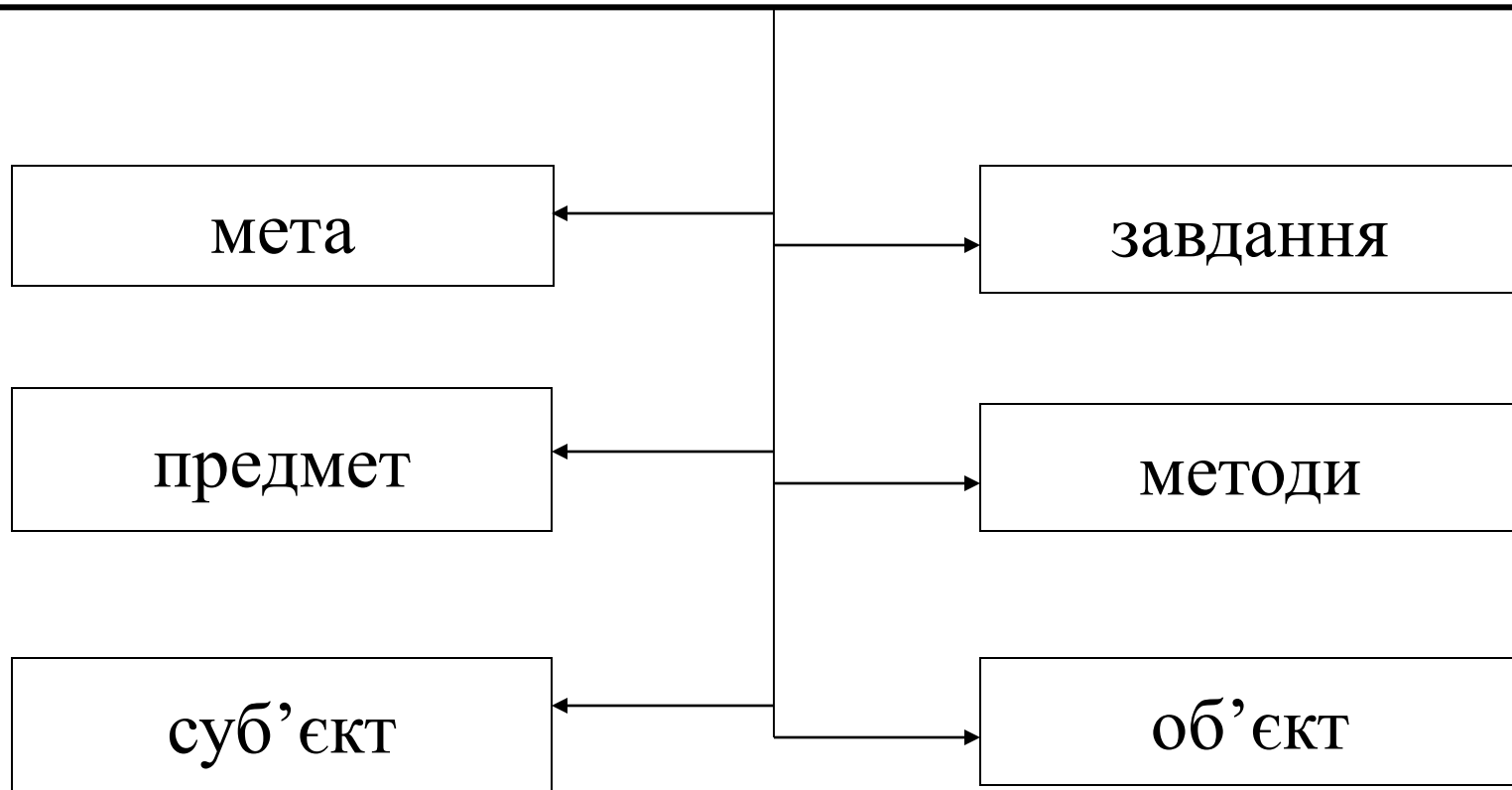
передбачена Конституцією України та іншими законами України діяльність щодо здійснення нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, додержання прав і свобод людини і громадянина, а також за додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування їх посадовими і службовими особами⁴²

здійснювана від імені держави діяльність спеціально уповноважених осіб – прокурорів по забезпеченню додержання і правильного застосування законів шляхом своєчасного виявлення і прийняття заходів до їх усунення, притягнення винних до відповідальності⁴³

42. Шумський П.В. Прокуратура України: навч. посіб. для студ. юрид. вузів та факультетів. – К.: Вентурі, 1998. – С. 74.

43. Гуценко К.Ф., Ковальов М.А. Правоохранительные органы. – М., ЗЕРЦАЛО, 1998. – С. 295.

Складові прокурорського нагляду

Прокурор –

Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, прокурор області, прокурор міста Києва, районний, міський прокурор, військовий прокурор, транспортний прокурор та інші прокурори, прирівняні до прокурорів областей, районних або міських прокурорів, їх заступники і помічники, прокурори управлінь і відділів прокуратур, які діють у межах своєї компетенції

(ст. 32 КПК)

Об'єктом прокурорського нагляду

за органами, які проводять дізнання, є точне виконання законів посадовими особами органів дізнання при розслідуванні кримінальних справ⁴⁴

Мета прокурорського нагляду –

забезпечення дій конституційного принципу верховенства права, захисту прав, інтересів і свобод людини і громадянина, суспільства і держави⁴⁵

44. Коваленко С.Г. Кримінальний процес України: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 422.

45. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України. Навч. пос. – Вид. четв., перероб. і допов. – К.: Істина, 2006. – С. 228.

Предметом прокурорського нагляду є

→ додержання прав та свобод людини і громадянина

→ додержання визначеного порядку розгляду заяв і повідомлень про вчинення або підготовку злочинів

→ порядок проведення розслідування

→ законність рішень, що приймають органи дізнання⁴⁶

46. Курочка М.Й., Карчак П.М. Прокурорський нагляд в Україні: Підручник / За ред. Проф. Е.О. Дідоренка. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 256.

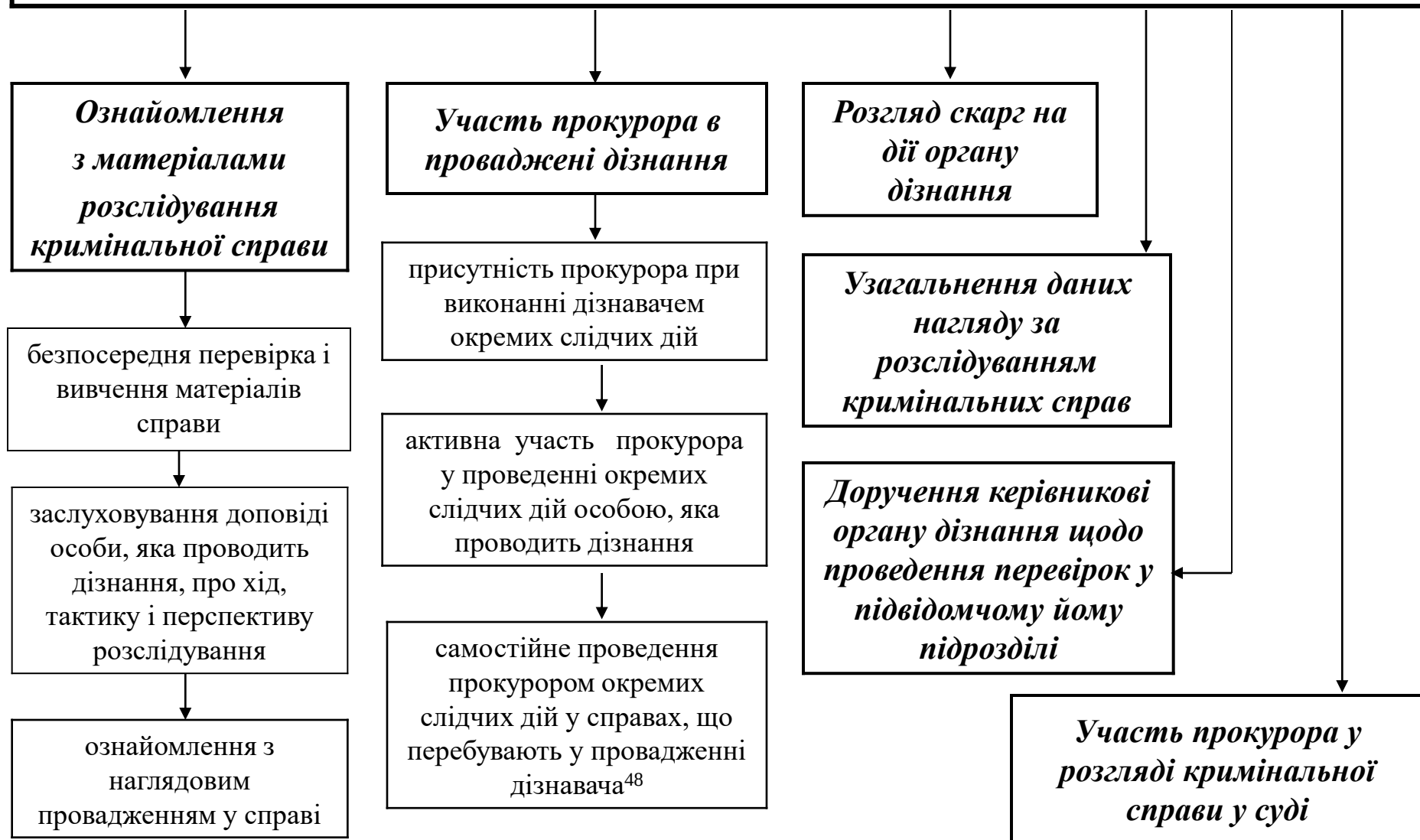
Завдання прокурорського нагляду в досудових стадіях кримінального процесу

згідно зі ст. 25 КПК – це своєчасне вжиття передбачених законом заходів до усунення всяких порушень закону, від кого б ці порушення не виходили

вжиття заходів до виконання органами дізнання вимог ст. 22 КПК про всебічне, повне і об'єктивне дослідження обставин справи⁴⁷

47. Курочка М.Й., Карчак П.М. Прокурорський нагляд в Україні: Підручник / За ред. Проф. Е.О. Дідоренка. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 256.

Методи прокурорського нагляду виявлення порушень закону при провадженні дізнання

48. Курочка М.Й., Карчак П.М. Прокурорський нагляд в Україні: Підручник / За ред. Проф. Е.О. Дідоренка. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 258– 263.

Функції прокуратури

(ст. 121 Конституції України та ст. 5 ЗУ “Про прокуратуру”)

підтримання державного обвинувачення в суді

представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках,
визначених законом

нагляд за додержанням законів органами, які проводять
оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство

нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у
кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів
примусового характеру, пов’язаних з обмеженням особистої свободи
громадян

нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина,
додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами
місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами

Повноваження прокурора при здійсненні нагляду за виконанням законів органами дізнання

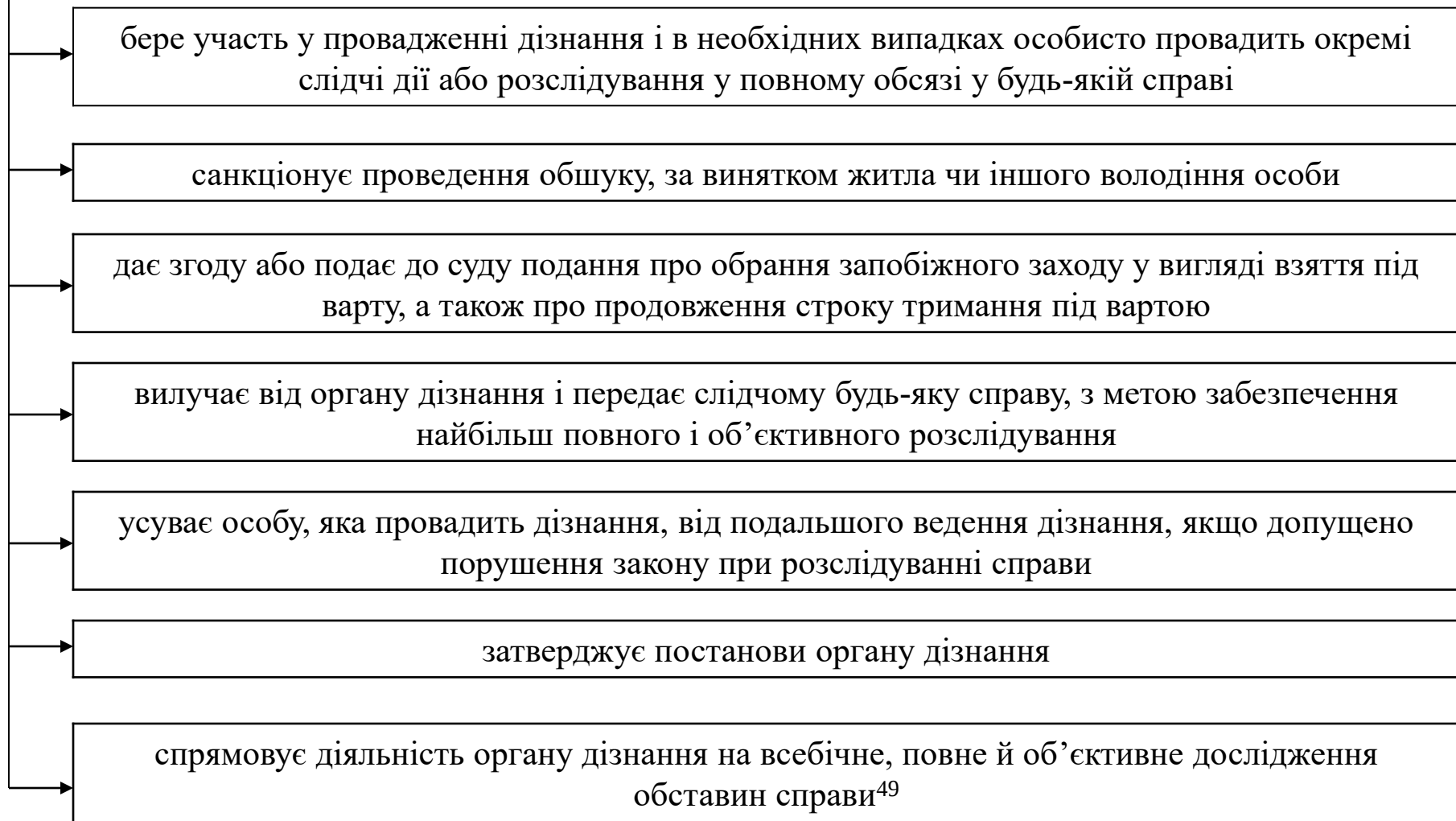
→ вимагає для перевірки кримінальні справи, документи, матеріали пов'язані з проведенням слідчих дій

→ перевіряє виконання вимог щодо реєстрації та вирішення заяв громадян про вчинені, або такі, що готуються, злочини

→ скасовує незаконні і необґрунтовані постанови осіб, які проводять дізнання

→ дає письмові вказівки про розслідування злочинів, обрання, зміну або скасування запобіжного заходу, кваліфікацію злочину, проведення окремих слідчих дій та розшук осіб, які вчинили злочини

→ доручає органам дізнання виконання постанов про затримання, привід, взяття під варту, проведення обшуку, виїмки, розшук осіб, які вчинили злочини, виконання інших слідчих дій

Примітка: Вказівки прокурора органам дізнання є обов'язковими.

Оскарження одержаних вказівок вищестоящому прокуророві не зупиняє їх виконання, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 114 КПК

Акти прокурорського реагування

(статті 20 – 24, 361 Закону України “Про прокуратуру”)

→ **вимога** спрямована на одержання статистичної та іншої інформації документів, матеріалів, актів державних органів та їх посадових осіб, проведення керівниками перевірок, ревізій діяльності підпорядкованих і підконтрольних підприємств, установ, організацій та інших структур, виділення спеціалістів для проведення експертиз тощо

→ **протест** – письмовий акт, який приноситься на рішення органу або дію посадової особи, що суперечить закону

→ **припис** – звернений до органу чи посадової особи, які допустили порушення та які правомочні його усунути, з вимогою негайно усунути порушення, очевидне порушення закону, яке може завдати істотної шкоди інтересам держави, підприємства, установи, організації, а також громадянам.

Письмовий припис підлягає негайному виконанню

→ **подання** – акт прокурорського нагляду про усунення порушень закону, причин цих порушень та умов, що їм сприяють

→ **постанова** виноситься прокурором, залежно від характеру порушень закону посадовою особою або громадянином, про порушення кримінальної справи, провадження про адміністративне правопорушення або дисциплінарне провадження

Тема 8. Оскарження дій і рішень органів дізнання

§ 1. Правові підстави оскарження дій і рішень органу дізнання

ст. 55 Конституції України

“Права і свободи людини і громадянина захищаються судом”

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань

Примітка: Пленум Верховного Суду України у постанові № 9 від 01.11.1996 “Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя” зазначив, що “суди не повинні відмовляти особі в прийнятті чи розгляді скарги з підстав, передбачених законом, який це право обмежує”, і судам “підвідомчі всі спори про захист прав і свобод громадян. Суд не має право відмовити особі у прийнятті позовної заяви чи скарги лише з тієї підстави, що її вимоги можуть бути розглянуті в передбаченому законом досудовому порядку”.

Це означає, що кожен громадянин нашої держави має право оскаржити будь-які дії державних органів та посадових осіб, якщо вважає, що ними порушені його законні права та інтереси. Реалізація права особи на оскарження у багатьох випадках залежить від того, наскільки повно і всебічно регламентований законодавством порядок подачі, розгляду і вирішення скарг

Скарга –

звернення з вимогою про поновлення права і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю) юридичних та посадових осіб
(ст. 3 ЗУ “Про звернення громадян”)

Скарга у кримінальному судочинстві –

це оформлена у письмовій формі зверненні особи, інтересів якої стосується або її представника до належного прокурора, судді або суду, в якому вказується на передбачене дійсне чи припущене порушення органом дізнання його суб’єктивних прав і законних інтересів, а також міститься прохання чи вимога про поновлення зазначеного порушення

Предмет скарги –

конкретний зміст відповідного звернення⁵⁰

Оскарження –

діяльність громадянина, направлена на формулювання змісту скарги, її подання до прокурора або до суду, а також діяльність прокурора, судді або суду під час розгляду і вирішення отриманої скарги⁵¹

Правове значення обґрунтованого оскарження дій і рішень органу дізнання

52. Будников В.Л. Обжалованный действий и решений следователя: Учеб. пособие. – Волгоград ВСШ МВД СССР, 1990. – С. 5-6.

Основні правила оскарження

Свобода оскарження

означає що будь-яка скарга виступає приводом до початку відповідного провадження до її розгляду і вирішення, у результаті чого між суб'єктами виникають певні правовідносини, врегульовані Кримінально-процесуальним кодексом України. Закриття таких правовідносин може мати місце тільки після рішення по скаргі і повідомлення про це скажника. Прокурор, суд, або суддя не має права за власною ініціативою закрити провадження по скаргі до зазначеного моменту. У цьому є один із проявів принципу публічності у кримінальному процесі

Відсутність обов'язкової форми скарги

у досудовому кримінальному провадженні скарги можуть бути письмовими та усними (ч. 2 ст. 234 КПК)

Ревізійний порядок скарги

сутність полягає у тому, що прокурор, суддя або суд, розглядаючи скаргу, не пов'язану доводами, наведеними у ній і зобов'язані перевірити законність та обґрунтованість дій і рішень, що оскаржується.

Крім того, скарга перевіряється не тільки щодо особи, порушення прав якої оскаржується, але й щодо інших учасників процесу, якщо дія, що оскаржується, торкається їх особистих прав та законних інтересів

Оптимальний режим перевірки скарги і прийняття щодо неї рішення

інстанційність

реальний строк розгляду скарги

відображення у кримінальній справі матеріалів розгляду скарги

ознайомлення з провадженням по скаргі зацікавлених осіб⁵³

Оскарження дій і постанов органів дізнання

(ст. 110 КПК)

дії і постанови органів дізнання
можуть бути оскаржені
прокуророві

прокурор зобов'язаний розглянути
скарги протягом 10 днів і про
рішення скарги повідомити
скаржникові

дії і постанови органів дізнання
можуть бути оскаржені
до суду

скарги на дії і постанови органів
дізнання розглядаються судом першої
інстанції при попередньому розгляді
справи або при розгляді її по суті,
якщо інше не передбачено КПК

Рішення органу дізнання, які підлягають оскарженню, що передбачені КПК

прокуророві

Постанова про відмову в порушенні кримінальної справи
(ч. 1 ст. 99¹ КПК)

Постанова про відмову в застосуванні заходів безпеки або їх скасування
(ст. 52⁵ КПК)

до місцевого суду

Постанова про відмову в порушенні кримінальної справи
(ст. 236¹ КПК)

Постанова про порушення кримінальної справи
(ст. 236⁷ КПК)

Постанова про закриття справи
(ст. 236⁵ КПК)

Постанова про відмову в застосуванні заходів безпеки або їх скасування
(ст. 52⁵ КПК)

Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину в порядку ст. 106 КПК
(ч. 7 ст. 106 КПК)

§ 2. Процесуальний порядок оскарження рішень органу дізнання

Процесуальний порядок оскарження постанови про порушення кримінальної справи

постанова ОД про ПКС щодо конкретної особи чи за фактом вчинення злочину може бути оскаржена до місцевого суду за місцем розташування органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову, *особою, щодо якої ПКС, її захисником чи законним представником* протягом усього часу перебування справи у провадженні органу дізнання, слідчого, прокурора до моменту закінчення досудового слідства
(частини 1, 2, 4 ст. 236⁷ КПК)

скарга на постанову ОД про ПКС розглядається суддею одноособово не пізніше п'яти днів з дня її надходження до суду
(ч. 1 ст. 236⁸ КПК)

на постанову суді протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція до апеляційного суду. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді
(ч. 21 ст. 236⁸ КПК)

Процесуальний порядок оскарження постанови про відмову в порушенні кримінальної справи

постанову ОД про відмову в ПКС може бути оскаржено відповідному прокуророві, скарга подається *особою, інтересів якої вона стосується, або її представником* протягом семи днів з дня одержання копії постанови

(ч. 1 ст. 99¹ КПК)

скарга розглядається прокурором протягом 10 днів і рішення повідомляється скаржникові
(ст. 110 КПК)

скарга на постанову ОД про відмову в ПКС подається *особою, інтересів якої вона стосується, або її представником* до районного (міського) суду за місцем розташування органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову, протягом семи днів з дня отримання копії постанови чи повідомлення прокурора про відмову в скасуванні постанови

(ст. 236¹ КПК)

скарга на постанову ОД про відмову в ПКС розглядається суддею одноособово не пізніше десяти днів з дня її надходження

(ч. 1 ст. 236² КПК)

на постанову судді *прокурором, особою, яка подала скаргу*, протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція до апеляційного суду

(ч. 4 ст. 236² КПК)

Процесуальний порядок оскарження затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину в порядку ст. 106 КПК

затримання може бути оскаржене до місцевого суду
(ч. 7 ст. 106 КПК)

у разі оскарження затримання до суду, скарга розглядається суддею одночасно з поданням органу дізнання про обрання запобіжного заходу
(ч. 7 ст. 106 КПК)

якщо скарга надійшла після обрання запобіжного заходу, вона розглядається суддею протягом трьох діб з моменту надходження
(ч. 7 ст. 106 КПК)

якщо подання не надійшло або коли скарга надійшла після закінчення сімдесятидвогодичного строку після затримання, скарга на затримання розглядається суддею протягом п'яти діб з часу надходження
(ч. 7 ст. 106 КПК)

на постанову судді протягом семи днів з дня її винесення може бути подана апеляція прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення або її захисником чи законним представником
(ч. 9 ст. 106 КПК)

ПОДАЧА АПЕЛЯЦІЇ НЕ ЗУПИНЯЄ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВИ МІСЦЕВОГО СУДУ
(ч. 9 ст. 106 КПК)

Процесуальний порядок оскарження постанови про закриття кримінальної справи

↓

постанова ОД про закриття кримінальної справи може бути оскаржена *особою, інтересів якої вона стосується, або її представником* до районного (місцевого) суду за місцезнаходженням органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову, протягом семи днів з дня отримання її копії чи повідомлення постановою може бути оскаржена до районного (місцевого) суду
(ст. 236⁵ КПК)

↓

скарга на постанову ОД про закриття кримінальної справи розглядається суддею одноособово не пізніше п'яти днів, а у разі складності справи – десяти днів з дня надходження закритої справи до суду
(ч. 1 ст. 236⁶ КПК)

↓

на постанову судді *прокурором, особою, яка подала скаргу*, протягом семи діб, з дня її винесення може бути подана апеляція до апеляційного суду
(ч. 6 ст. 236⁶ КПК)

СЛОВНИК

Акт дослідження – процесуальний документ, в якому містяться дані про підстави, процес і результати проведеного лікарем дослідження

Апеляційні суди – судові інстанції, що переглядають за апеляціями учасників процесу рішення нижчих судів, які ще не набрали законної сили

Арешт і виїмка кореспонденції – заборона органом розслідування або судом доставки кореспонденції адресанту і затримання її установою зв'язку надалі до особливої вказівки слідчого чи судового органу (арешт), або вилучення кореспонденції для ознайомлення з її змістом, а в необхідних випадках – для залучення до справи (виїмка). Кримінально-процесуальний закон установлює порядок накладання арешту і виїмки кореспонденції (статті 187, 187-1 КПК)

Банківська таємниця – інформація про операції, рахунки та вклади клієнтів і кореспондентів банку із спеціальним режимом використання. Носії такої інформації мають гриф таємності, оскільки вона є різновидом службової таємниці

Відвід – усунення від участі в кримінальному процесі окремих його учасників, якщо хтось із них особисто (прямо чи побічно) заінтересований у справі, але не є підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем

Виїмка – слідча дія, що полягає у вилученні або витребуванні в якоїсь особи або установи (підприємства) певних предметів і документів, що мають значення для справи. Виїмка – самостійна слідча дія, яка проводиться у разі необхідності вилучення тільки певних предметів і документів, коли точно відомо, де й у кого вони знаходяться. Процесуальний порядок виїмки регламентується статтями 178, 186, 187-1, 188, 189 КПК

Використання доказів – оперування доказами в процесі доведення, встановлення істини

Вимога особи, яка провадить дізнання, звернення до органу дізнання – висловлена в категоричній формі пропозиція надати допомогу при провадженні слідчої дії

Висновок експерта – процесуальний документ, в якому викладаються підстави проведення експертизи, хід і результати експертного дослідження. Висновок експерта може бути у формі категоричного висновку, або у формі висновку про неможливість вирішення питання, поставленого перед експертом. Категоричний висновок може бути позитивним або негативним. До висновку експерта додається ілюстративний матеріал: фотознімки, схеми, креслення. Висновок підписується експертом. Висновок експерта не має переваг перед іншими доказами

Громадянин – фізична особа, правовий статус якої обумовлений її належністю до громадянства певної держави

Діяння злочинне – акт антисоціальної поведінки, яка відхиляється від норми, посягає на суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом. Злочинне діяння повинне являти собою єдність фізичного і психічного, тобто усвідомлений акт людської поведінки, вираженої в підконтрольній свідомості, мотивованій дії або бездіяльності, охоплюваної тією або іншою статтею кримінального закону

Державна таємниця – від таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, зовнішніх відносин, державної безпеки і охорони правопорядку та інші, розголошення яких може завдати шкоди життєво важливим інтересам держави і які визнані у встановленому порядку державною таємницею та підлягають охороні з боку держави

Довідка – документ, що містить опис і підтвердження тих чи інших фактів або подій

Документ (*від лат. documented* – свідчення, доказ чого-небудь) – матеріальний об'єкт, в якому зафіксовані відомості про які-небудь факти, що відбулися або можуть відбутися

Доручення слідчого органу дізнання – покладання слідчим на орган дізнання обов'язку провести конкретні або розшукові дії

Експерт (франц. expert, від лат. expertus – досвідчений, випробуваний) – компетентна особа, яка має відповідну освіту, кваліфікацію, науковий або практичний досвід, володіє спеціальними знаннями тощо

Експертиза (франц. expertise) – вивчення, перевірка, аналітичне дослідження, кількісна чи якісна оцінка висококваліфікованим фахівцем, установою, організацією певного питання, явища, процесу, предмета тощо, які вимагають спеціальних знань у відповідній сфері суспільної

діяльності

Закон – правовий акт вищого органу державної влади, що регулює найважливіші суспільні відносини, має вищу юридичну силу та виданий заведеним порядком

Захисник у кримінальному судочинстві – особа, спеціально уповноважена захищати права та законні інтереси підозрюваного, обвинуваченого, підсудного і надавати їм необхідну правову допомогу в реалізації їх процесуальних прав

Клопотання – звернення в письмовій чи усній формі заінтересованого учасника досудового розслідування до посадової особи, яка його веде, з метою домогтися певних процесуальних дій на свою користь

Контроль – перевірка, облік діяльності когось, чого-небудь, нагляд за кимсь, чимось, а контролювати – значить перевіряти когось, що небудь

Місце події – певна територія або приміщення, в межах яких відбулася сама подія злочину або виявлені її наслідки. Місце виявлення ознак злочину може не співпадати з місцем його вчинення

Опитування – метод отримання інформації та виявлення громадської думки з тих або інших питань

Повістка – письмове офіційне повідомлення про виклик до ОД, особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора, судді з розгляду кримінальної справи

Реєстр – перелік будь-чого, що застосовується в діловодстві

Реєстраційний номер – порядковий номер, що присвоюється вхідним чи вихідним документом при їх реєстрації

Реєстрація документів – запис коротких даних про документ і поставлення на ньому індексу й дати реєстрації

Резолюція на документі – письмова вказівка керівника виконавцю про характер і терміни виконання документа

Рішення – документ, що містить висновки посадової особи за результатами розгляду справи

Розпорядження – акт, що видається одноособово керівником з метою вирішення оперативних питань

Справа – сукупність документів, що стосуються одного питання чи виду діяльності й поміщенні в окрему обкладинку

Таємниця досудового слідства – правило кримінально-процесуального права України, за яким данні досудового слідства можна оголосити лише з дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають це можливим (ст. 121 КПК України)

Талон (від франц. talon, первісно – п'ята, корінець чекової книжки, квитанції) – документ, що засвідчує або підтверджує право його власника на одержання відповідної цінності, послуги тощо

Телеграма (від грец. далеко і літера, написання) – узагальнена назва офіційних або неофіційних документів, що становлять особливу групу за способом передавання відповіді повідомлення, листа або іншої інформації на відстань засобами телеграфного зв'язку

Фізична особа – громадянин, який є учасником правовідносин

Юридична особа – установа, підприємство чи організація, яка виступає самостійним носієм цивільних прав і обов'язків

Тестові завдання:

Т. 1 Поняття та значення дізнання

1. *Органами дізнання в системі ОВС є:*

- а) міліція, податкова міліція, органи безпеки, митні органи;
- б) міліція, податкова міліція, начальники органів управління військової служби правопорядку;
- в) міліція, командири (начальники) військових частин внутрішніх військ;
- г) міліція, податкова міліція.

2. *Основним завданням дізнання є:*

- а) швидке і повне розкриття злочинів, а також притягнення до кримінальної відповідальності кожного хто вчинив злочин;
- б) охорона прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, які беруть в ньому участь, а також швидке і повне розкриття злочинів, викриття винних та забезпечення правильного застосування Закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до кримінальної відповідальності і жоден невинний не був покараний.
- в) відшкодування матеріальних збитків та іншої шкоди, завданих злочином;
- г) встановлення особи, яка вчинила злочин.

3. *З якого моменту починається дізнання:*

- а) з моменту затвердження начальником органу дізнання постанови про порушення кримінальної справи;
- б) після проведення огляду місця події як невідкладної слідчої дії, яку дозволено проводити до порушення кримінальної справи;
- в) з моменту реєстрації заяви або повідомлення про злочин;
- г) з моменту затвердження постанови про порушення кримінальної справи начальником органу дізнання та прийняття її до свого провадження.

4. *До органів дізнання відносяться визначені у КПК України:*

- а) державні установи, працівники яких мають повноваження по провадженню дізнання у кримінальних справах;
- б) органи і посадові особи, уповноважені здійснювати дізнання;
- в) особи, яким начальниками органів дізнання доручено провадити дізнання у кримінальних справах;
- г) посадові особи, які працюють в органах внутрішніх справ.

5. *Які з цих процесуальні документи не затверджує начальник органу дізнання:*

- а) постанову про порушення кримінальної справи;
- б) постанову про передачу кримінальної справи слідчому;
- в) протокол затримання;
- г) постанову про визнання громадянина потерпілим в кримінальній справі.

6. *Потерпілим є особа, якій злочином заподіяно:*

- а) моральну, фізичну чи майнову шкоду;
- б) матеріальну, моральну чи психічну шкоду;
- в) фізичну, психічну чи матеріальну шкоду;
- г) моральну, фізичну і матеріальну шкоду.

7. *Цивільним позивачем є:*

- а) фізична особа, якій завдано моральну, фізичну чи майнову шкоду;
- б) фізична або юридична особа, які зазнали матеріальної шкоди від злочину і пред'явили вимогу про відшкодування збитків в порядку ст. 28 КПК України;

- в) фізична або юридична особа, які зазнали моральної, фізичної чи майнової шкоди від злочину;
- г) фізична особа, якій завдано моральну чи матеріальну шкоду.

8. Чи може орган дізнання в одній кримінальній справі здійснювати одночасно оперативно-розшукову діяльність, адміністративну та кримінально-процесуальну діяльність:

- а) так, це входить до його повноважень;
- б) ні, може здійснювати тільки один вид діяльності;
- в) так, за вказівкою начальника органу дізнання;
- г) так, за вказівкою прокурора.

9. На органи дізнання покладається:

- а) вжиття заходів про розшук осіб, які зникли безвісті;
- б) вжиття необхідних оперативно-розшукових заходів з метою встановлення місця знаходження обвинуваченого;
- в) вжиття необхідних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину і осіб, що його вчинили;
- г) вжиття необхідних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення грошей та цінностей, нажитих злочинним шляхом, речових доказів та всіх інших цінних предметів, які можуть бути засобами для розкриття злочину і виявлення винних осіб.

10. Про виявлений злочин і почате дізнання орган дізнання повідомляє:

- а) протягом доби прокурора;
- б) протягом трьох діб прокурора;
- в) негайно прокурора та начальника органу дізнання;
- г) негайно прокурора.

11. Які з перелічених органів дізнання мають право здійснювати й оперативно-розшукову діяльність:

- а) міліція, органи безпеки, органи державного пожежного нагляду;
- б) міліція, командири кораблів, митні органи;
- в) міліція, органи безпеки, капітани морських суден, що перебувають у далекому плаванні;
- г) міліція.

Т.2 Порухення кримінальної справи органом дізнання

1. Кримінальну справу не може бути порушено, а порушена підлягає закриттю органом дізнання:

- а) за примиренням обвинуваченого з потерпілим;
- б) у зв'язку зі смертю обвинуваченого;
- в) за наявності підстав, зазначених у ст. 6 КПК України;
- г) за наявності підстав, зазначених у статтях 6, 7 КПК України.

2. Стадія порушення кримінальної справи закінчується винесенням постанови:

- а) про зупинення провадження у кримінальній справі;
- б) про відмову в порушенні кримінальної справи або про порушення кримінальної справи;
- в) про закриття кримінальної справи;
- г) про направлення кримінальної справи до суду.

3. Які слідчі дії проводяться до порушення кримінальної справи:

- а) огляд, освідчування, відібрання зразків для експертного дослідження, відібрання пояснень;
- б) огляд місця події, освідчування, відібрання пояснень;
- в) огляд місця події, накладення арешту на кореспонденцію і її огляд та зняття інформації з каналів зв'язку;

г) огляд місця події, освідкування, витребування необхідних документів, відібрання пояснень.

4. Стадія порушення кримінальної справи починається з моменту:

а)несення постанови про порушення кримінальної справи та прийняття її до свого провадження;

б) коли органу дізнання, слідчому, прокурору, суду стало відомо про вчинення злочину;

в) реєстрації одного з приводів до порушення кримінальної справи, передбачених ч.1 ст. 94 КПК України в ЖРЗПЗ;

г) перевірки прокурором законності порушення кримінальної справи.

5. Перевірка заяви або повідомлення про злочин здійснюється шляхом:

а) відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб; витребування необхідних документів; проведення ОРД; огляду місця події; накладання арешту на кореспонденцію та її огляду; зняття інформації з каналів зв'язку;

б) відібрання пояснень; витребування необхідних документів; проведення ОРД; огляду місця події; допиту потерпілого, свідків;

в) проведення невідкладних слідчих дій.

г) відібрання пояснень; витребування необхідних документів; проведення ОРД; огляду місця події; огляду кореспонденції; зняття інформації з каналів зв'язку; допиту потерпілого, свідків; затримання підозрюваного у вчиненні злочину та проведення необхідних слідчих дій.

6. Які завдання стадії порушення кримінальної справи:

а) вирішення питання про необхідність провадження розслідування;

б) затримання підозрюваного у скоєнні злочину;

в) встановити наявність чи відсутності приводів та підстав для порушення чи відмови в порушенні кримінальної справи;

г) виявлення слідів злочину;

7. Приводом до порушення кримінальної справи є:

а) заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян; повідомлення представників влади, громадськості, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину або на гарячому; явка з повинною; повідомлення, опубліковані в стінній пресі; безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину;

б) заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали особу на місці вчинення злочину або на гарячому; явка з повинною; повідомлення в засобах масової інформації; безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину;

в) заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян; повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину або з речовим доказом; явка з повинною; повідомлення, опубліковані в пресі; безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину;

г) заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали особу на місці вчинення злочину або на гарячому; явка з повинною; повідомлення по телефону про вчинення злочину; анонімні повідомлення; безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину.

8. В який строк, згідно зі ст. 97 КПК України, орган дізнання, слідчий, прокурор та суд зобов'язані прийняти рішення по заяві або повідомленню про злочин:

а) в місячний строк;

б) не пізніше семиденного строку;

- в) в двох місячний строк;
- г) не пізніше триденного строку, а якщо необхідно перевірити заяву або повідомлення про злочин – в строк не більше десяти днів.

9. Орган дізнання зобов'язаний винести постанову про порушення кримінальної справи:

- а) при наявності приводів, зазначених у ст. 94 КПК;
- б) при наявності приводів і підстав, зазначених у ст. 94 КПК;
- в) при наявності приводів і підстав, зазначених у ст. 94 КПК та відсутності обставин, що виключають провадження в кримінальній справі;
- г) при наявності приводів і підстав, зазначених у ст. 94 КПК та дозволу на це прокурора.

10. Підставою до порушення кримінальної справи є:

- а) матеріали перевірки заяви або повідомлення про злочин;
- б) достатні дані, що вказують на наявність складу злочину;
- в) достатні дані, що вказують на наявність ознак злочину;
- г) достатні дані, що вказують на наявність суспільно небезпечного діяння.

11. Міліція як орган дізнання вправі порушити кримінальну справу і провести розслідування:

- а) у справах про будь-який злочин, в тому числі і віднесений до компетенції інших органів, вказаних в ст. 101 КПК України;
- б) у справах, віднесених ст. 112 КПК України до підслідності слідчим ОВС;
- в) у справах про будь-який злочин, крім тих, які відносяться до компетенції інших органів дізнання, вказаних в ст. 101 КПК України;
- г) тільки у справах, віднесених ст. 101 КПК України до її компетенції.

Т. 3 Проведення дізнання у кримінальних справах

1. Десятиденний строк дізнання у справах про тяжкі та особливо тяжкі злочини може бути продовжений:

- а) начальником органу дізнання до двадцяти днів, коли необхідна додаткова перевірка;
- б) не підлягає продовженню, а його перебіг є підставою для передачі справи слідчому;
- в) суддею місцевого суду до п'ятнадцяти днів, якщо необхідно додатково вивчити дані про особу чи з'ясувати інші обставини, які мають значення для справи;
- г) відповідним прокурором, але не більше як до двадцяти днів, у виняткових випадках у разі неможливості у десятиденний строк зібрати необхідні матеріали.

2. Який строк проведення дізнання у справах про злочини невеликої та середньої тяжкості:

- а) не більше десяти днів з моменту визнання особи підозрюваним;
- б) не більше десяти днів з моменту встановлення особи, яка скоїла злочин;
- в) не більше десяти днів з моменту порушення кримінальної справи;
- г) не більше десяти днів з моменту реєстрації заяви або повідомлення в ЖРЗПЗ.

3. Який строк проведення дізнання у справах про тяжкі та особливо тяжкі злочини:

- а) не більше десяти днів з моменту визнання особи підозрюваним;
- б) не більше десяти днів з моменту встановлення особи, яка скоїла злочин;
- в) не більше десяти днів з моменту порушення кримінальної справи;
- г) не більше десяти днів з моменту реєстрації заяви або повідомлення в ЖРЗПЗ.

4. В яких випадках з'являється фігура підозрюваного в кримінальному процесі:

- а) при наявності достовірних даних про скоєння злочину певною особою;
- б) при затриманні особи по підозрінню у вчиненні злочину в порядку ст. 106 КПК України або при обранні щодо особи запобіжного заходу до винесення постанови про притягнення як обвинуваченого;

- в) при підозрі особи у скоєнні злочину;
- г) при порушенні кримінальної справи, щодо особи, яка скоїла злочин.

5. *Які з перелічених слідчих дій провадяться з дозволу суду (за вмотивованою постановою судді):*

- а) огляд, огляд кореспонденції, обшук житла чи іншого володіння особи;
- б) обшук житла чи іншого володіння особи, примусова виїмка із житла чи іншого володіння особи, ексгумація трупа;
- в) зняття інформації з каналів зв'язку, амбулаторна судово-психіатрична експертиза, обшук житла чи іншого володіння особи;
- г) огляд та обшук житла чи іншого володіння особи, стаціонарна судово-медична експертиза, примусова виїмка із житла та іншого володіння особи.

6. *Які з перелічених слідчих дій провадяться за постановою органу дізнання:*

- а) освідкування, обшук, очна ставка, експертиза;
- б) освідкування, обшук (крім житла чи іншого володіння особи), очна ставка, експертиза (крім стаціонарної судово-медичної або судово-психіатричної);
- в) освідкування, обшук (крім житла чи іншого володіння особи), експертиза (крім стаціонарної судово-медичної або судово-психіатричної), одержання зразків для експертного дослідження;
- г) освідкування, обшук, ексгумація трупа, відтворення обстановки та обставин події, експертиза.

7. *Які з перерахованих слідчих дій можна провести в примусовому порядку:*

- а) освідкування, обшук, виїмка, очна ставка;
- б) освідкування, обшук, виїмка, одержання зразків для експертного дослідження;
- в) освідкування, обшук, виїмка, відтворення обстановки та обставин події;
- г) освідкування, обшук, виїмка, впізнання.

8. *Які є види освідкування:*

- а) криміналістичне та медичне;
- б) слідче та судово-медичне;
- в) судове та слідче;
- г) судове та медичне.

9. *Мета огляду:*

- а) вилучення слідів чи знаряддя злочину, з'ясування обстановки злочину, а також інших обставин, які мають значення для справи;
- б) виявлення слідів злочину та інших речових доказів, з'ясування обстановки злочину, а також інших обставин, які мають значення для справи;
- в) виявлення слідів чи знаряддя злочину, речі, цінності, які мають значення для справи;
- г) знаходження слідів чи знаряддя злочину, речових доказів, з'ясування обстановки злочину, а також інших обставин, які мають значення для справи.

10. *Підстави зняття інформації з каналів зв'язку:*

- а) зняття інформації з каналів зв'язку може бути застосовано за наявності підстав вважати, що в інформації, яка передається по технічному каналі зв'язку від підозрюваного іншим особам або від інших осіб підозрюваному, а також за інформації, якою останні обмінюються за допомогою засобів зв'язку між собою, містять дані про вчинений злочин або про злочин який готується;
- б) зняття інформації з каналів зв'язку може бути застосовано лише за наявності достатніх підстав вважати, що в інформації, яка передається по технічному каналі зв'язку від підозрюваного чи обвинуваченого іншим особам або від інших осіб підозрюваному, обвинуваченому, а також за інформації, якою останні обмінюються за допомогою засобів зв'язку між собою, містять дані про вчинений злочин і якщо іншими способами одержати ці дані неможливо;

в) зняття інформації з каналів зв'язку може бути застосовано коли є підстави вважати, що підозрюваний обмінюється інформацією з іншими особами стосовно злочину що готується;

г) зняття інформації з каналів зв'язку може бути застосовано за наявності достатніх підстав вважати, що в інформації, яка передається по технічному каналі зв'язку містяться дані про вчинений злочин, якщо іншими способами одержати ці дані неможливо.

11. Підстави для проведення експертизи:

а) необхідність встановлення тотожності осіб або предметів, ідентифікації предметів, а також наукових і спеціальних знань для вирішення певних питань по справі;

б) необхідність наукових, технічних, медичних, медико-криміналістичних знань для вирішення необхідних питань при провадженні кримінальної справи;

в) необхідність наукових, спеціальних, криміналістичних, медичних, медико-біологічних, медико-криміналістичних та інших знань для вирішення питань по справі;

г) необхідність наукових, технічних або інших спеціальних знань для вирішення певних питань при провадженні в справі.

Т. 4. Взаємодія органів дізнання з іншими структурними підрозділами ОВС

1. Який термін виконання доручення слідчого органом дізнання:

а) протягом десяти днів;

б) цей термін КПК України не визначено;

в) термін виконання доручення встановлює слідчий;

г) термін виконання доручення встановлює начальник органу дізнання.

2. Який термін виконання окремого доручення слідчого органом дізнання:

а) протягом десяти діб;

б) в десятиденний строк;

в) термін виконання доручення встановлює слідчий;

г) в п'ятиденний строк.

3. З якого моменту обчислюється строк виконання окремого доручення:

а) з моменту реєстрації доручення органами дізнання, які будуть його виконувати;

б) момент з якого буде обчислюватися строк виконання доручення встановлює начальник органу дізнання;

в) з моменту надання доручення слідчим органу дізнання;

г) момент з якого буде обчислюватися строк виконання доручення встановлює прокурор.

4. Які форми взаємодії є:

а) процесуальні і не процесуальні;

б) організаційні і не процесуальні;

в) процесуальні і формальні;

г) не процесуальні і формальні.

5. Правовою основою взаємодії є:

а) постанови Пленуму Верховного Суду України, КПК України;

б) КПК України, накази МВС України;

в) постанови Пленуму Верховного Суду України та накази Генеральної прокуратури України;

г) Конституція України, накази МВС України.

6. Чи може слідчий надати органу дізнання доручення щодо провадження слідчих дій:

а) так;

б) ні, слідчий зобов'язаний особисто провадити всі слідчі дії;

в) так, з дозволу начальника слідчого відділу;

г) так, якщо слідчий не може самостійно провести слідчі дії.

Т. 5. Зупинення і закінчення дізнання

1. З якого моменту як захисники допускаються до участі у справі близькі родичі:

- а) з моменту затримання підозрюваного;
- б) з моменту пред'явлення обвинуваченого;
- в) з моменту порушення кримінальної справи;
- г) з моменту пред'явлення обвинуваченому для ознайомлення матеріалів кримінальної справи.

2. Коли не встановлено особу, яка вчинила злочин, орган дізнання вправі зупинити провадження у кримінальній справі:

- а) про будь-який злочин;
- б) тільки про тяжкий або особливо тяжкий злочин;
- в) тільки про злочини невеликої або середньої тяжкості;
- г) тільки про тяжкий або що не є тяжким злочином.

3. Після прийняття слідчим кримінальної справи до свого провадження орган дізнання зобов'язаний:

- а) виконувати доручення щодо проведення слідчих і оперативно-розшукових дій;
- б) виконувати доручення слідчого щодо проведення слідчих і розшукових дій;
- в) виконувати доручення щодо проведення процесуальних і оперативно-розшукових;
- г) виконувати доручення лише щодо встановлення особи, яка скоїла злочин.

4. Провадження дізнання у справі зупиняється у випадках:

- а) коли місцезнаходження обвинуваченого невідоме;
- б) коли тяжке захворювання особи, яка провадить дізнання перешкоджає закінченню дізнання;
- в) коли не встановлено особу, яка вчинила злочин невеликої та середньої тяжкості;
- г) коли не встановлено особу, яка вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин.

5. З якого моменту дізнання вважається закінченим:

а) з моменту складання постанови про направлення справи для провадження досудового слідства або складанням мотивованої постанови про закриття справи з підстав передбачених ст. 6 КПК України;

б) з моменту затвердження постанови про направлення справи для провадження досудового слідства або постанови про закриття кримінальної справи з підстав, передбачених ст. 6 КПК України начальником органу дізнання;

в) з моменту затвердження постанови про направлення справи для провадження досудового слідства або постанови про закриття кримінальної справи прокурором;

г) з моменту затвердження постанови органу дізнання про направлення справи для провадження досудового слідства прокурором або постанови про закриття справи з підстав, передбачених ст. 6 КПК України начальником органу дізнання.

6. Прокурор може відмовити орган дізнання в затвердженні постанови про направлення справи для провадження досудового слідства в таких випадках:

а) коли у справах про тяжкий злочин виконані не всі невідкладні слідчі дії, а десятиденний строк дізнання закінчився;

б) коли у справах про тяжкий злочин не встановлено особу, яка вчинила злочин, а десятиденний строк дізнання закінчився;

в) коли у справах про злочини невеликої та середньої тяжкості не проведені всі можливі слідчі дії, а десятиденний строк дізнання закінчився;

г) коли у справах про особливо тяжкий злочин не встановлено особу, яка вчинила злочин, а десятиденний строк дізнання закінчився.

7. До якого часу зупиняється провадження дізнання у справі:

- а) доки не відпадуть підстави для його зупинення;
- б) коли на розсуд прокурора необхідно провести процесуальні дії;
- в) коли за вказівкою начальника органу дізнання необхідно провести оперативно-розшукові заходи або процесуальні дії;
- г) коли за вказівкою прокурора необхідно передати кримінальну справу для провадження досудового слідства.

8. Чи потрібно відновлювати дізнання у разі прийняття рішення про закриття кримінальної справи:

- а) так;
- б) на розсуд органу дізнання;
- в) ні;
- г) на розсуд прокурора.

9. Чи може орган дізнання оголосити обвинуваченого в розшук:

- а) так, це входить в її повноваження;
- б) ні, це входить до компетенції слідчого;
- в) так, за вказівкою начальника органу дізнання;
- г) так, за вказівкою прокурора.

10. Чи зобов'язаний орган дізнання виконувати оперативно-розшукові дії у справі про тяжкий злочин, що передана слідчому, якщо не встановлено особу, яка його вчинила:

- а) ні;
- б) так, це передбачено КПК України;
- в) лише за розпорядженням начальника органу дізнання;
- г) лише за вказівкою слідчого.

11. Прокурор не може відмовити органу дізнання в затвердженні постанови про направлення справи для провадження досудового слідства в таких випадках:

- а) коли у справі про злочини невеликої або середньої тяжкості виконані всі можливі слідчі дії, а особу, що вчинила злочин не встановлено;
- б) коли у справі про тяжкий або особливо тяжкий злочин не проведено жодної слідчої дії, не встановлено особу, яка вчинила злочин, але перебіг десятиденний строк дізнання;
- в) коли у справі про злочин, що не є тяжким необхідно отримати запобіжний захід – взяття під варту;
- г) коли у справі про тяжкий злочин протягом сімдесяти двох годин необхідно обрати запобіжний захід – взяття під варту.

Т. 6. Протокольна форма досудової підготовки матеріалів

1. Протокольна форма це:

- а) різновидність дізнання і досудового слідства, і не змішане провадження;
- б) самостійна процесуальна форма досудового встановлення обставин вчиненого злочину, яка характеризується специфічними ознаками, що відрізняють її від дізнання та слідства і провадиться в стадії порушення кримінальної справи;
- в) одна із форм дізнання, що здійснюється на стадії досудового розслідування;
- г) одна із форм дізнання, що здійснюється на стадії порушення кримінальної справи, шляхом проведення слідчих дій.

2. Учасниками протокового провадження є:

- а) потерпілий, свідок, поняті, підозрюваний;
- б) очевидці, потерпілий, підозрюваний;
- в) очевидці, заявник, підозрюваний, експерт;
- г) очевидці, заявник, правопорушник, поняті, спеціаліст.

3. Строки провадження протокової форми досудової підготовки матеріалів:

- а) протягом десяти днів з моменту реєстрації заяви або повідомлення про злочин;
- б) протягом п'ятнадцяти діб надходження заяви або повідомлення про злочин;
- в) не пізніш як у десятиденний строк з моменту реєстрації заяви або повідомлення про вчинений злочин;
- г) у місячний строк з моменту надходження заяви або повідомлення про злочин.

4. Визнавши матеріали про злочини за якими здійснюється провадження за протоковою формою досудової підготовки матеріалів достатніми для розгляду в судовому засіданні, постанову про порушення кримінальної справи виносить:

- а) орган дізнання;
- б) суддя;
- в) прокурор;
- г) слідчий.

5. В який строк суддя повинен розглянути кримінальну справу про злочини, перелічені ст. 425 КПК України:

- а) не пізніш як у десятиденний строк з моменту надходження матеріалів до суду;
- б) в десятиденний строк з моменту затвердження прокурором обвинувального висновку;
- в) протягом тридцяти днів з моменту надходження справи до суду;
- г) протягом десяти днів, а у разі складності справи не пізніше тридцяти денного строку з моменту надходження справи до суду.

6. На якій стадії кримінального процесу здійснюється провадження протокової форми досудової підготовки матеріалів:

- а) порушення кримінальної справи;
- б) досудового розслідування;
- в) попереднього розгляду справи суддею;
- г) судовий розгляд.

7. Який процесуальний документ складається по закінченню протокової форми досудової підготовки матеріалів:

- а) постанова про завершення протокової форми досудової підготовки матеріалів;
- б) постанова про направлення матеріалів до суду;
- в) протокол про обставини вчиненого злочину, який затверджує начальник органу дізнання;
- г) постанова про порушення кримінальної справи, яка затверджується начальником органу дізнання.

8. Хто вирішує питання про приєднання доказів як речових до кримінальної справи:

- а) орган дізнання;
- б) прокурор;
- в) суддя;
- г) начальник органу дізнання.

9. Судовий розгляд справ про злочини перелічені у ст. 425 КПК України проводиться:

- а) за загальними правилами кримінального судочинства, при цьому ніякі спрощення в судовому засіданні не допускаються;

- б) на розсуд судді;
- в) судовий розгляд відбувається у спрощеному порядку;
- г) прокурор вирішує питання щодо спрощеного розгляду справи в суді.

10. Чи може застосовуватись протокольна форма досудової підготовки матеріалів якщо злочин скоєно групою осіб:

- а) так;
- б) ні;
- в) на розсуд прокурора;
- г) за умови, що всі особи вчиненого злочину встановлені.

11. Який запобіжний захід застосовується органом дізнання при провадженні протокольної форми досудової підготовки матеріалів:

- а) лише підписка про невиїзд;
- б) будь-який запобіжний захід передбачений ст. 149 КПК України;
- в) будь-який запобіжний захід передбачений ст. 149 КПК України, окрім взяття під варту;
- г) запобіжні заходи не застосовуються, лише відбирається зобов'язання про з'явитися за викликом органу дізнання і суду та повідомляти їм про зміну місця проживання.

12. Чи необхідне затвердження протоколу про обставини вчиненого злочину:

- а) ні;
- б) ні, якщо протокольну форму досудової підготовки матеріалів провадив дізнавач або особа, яка провадить дізнання;
- в) так, протокол затверджує начальник органу дізнання;
- г) ні, якщо за даними матеріалами орган дізнання виніс постанову про порушення кримінальної справи.

Т. 7. Прокурорський нагляд

1. Прокурор здійснює функцію:

- а) обвинувачення на всіх стадіях кримінального процесу;
- б) нагляду на досудових стадіях і обвинувачення на стадії судового розгляду;
- в) на всіх стадіях кримінального процесу окрім стадії попередній розгляд справи суддею;
- г) нагляду на досудових стадіях і обвинувачення на судових стадіях процесу.

2. Які слідчі дії проводяться з санкції прокурора:

- а) обшук, виїмка, накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку;
- б) обшук, освідування, ексгумація трупа;
- в) обшук (окрім житла чи іншого володіння особи), виїмка ексгумація трупа;
- г) обшук (окрім житла чи іншого володіння особи).

3. Копії яких процесуальних документів, згідно КПК України, направляються прокуророві:

- а) постанова про порушення кримінальної справи і постанова про прийняття до свого провадження; постанова про відмову в порушенні кримінальної справи; постанова про зупинення дізнання у справі; постанова про відновлення дізнання у справі; протокол затримання у порядку ст. 106 КПК; протокол обшуку в житлі чи іншому володінні особи у невідкладних випадках без постанови судді; постанова про закриття кримінальної справи;
- б) постанова про порушення кримінальної справи; постанова про відмову в порушенні кримінальної справи; постанова про зупинення дізнання у справі; постанова про відновлення дізнання у справі; протокол затримання у порядку ст. 106 КПК; протокол обшуку; постанова про закриття кримінальної справи; постанова про проведення виїмки;
- в) постанова про порушення кримінальної справи і постанова про прийняття до свого провадження; постанова про відмову в порушенні кримінальної справи; протокол затримання у

порядку ст. 106 КПК України; протокол обшуку в житлі чи іншому володінні особи у невідкладних випадках без постанови судді; постанова про закриття кримінальної справи; постанова про направлення кримінальної справи для провадження досудового слідства;

г) постанова про порушення кримінальної справи і постанова про прийняття до свого провадження; постанова про відмову в порушенні кримінальної справи; постанова про зупинення дізнання у справі; протокол обшуку в житлі чи іншому володінні особи; постанова про закриття кримінальної справи; постанова про направлення кримінальної справи для провадження досудового слідства.

4. Яку постанову про проведення слідчої дії затверджує прокурор:

- а) обшук (окрім житла чи іншого володіння особи);
- б) ексгумація трупа;
- в) виїмка документів, що становлять державну та/або банківську таємницю;
- г) освідчування.

5. Актами прокурорського реагування є:

- а) вимога, припис, постанова, протокол, інструкції;
- б) вимога, протест, припис, подання, постанова;
- в) вимога, протест, протокол, рекомендації;
- г) вимога, протест, постанова, протокол, вказівки.

Т. 8. Оскарження дій і рішень органів дізнання

1. Скарги на дії і постанови органу дізнання розглядаються:

- а) судом першої інстанції при попередньому розгляді справи або при розгляді її по суті;
- б) апеляційним судом при подачі апеляції;
- в) апеляційним судом при розгляді справи в суді;
- г) судом першої інстанції протягом десяти днів з моменту надходження скарги.

2. В який строк прокурор повинен розглянути скаргу на дії і постанови органу дізнання:

- а) протягом десяти днів з моменту надходження скарги до суду;
- б) протягом п'яти днів;
- в) не пізніше як у двадцятиденний строк з моменту подачі скарги;
- г) негайно або не пізніше триденного строку з моменту надходження скарги.

3. Які дії і постанови органу дізнання підлягають оскарженню:

- а) будь-які;
- б) лише ті, що передбачені кримінально-процесуальним кодексом України;
- в) лише постанови про відмову або про порушення кримінальної справи;
- г) лише постанову про порушення кримінальної справи, постанову про закриття та затримання підозрюваного у вчиненні злочину в порядку ст. 106 КПК України.

4. Постанова про порушення кримінальної справи може бути оскаржена:

- а) прокуророві;
- б) до суду;
- в) начальнику органу дізнання;
- г) до апеляційного суду.

5. В який строк може бути оскаржена постанова про порушення кримінальної справи:

- а) протягом десяти днів з моменту винесення постанови про порушення кримінальної справи;
- б) протягом усього часу перебування справи у провадженні органу дізнання;
- в) не пізніше як у п'ятиденний строк з моменту отримання копії постанови про порушення кримінальної справи;

г) не пізніше строку провадження дізнання.

6. В який строк суд повинен розглянути скаргу на постанову про порушення кримінальної справи:

- а) протягом трьох днів з дня надходження скарги до суду;
- б) не пізніше п'яти днів з дня надходження скарги до суду;
- в) при попередньому розгляді справи суддею;
- г) протягом десяти днів з дня надходження справи до суду.

7. В якій кількості суддів розглядається скарга на постанову про порушення кримінальної справи:

- а) колегіально, в складі трьох суддів;
- б) одноособово;
- в) на розсуд суду;
- г) на розсуд прокурора.

8. В який строк може бути оскаржена постанова про відмову в порушенні кримінальної справи:

- а) протягом десяти днів з моменту прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи;
- б) протягом семи днів з дня одержання копії постанови про відмову в порушенні кримінальної справи;
- в) не пізніше як у десятиденний строк з дня одержання копії постанови про відмову в порушенні кримінальної справи;
- г) протягом п'ятнадцяти діб з моменту прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи.

9. Хто може оскаржити постанову про закриття кримінальної справи:

- а) потерпілим, цивільним позивачем;
- б) особою, інтересів якої вона стосується або потерпілим;
- в) особою, відносно якої було прийнято рішення про закриття кримінальної справи;
- г) особою, інтересів якої вона стосується або її представником.

10. В який строк може бути оскаржена постанова про закриття кримінальної справи до суду:

- а) протягом десяти днів з дня отримання повідомлення прокурора про залишення скарги на постанову без задоволення;
- б) протягом семи днів з дня отримання копії постанови чи повідомлення прокурора про залишення скарги на постанову без задоволення;
- в) не пізніше трьох діб з дня отримання повідомлення прокурора про залишення скарги на постанову без задоволення;
- г) протягом п'ятнадцяти днів з дня отримання повідомлення прокурора про залишення скарги на постанову без задоволення.

Література

1. *Конституція України* // Текст основного Закону з офіц. тлумаченням Конституційного Суду України. Огляд і коментарі В.Ф. Погорілка та В.Л. Федоренка. – К.: Наукова Думка, 2006. – 212 с.
2. *Загальна декларація прав людини* від 10.12.1948 // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С. 18-24.
3. *Європейська конвенція* про захист прав і основних свобод людини. Прийнята 04.11.1950 // Вісник Верховного Суду України. – 1997. – № 3 (вкладка).
4. *Міжнародний пакт* про громадські і політичні права людини. Прийнятий 16.12.1966 Генеральною Асамблеєю ООН (ратифікований СРСР 18.09.1973 і набрав сили 23.03.1976) // Відомості Верховної Ради СРСР. – 1976. – № 17.
5. *Закон України* від 14.12.2006 “Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо оскарження постанови про порушення кримінальної справи” // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 9. – Ст. 74.
6. *Закон України* від 02.10.1996 “Про звернення громадян” // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
7. *Закон України* від 23.12.1993 “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві” // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 296.
8. *Закон України* від 21.01.1994 “Про державну таємницю” // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93.
9. *Закон України* від 20.12.1990 “Про міліцію” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
10. *Закон України* від 05.11.1991 “Про прокуратуру” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.
11. *Закон України* від 18.02.1992 “Про оперативно-розшукову діяльність” // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 22. – Ст. 303.
12. *Закон України* від 25.02.1994 “Про судову експертизу” // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.
13. *Закон України* від 15.04.2008 “Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України”.
14. *Закон України* від 22.04.1993 “Про аудиторську діяльність” // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 23. – Ст. 244.
15. *Закон України* від 15.02.1995 “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10. – Ст. 62.
16. *Кримінально-процесуальний кодекс України*. Науково-практичний коментар / За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.Г. Гончаренка – Вид. п’яте, перер. та доп. – К.: “Юристконсульт”, КНТ. – 2008. – 896 с.
17. *Кримінальний кодекс України: Чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 20.06.2007*. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2007. – 176 с.
18. *Постанова Пленуму Верховного Суду України* від 27.06.1986 № 6 “Про практику застосування судами України законодавства про протокольну форму досудової підготовки матеріалів” (Із змінами, внесеними згідно з постановами Пленуму Верховного Суду України станом на 03.12.1997).
19. *Постанова Пленуму Верховного Суду України* від 02.07.2004 № 13 “Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів” // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 8.
20. *Постанова Пленуму Верховного Суду України* від 11.02.2005 № 1 “Про деякі питання, що виникають під час розгляду судами України скарг на постанови органів дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи”.

21. *Положення про органи дізнання в системі МНС України*, затв. наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи від 27.04.2004 № 187 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 23. – Ст. 1576.
22. *Наказ Генерального прокурора України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Міністерства юстиції України* 26.03.2002 № 20 / 84 / 293 / 126 / 18 / 5 “Про затвердження інструкції про єдиний облік злочинів”.
23. *Наказ Генерального прокурора України* від 28.10.2004 № 4/1 “Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство”.
24. *Наказ МВС України* від 04.10.2003 № 1155 “Про вдосконалення реагування на повідомлення про злочини, інші правопорушення і події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України” // Офіційний вісник України. – 2004. – № 9. – Ст. 551.
25. *Наказ МВС України* від 28.12.1995 № 864 “Про затвердження Інструкції про порядок виконання постанов прокурорів, суддів, слідчих, органів дізнання і ухвал суддів про привід підозрюваних, обвинувачених, підсудних, свідків і потерпілих”.
26. *Наказ МВС України* від 30.04.2004 № 458 “Про затвердження Положення про основи організації розкриття органами внутрішніх справ України злочинів загальнокримінальної спрямованості”.
27. *Наказ МВС України* від 02.09.2008 № 422 “Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України”.
28. *Наказ МВС України* від 14.04.2004 № 400 “Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються” // Офіційний вісник України. – 2004. – № 19. – Ст. 1366.
29. *Наказ МВС України* від 08.09.2005 № 777 “Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового слідства з оперативними службами органів внутрішніх справ України в розкритті і розслідуванні вчинених злочинів”.
30. “*Положення про діяльність експертно-криміналістичних підрозділів ОВС*” затверджене Наказом МВС України від 09.03.1992 № 140.
31. *Наказ Міністерства оборони України* від 27.07.2006 № 465 “Про затвердження Інструкції про провадження дізнання у Збройних Силах України”.
32. *Наказ Міністерства охорони здоров'я України* від 17.01.1995 № 6 “Про розвиток та вдосконалення судово медичної служби України”.
33. *Інструкція про призначення та проведення судових експертиз*, затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – Ст. 1715.
34. *Азаров Ю.І., Заїка С.О., Терещук О.В., Штанько О.Ф.* Кримінально-процесуальне право України: Загальна частина: Посіб. для підготов. До іспитів. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2003. – 104 с.
35. *Баулін О.В.* Дізнавач як процесуально самостійний суб'єкт досудового розслідування // *Право України*. – 2002. – № 4. – С. 113-117.
36. *Баулін О.В., Карпов Н.С., Поповченко О.І., Савицький Д.О.* Спрощене досудове провадження в Україні: історія, сучасність, перспективи: Навчальний посібник. – К.: Семенко Сергій. – 2004. – 151 с.
37. *Баулін О.В., Поповченко О.І.* Процесуальний порядок оформлення протокольної форми досудової підготовки матеріалів міліцією: Навчально-практичний посібник. – К.: Національна академія внутрішніх справ України. – 2002. – 74 с.
38. *Борико С.В., Дергай Б.И., Митрохин Н.П.* Обеспечение законности при производстве дознания. – М. – 1990. – 91 с.

39. *Бортник В.* Захист прав, честі і гідності підозрюваного під час допиту: окремі проблеми // *Право України.* – 2005. – № 11. – С. 49-52.
40. *Будников В.Л.* Обжалование действий и решений следователя: Учебн. пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1990. – 64 с.
41. *Вапнярчук В.В.* Процесуальне становище особи, яка проводить дізнання: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук, 12.00.09. – Х., 2000. 20 с.
42. *Вапнярчук В.В.* Особливості процесуального становища особи, яка проводить дізнання. – Х.: ТОРСІНГ, 2001. – 220 с.
43. *Галаган В.І.* Проблеми вдосконалення кримінально-процесуальної діяльності ОВС України: Монографія. – НАВСУ. – 2002. – 300 с.
44. *Гуценко К.Ф., Ковалев М.А.* Правоохранительные органы. – М., ЗЕРЦАЛО, 1998.
45. *Денисюк А.М.* Протокольна форма досудової підготовки матеріалів здійснювана працівниками ОВС. – К. – 1993. – Українська академія внутрішніх справ. – 20 с.
46. *Джигза М.В., Базулін О.В., Лук'янець С.І., Стахівський С.М.* Проведення дізнання в Україні: Навчально-практичний посібник. – К., 1999. – 155 с.
47. *Дроздов О.* Правове регулювання виїмки документів // *Прокуратура. Людина. Держава.* – 2005. – № 3. – С. 41-47.
48. *Дроздов О.* Правове регулювання призначення та проведення судових експертиз у кримінальному судочинстві // *Вісник прокуратури.* – К., 2006. – № 3. – С. 90-97.
49. *Дубинский А.Я.* Производство предварительного расследования органами внутренних дел: Учебн. пособие. – К.: КВШ МВД СССР, 1987. – 84 с.
50. *Експертизи у судовій практиці.* / За заг. ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 388 с.
51. *Заболотний В.І* Строки дізнання як процесуальна гарантія дотримання прав громадян // *Вісник Луганської акад. внутр. справ МВС України.* – Луганськ, 2002. – Вип. 3. – С. 146-149.
52. *Коваленко Є.Г., Маляренко В.Т.* Кримінальний процес України: Підручник / 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 712 с.
53. *Кругликов А.П.* Правовое положение органов и лиц, производящих дознание в советском уголовном процессе. – Волгоград. – 1986. – 44 с.
54. *Курочка М.Й., Карчак П.М.* Прокурорський нагляд в Україні: Підручник / За ред. проф. Е.О. Дідоренка. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 424 с.
55. *Корж А.В.* Документознавство. Зразки документів праводілової сфери: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2008. – 316 с.
56. *Кучинська О.П., Кучинська О.А.* Кримінальний процес України: Навчальний посібник. – К.: Прецедент, 2005. – с.
57. *Лобойко Л.М.* Стадії кримінального процесу: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.
58. *Лобойко Л.М.* Кримінальне-процесуальне право: Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Істина, 2007. – 456 с.
59. *Ляш А.О.* Кримінальний процес (Особлива частина): Навч. посібник для дистанційного навчання. – К.: Університет “Україна”, 2006. – 470 с.
60. *Макаренко Є.І., Тертишник В.М., Лобойко Л.М., Літинський В.В., Шиян А.Г.* Дізнання в міліції та в митних органах: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: ПП “Ліра” ЛТД. – 2003. – 452 с.
61. *Малютін І.А.* Зупинення досудового розслідування: Навч.-метод. посібник. / За заг. ред. З.Д. Смітєнко. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 140 с.
62. *Маляренко В.Т.* Про недоторканість житла та іншого володіння особи як засаду кримінального судочинства // *Законодавство України. Науково-практичні коментарі.* – 2004. – № 9. – С. 53-71.
63. *Милиция как орган дознания.* – К., 1989. – 88 с.

64. *Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П.* Кримінальний процес України: Підручник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999. – 431 с.
65. *Назаров В.В., Омеляненко Г.М.* Кримінальний процес України: Підручник. – К.: Юридична думка, 2005. – 548 с.
66. *Новий тлумачний словник української мови* / Уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпущко: У 4 т. – К., 2000. – Т. 1 – С. 744.
67. *Пивоваров В.В., Щербина Л.І.* Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ. Монографія. – Харків: Право, 2006. – 176 с.
68. *Погорецький М.А.* Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: Монографія. – Х.: Арсіс, ЛТД, 2007. – 576 с.
69. *Симчук А.С.* Заявник як суб'єкт кримінального процесу // Реформування кримінального та кримінально-процесуального законодавства України: сучасний стан та перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. 2005. – С. 182.
70. *Симчук А.С.* Приводи до порушення кримінальної справи. – Рукопис.
71. *Советский уголовный процесс* / Акад. МВД СССР. Под ред. С.В. Бородин. М. – 1982. – 578 с.
72. *Судові експертизи в Україні: Збірник нормативних актів.* – К., 2002.
73. *Тертишник В.М.* Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 4 – те вид., доп. і переробл. – К.: А.С.К., 2003. – 1206 с.
74. *Удалова Л.Д.* Кримінальний процес України: Підручник. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2007. – 352 с.
75. *Чувилева А.А.* Дознание в Органах внутренних дел. – М., 1986. – 147 с.
76. *Шиян А.Г., Черненко А.П.* Протокольна форма досудової підготовки матеріалів у кримінально-процесуальному судочинстві України. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2000. – 122 с.
77. *Шумило М.Е.* Закриття кримінальної справи за відсутністю події злочину – підстава, що надає право на реабілітацію // Вісник Верховного Суду України. – 1999. – № 4. – С. 46-48.
78. *Шумило М.Е.* Реабілітація в кримінальному процесі. – Х.: Арсіс, 2001. – 320 с.
79. *Щербаковський М.Г.* Судебные экспертизы: назначение, производство, использование: Учеб.-практ. Пособие. – Х.: Эспада, 2005. – 544 с.
80. *Юридична енциклопедія: В 6 т.* / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998.
81. *Юзікова Н.С.* Судові та правоохоронні органи України. Навч. пос. – Вид. четв., перероб. і допов. – К.: Істина, 2006. – 320 с.
82. *Юрченко Л.В.* Уголовно-процессуальная деятельность органов дознания. – Симферополь: Доля, 2001. – 148 с.